



# Historie van die seven wise mannen van Rom

<https://hdl.handle.net/1874/360130>





Hier beghint die hystorie van die seuen wise  
mannen van romen. Welke hystorie bouen ma-  
ten scole en ghenoechlic is om horen en oec vzeent  
de en luttel ghehoert: want si is nu nuwelic in  
dit noerleden iaer na lxxix. ghetranslateert ende  
ouer geset wt den latine in goeden dupelsche op  
dattet die seeke luden oec moghen verstaen

**D**romē was een keiser gehie-  
te pōcianus die seer wijs was  
en nam eens conincs dochter tot  
sijnre huusvrouwē. die scoen  
en allen mēschen seer gracios  
was: welke hi seer lief hadde.

Dese otfint van he ende wan ee soe die seer scoe  
was. en gaf he enen naem te hieten dpoeliana?  
Dit kind wort groot en na allen menschen ghe-  
mint. En alst out ghewordē was seuen iaer. soe  
wort die coninghine sijn moed siet ter doot toe  
Ende als si sach dat si den doot niet ontgaen en  
mochte: soe sende si enen bode totten keiser. dat  
hi haesteliken tot haer comen soude. om haer te  
visiteren inder siecten. Ende als hi haesteliken  
tot haer quam: so seide si tot hem. O heer kei-  
ser want ic dese siecte niet ontgaē en mach. als  
bidde ic u een slepne bede met oetmoedicheit.

dat ghi mi die gonnen wilt eer ic sterfte. Doe ant-  
woerde die keiser en seide. Biddet wat ghi wilt  
wat ic u niet en sel wepgheren wat ghi oec bidt.

**D**oe seide si. wat ghi na mijne doot als ic die  
moede een ander huulurouwe trouwen selt. als  
dat behoerlic is: so bidde ic. dat si ouer mijn loen  
gheen macht en hebbe: mer dat hi dre van haer  
op gheuuet mach worden om wijsheit en leerige  
te verrighen. Hier toe antwoerde die keiser rade  
seide. **M**an alre liefste conincghine weest des se-  
ker en hout dat vast: want ic sel uwe bede son-  
enich twiuel volbrenghen. Daer na keerde si haer  
om ter want waert ende gaf den gheest. Die kei-  
ser bescreide langhe tijt haren doot. ende hilt sijn  
droefheit langhe tijt na dat si begrauen was. en  
en woude gheen troest van niemant ontfanghen  
Op eenre tijt als hi op sijn bedde was rustende.  
so docht hi naersteliken van sinen loen. ende sei-  
de in sinre herten. **S**ich du hebste enen ewighen lo-  
ne. wat moechstu het doen. dan dat hi wijsheit  
ende consten leert ter wilen dat hi ionc is. want  
hi docht na mi dat roemscche rijc regieren sel. Des  
morgheis waerch dede hi tot hem comen sijn he-  
ren en sijn princen. op dat hi hem daer of met hen  
luden berade soude. Doe antwoerde si hen ende sei-  
de. **H**eer keiser als ghi wel weet: so sijn te romen

seuen wise meesters. die alle ander meesters ende  
gheleerde bouen gaen dienna weet ons duncket  
goet datmen die totten kepler comen laet op dat  
si dien ionghen ontfanghen. en hē wylheit ende  
consten leren moghen Dit docht den kepler goet  
raet te sine ende seinde tot die seuen wise brien  
met sinen secreten signet gheteikent dat si tot hē  
comen souden sonder vertret Ende doe si des kei  
lers brieuen ontfanghen hadden. quamen si tot  
hem sonder marre En als si voer den kepler ghe  
comen waren. seide hi tot hem allen. **M**ijn lieue  
heren ende vrienden weet ghi die saec waer om ic  
om u hebbe ghesent Si seiden heer kepler u sake  
ende uwen wille en weten wi niet: mer onse heer  
die kepler wil hem ghewaerdighen sijn wille si  
uen diures te kennen te gheuen. ende dan sellen  
wi hem tot alle sinen wille obediere. **D**oe sprac  
die kepler ende seide Ic hebbe enen ewighen soen  
die ic u luden beuelen ende suer leueren wil. ende  
u te noeden gheuen wil en te leeren. op dat hi bñ  
uwer soringhen wylheit ende consten verrigh  
mach. dat hi bequaem worde na münre doot dz  
roemische rāc wyllicker te regieren. **D**oe sprac  
die eerste meester die ghenoeit was banrillas  
**O** heer kepler gheeft mi uwen soen te loere. ende  
ic sel hem binnen eenre tijt van seuen iaren also

e ij

leren dat hi also veel connen sel als ic en alle mi-  
 ne mede ghesellen Die andere wes naem was le-  
 tulus sprac ende seide Heer kepler van langher-  
 tijt heb ic u ghedient ende en hebbe noch ghe- lo-  
 ontfanghen Ende doch en gheer ic gheen loen an-  
 ders dan ghi mi doen wilt uwen loen te woeden  
 en te leren. en ic sel he also binen les iaren leren  
 en anwilen. dat hi alsoe veel connen sel als ic en  
 alle mine ghesellen Die derde die ghenamt was  
 craton die seide Heer kepler dic wil heb ic met u  
 gheweest inder zee in perikel mans leuens. ende  
 noch en hebbe ic nge loen van u ontfanghen En  
 mochte ic dit nu tot minen loen ontfanghen. dat  
 ghi u ghewaerdighen wout uwen loen mi te be-  
 uelen. Ic soude hem also leeren ende informeren  
 in wylheit ende consten binen vijf iaren. alsoe  
 verre als hi enich verstant daer toe hadde. dat hi  
 also vele wylheits hebben soude als ic ende alle  
 mine ghesellen. Doe stont op die vierde meester.  
 wes naem was malquedrac die leet mager was  
 ende seide Heer kepler laet u ghedencken hoe dz  
 ic ende alle mine voeraders den kepleren ghe-  
 dient hebben. ende gheen loen daer of ontfanghe  
 waer u ich n anders bidden en sal. dan dat ghi  
 mij uwen loen beuelen wilt te leeren. Ende ich  
 sal hem doen weten binen vier iaren alsoe vele

als ic en alle mijn ghesellen weten Doe sprac die  
wylste die iosephus hiet en seide Heer keiser ic be-  
out en dicwile tot uwen raet gheroepen. en dz  
mijn raet pfitelic heeft gheweest dat is u wel be-  
kent. waer vorc ic tot noch toe gheer pfut van u  
otfanghen hebbe; en nu en begheer ic niet meer  
dan dat ghi mi uwen soen gheuen wilt. en ic sel  
in sunre serighe also arbeide, dat hi binnen drie ia-  
ren also veel weten sel als ic en alle mijn ghesellen  
Doe quam die secke meester. wes naem was cleo-  
phas. ende seide gheluc als die ander hadden ghe-  
leit. belouende den ionghen te volleren van alle  
haren concken binnen twee iaren Die seude meel-  
ter wes naem was ioachim. stont op ende seide  
des ghelijcs en badt om de soen des keisers bela-  
uende hem te leren binnen enen iare die wilheyt  
van hem allen. **A**ls dit aldus ghesiet was:  
so seide die keiser. **M**ijn lieue vrienden ic dancke  
seer groteliken u allen ende elcken hi sonder. dat  
een pghelike van u minen soen also herteliken  
begheert heeft: ende gheboden minen soen te  
worden ende te leeren. waert dat sake dat ic hem  
nu den eenen beuelen woude. ende den anderen  
weggherde. so soude daer twiste of comen **D**aer-  
om beueel ic u allen ende elcken hi sonder minen  
soen te vueden ende te leeren **A**ls dit die meesters  
a iij



6.  
hoerden so dancken si den kepler seer ende namē  
des keplers soen en seide hi ten houe van romen  
Onder weghe sprac meester craton tot sinen ge  
sellen en seide hoert wat miū raet is **I**t saet dz  
wi dit hint ind stat van romen leren sellen: so sel  
daer so veel loaps ende vergaderighe des volcs  
wesen, als doch altoes daer is, dat si den ionghē  
hunderen sellen in sijn fantasie ende verstande.  
**I**t weet een alten scanen prieel buten der stat vā  
romen drie milen verde ghelegghen, dat seer sola  
cioes ende ghenoechliken is. Daer willen wi hent  
timmeren een stenen cammer die viercant is ende  
setten hem daer in int middel, ende doen scriuen  
in die muypren die seuen vrie consten, dat hi altūt  
so claer als in enen boec sijn lerighe mach sien.  
Ende desen raet behaechde hem allen wel en vol  
brachten dat gheen datter ghesit is. **E**n die meel  
ters leerden den ionghen seer naersteliken alle da  
ghe seuen iaer lanc. **T**enden die seuen iaren spra  
ken die meesters onderlinghe, ende seiden, **H**et  
ware nu goet dat wi onsen discipel examineerdē  
ende saghen wat hi geuordert heeft, en het docht  
hem allen goet raet. **D**oe seide bancillas, hoe sou  
den wi hem moghen proeuen. **C**raton seide **G**eu  
pghelike van ons sel onder den hoec van sinen  
bedde als hi slaept legghen een blat van eenen

eploef. ende dan sellen wi vernemen als hi ont-  
waer wort of hi yet geuoelt: Dit gheschiede aldus  
Ende als hi ontwaer wort so verwondde hi se-  
re ende sloech sijn oghen opwaerts bouen inder  
cameren met grater vilticheit Doe dit die mees-  
ters saghen so seiden si tot hein Heere waer om  
so boert ghi uwe oghē: soe naerfelikē opwaerts  
siende Doe antwoerde hi en seide. het en is gheē-  
wonder: want ter wilen dat ic gheslāpen hebbe.  
so is antec die hoerheit der cameren ghenegghet  
totter aerden. of die aerde is onder mi verheuen.  
Doe dit die meesters hoerden. seiden si onderlin-  
ghe Ist dat dit kind leuendich blijft. daer sel wat  
goets of worden ¶ Hier en binnen quamen die  
wise ende heren vanden roemischen rike tottē kei-  
ser ende seiden Heer kepler want ghi mer enē so-  
ue en hebbet ende die steruen mochte: sae waert  
verbaerliken dat ghi een huusrouwe trouwe.  
det om meer kinderen te crighen. dat bi auontu-  
ren dat roemische rijk niet en bliue sonder heere.  
Oec sāt ghi so maghende. al waert saet dat ghē  
so veel kinderen creghet dat ghise al brenghē ma-  
ghet tot groten dinghen ende staet Hier op ant-  
woerde die kepler: want het uwen raet is dz ic eē  
wāf nemen sel: so soect mi een suerlike maghet  
grioes en edel geboren. dā sel ic uwe raet volghē.

6  
Dae lochten si veel riken en landen daer en won-  
den ten laetsten des conincs dochter van castel  
sion die seer scoen was en dese wort den kepler  
ghegheuen tot sijn wijf. Dese behaechde hē so wel  
dat hi beuatgheuen wort in haerre liefden so seere.  
dat hi die droefheit vanden eersten wiue alheel ver-  
gat Ende si leueden beide langhe sonder kinderē.  
Ende als die keplerinne sach dat si gheen kinde-  
ren gheerighen en mochte: so wort si seer bedruet  
ende want si hoerde dat die kepler noch enen soē  
hadde beuolen den seuen wise meesters te noede  
en te leren tot des rijcs behoef: so dochte si van  
dier vren voert hoe dat si hem mochte doden.

Op eenre nacht gheuielt dat die kepler met sijnre  
conincghinnen sach op sinen bedde ende hi seide  
tot haer **Mijn** alre liefste vrouwe nu sel ic u op-  
baren die hemelike dinghen mijns herten: wat  
ouder der sonnen en is gheen creatuer die ic bo-  
uen di lief hebbe ende daer om soe hebbet valte  
betrouwen in mijnre liefden. **Dae** seide si **Allet**  
also als ghi segghet: soe bidde ic een clegne bede-  
aen u dat ghi mi die gheuen wilt. Die kepler sei-  
de **Biddet** dat ghi wilt ende alle dat mi moghe-  
liken is te doen dat sel ic u gheuen Die keplerin-  
ne seide **Als** ghi wel weet heer kepler: soe en heb-  
be ic noch gheen kint bi u gheereghē dat mi seer

1.  
twaer is. ende want ghi enen enighen soen ghe-  
set hebt te leren vanden seuen wisen. desē houde  
ic noer minen soen. waer om ic u bidde dat ghi u  
hem senden wilt. dat ic vā sijnre teghenwoerdic  
heit ghetroest mach worden. in dien dat ic selue  
gheen soen en hebbe. Hier op antwoerde die kei-  
ser. Het sijn seftien iaren gheleden dat ic hem seft  
ghesien hebbe. het belieft mi dat uwen wille ghe-  
schie. Ter stont sende si brieuen met des keplers  
secreet signet gheteikent totten seuen wisen ihou-  
dende. dat si op haer lijf te verlieden des keplers  
sone inder hoechtūt van pinxteren sinen vader  
souden brengen. Ende als die wile desen brief  
ghelesen ende des keplers wille hadden verstaē.  
so ghinghen si op enen auontstont scouwende i  
die sterren. onderloekende oft oec verbaerlic wa-  
re nae des keplers wille sinen soen hem te bren-  
ghen ende met hem opten weghe te slaen. Ende  
als si die sterren claerliken wel inghesien hadde.  
so vonden si. Waert bi also dat si dat kint ten be-  
tephenden tpe den vader weder brochten. dattet  
in dat eerste woert dattet spreken soude. quader  
daot soude steruen. daer si seer of bedroeuēt wa-  
ren. Ende als si noch waersteliker in een son-  
derlinghe sterre sagghen: so verstonnen si. dat sē  
alle haer hoeft verlieden souden. wuert dz si thit

op die voerleide tijt den vad niet en leuerde. Doe  
leide een vā hē luden. Van twee tijden moet mē  
dat minste kiezen. beter is set dat wi alle sterue dā  
dattet kind sijn lijf verliest. Daer om op dat wij  
des kindes leue behouden moghen. laet ons gaē  
totten vad. Doe die meesters aldus seer bedruet  
waren. so quā des keplers soen vter ramer ende  
sach sijn meesters seer bedroeft welen en vzaech  
de hē die saet sijnre draefheit. waer op si hē ant  
woerden en seiden. **O** heer van uwen vad hebbē  
wi brieuen ontfanghen op verlies van onse ho  
ueden. dat wi u wed ind hoechtijt van pinxtere  
brenghen sellen in v lant. waer op wi den hemel  
ende sterren doersicht hebben. daer wi claerlike  
hebben ghesien. **A**llet saet dat wi u ten voer  
leiden tide uwen vad presenteren. so selt ghi in  
den eersten woerde dat wt uwen monde gaē sal  
met seliker doot worden verdaen. Doe leide dese  
jonghe tot sijnen meesters. ic moet oec in die ster  
ren sien. En als hi dat dede. so sach hi in een slei  
kerre. waert dat hi hem seuen daghen van allen  
woerden onthouden conde. so soude hi sijn leue  
behouden. en nochtans soude hi alle daghe t gal  
ghen worden gheleit. En als hi dit ghesien had  
de. so riep hi sine meesters tot hem en bewāde  
hem die kerre ende verclaerde hem alle dinghen.

en seide. Siet mijn lieue meesters. ic sie claerliken  
 in deser sterren dat ic mijn leuen behouden sel. en  
 ic mi leue daghe lanc bedwingen van alle woer  
 den. Ende want ghi siet die leue meesters wiser  
 dan alle die warelt: so ic een klein dinc dat een  
 pghelic van v enen dach voer mi antwoerde ghe  
 uet: en met uwen wisen antwoerden ic in sinen  
 daghe mijn leuen onthoudet. dat ic ten achtste da  
 ghe selue spreken mach voer mi: en v allen ende  
 mi oec met v int leuen houde. Doe die meesters  
 die sterre ghesien hadden. die hem die ionghe ghe  
 wylt hadde: so otkonden si alle dat hi waer ghe  
 leit hadde ende seiden Die almachtige god si des  
 ghelofte rade ghebenedijt. dat onse discipel ons  
 allen bouca gaet in wylheit. Doe seide die eerste  
 meester barillas. O heer ic sel des eersten daghes  
 voer v antwoerden. ende also v leuen onthoude  
 Ende lentulus die ander meester seide: Ic sel v  
 des anderen dages verantwoerden. ende des ge  
 lincs beloefden si hem alle die ander ren pghelic i  
 sinen daghe na haerre ordnancien he sijn leue te  
 onthouden. En als dit gheschiet was. so deden si  
 den iongen aen ren purpur cleet. en saten met he  
 op haer tellenaers. en reden met eerliken gesinne  
 met hem totten kepler. Ende als die kepler ver  
 stot. dat sijn soe op wege was tot he te romē: so

10.  
Nech hi hem te moete met groter keelken Doe die  
meesters hoerden dat die kepler hē soude te moe  
te comen: so seiden si tatten ionghen Het is best  
dat wi voer trecken ō uwe salicheit te woersien.  
hoe een yghelic vā ons voer u sprekende u leuē  
behoude Die ionghe seide Het belieft mi wel dat  
ghi soe doet: mer ic bidde ghedencket mi in d̄ tūt  
der noot Als si dit hoerden: so neghen si hē toe  
en reden ter stat waert an. en des keplers soen  
quā dde after leer eerliken. En als die kepler hi  
hē quā: so greep hi hē om dē hals en seide **Mān**  
lieue kint hoe langhe tūt hebbe ic u niet ghesien  
hoe macht m; di welen Die soen neghede dē va  
der toe mettē hoefde. en en gaf hē ghen atwoer  
de Die vād d̄ wōdde hē leer dat hi hē niet toe en  
sprac. ende dochte in hē seluen dat hi dat so had  
de hi informacien van sinen meesteren. als dat  
hi ridende niet en soude spreken **Doe die keps**  
**ter** met sinen soen voer die sal getomē was. en  
manden paerde ghelefen waren. so nam hi sinē  
sone bi der hant. zode ghinc met hem totter salen  
ende sette den soen bi hem. ende sach in hem en  
de seide. Segghet mi hoe illet met uwen mees  
ters. ende hoe hebben si u gheleert. het sijn veel  
iaren gheleden dat ic di niet ghesien en hebbe:  
**Mer die soen die negghede metten hoefde sinen**

vader toe en en gaf hē gheen antwoerde Die va  
 der seide **O** loen waer om en spreekstu mi n; toe  
 Doe die keplerinne hoerde dat des keplers soen  
 gheromen was ende dat hi sinen vad niet toe en  
 sprac: so was si blide en seide **Ic** wil gaen om hē  
 te sien en vertierde haer en nam met haer twee  
 camerieren en ghinc derwaert. Die kepler dede  
 haer sitten bi sinen soen en si seide. **Heer** kepler  
 is dit uwe soen die ond die seuen wils meesters  
 gheroet is Die kepler seide **Het** is mijn soe mee  
 hi en sprecht mi niet toe Doe seide si doet mi uwē  
 soen en ic sel hē doen spreken ist dat hi van alle  
 sijn leuen ge ghelproken heeft Doe seide die kepl  
 er tot sinen soen stant op en gae met haer Die  
 soen neychede sinen vader toe recht of hi segghen  
 woude. **Ic** ben vader bereit uwen wille te doen.  
 Doe nam hē die keplerinne met haer en seide hem  
 in haer camer en gheboot alle haren ghesinde wt  
 die camer te gaen ende sette den ionghen bi haer  
 voer dz bedde en seide **O** lieue d'poclesiane **Ic** heb  
 be veel van uwer scoenheit ghehoert: mer nu hē  
 ic blide dat ic v met minen oghen sien mach die  
 mijn siele lief heeft: want ic hebbe uwen vad dat  
 leynden om u op dat ic verbliden mach van  
 uwē ghelckscap. waer om ic v sonder twiuel ghe  
 ue te haumen dat ic om uwer sieften wil tot d'ez



15.  
daghe toe mijn reinicheit bewaert hebbe. Wil mi  
doch nu toe spreken en laet ons te samen te bed-  
de gaen: mer die iongelinc en gaf haer geen ant-  
woert. Doe si dat sach seide si tot hē. **O** goede dya-  
blesiane ghi die sūt die helst nā mijne sielē. waer  
om en sprecktu mi niet toe: waer om en toektu  
mi niet enich teken der liefden. segghet mi wat  
ic daē sel. en wat ghi nā mi begeret: wāt ic doch  
bereit ben uwen wil te volbrēngghen. Doe si dit  
gheseyt hadde. doe waer si hē om den hals en wil-  
de hē cussen aen sinen mont: mer hi keerde sijn  
aensicht nā haer en en woude haer niet consente-  
re. Doe seide si wed tot hē. **O** sone waer om doet  
ghi aldus mer mi. liet niemant en mach ons siē  
laet wi te samen slapen. ende dan selt ghi wel dā-  
nemen dat ic mijn reinicheit om uwer lief: en tot  
noch toe hebbe bewaert. Mer die ionghe keerde  
der doe sijn aensicht van haer. Als si sach dat si  
nā hē vermaet wort: so ontdeede si haer borsten  
en haer naert sijn en seide. **S**iet hinc wat scoere  
lichaē ic hebbe bereit tot uwen wille. alleen ghif  
mi dūn consent: want anders selt mi qualicken  
becomen. Die ionghelinc en bewijde haer gheen  
wielscap. noch m; teken noch m; aensicht. mer al  
so veel als hi mochte arbeide hi nā haer te gaen.  
En als si aldus dit mercte; seide si. **O** alre liefste

16  
ioghelinc. ist dat ghi mi niet consentet en wille  
noch oec toe spreken bi auonturen om enighe re-  
delike sake Siet hier is inct papier en pen. Ist dz  
ghi mi niet toe spreken en wilt. wilt doch scriuen  
of ic op enigher tijt in uwer liefden betrouwt heb-  
ben mach of niet Doe nam die ioghelinc dz brief  
en screef aldus. O mijn vrouwe dat moet werde  
van mi sun. dat ic mans vads haemgaert wile  
ren soude: want ic niet en weet wat vrucht mi  
daer of soude moghen comen Ic weet sekerliken  
dat ic int aensichte gods swaerliken soude sondi-  
ghen. En vercrighen maledictie en toerne mijns  
vads. daer o en wilt mi niet meer daer toe voert  
an heroren Doe si die cedule hadde ghesen. doe  
brac sile mette taudē en scerde haer cleederē met  
haren naghelen tot haren nauel toe en crabbelde  
haer aensicht dattet bloedich wort. en dede haer  
creeheit alle van haer en riep met luder stemmen  
Coemt mi te hulpe ghi alle van mijns heren ghe-  
lunde eer dese hals ioghelinc mi vercrachte. Die  
kepler die doe was i die sale. als hi hoerde die ro-  
pende stemme o keplerinnen liep hi haesteliken ter-  
rameren. ende vrachde wat haer deerde. en sijn  
eiddren en heren volghede hē na om te sien wat  
daer was Die keplerinne seide tottē kepler O he-  
re ic bidde hebt medeliden met mi. Siet dese ioghe-  
b i

17.  
sinc en is uwe hant niet. mer een netteboelle en een  
vrouwen vercraster: wāt als ghi weet: soe heb ic  
hem ghebrocht inder camer met mi dat ic hē sou-  
de doen spreken. daer ic mijn alre beste toe hebbe  
ghedaen: want doe ic hē vermaende tot doechdē  
en te spreken. so heeft hi mi aen ghesocht met mi  
te sondighen en wāt ic hē gheen consent gheuen  
en woude: mer hē wēdānt na minen vermogē  
om dat quaet te scuwen: so heeft hi mijn aēlichte  
ghelcoert tatten wstorten des bloets ende al mi-  
ne rierheit wech gheworpen en mi aldus hātiert  
als ghi sien moghet. en en haddet ghi tot mijn  
roepen ter stont niet ghecomen. hi soude sinen gē-  
den wille in mi hebben volbrocht. Doe die kepler  
haer aldus bloedich int aensicht sach. ende haer  
rierheit ende haer cleederen ghelcoert hadde ghe-  
sien en haer slachte ghehoert: so wort hi verwaet  
van toerne en gheboot sinen dienes dat si dē iō-  
ghelinc ter galghē leyden soudē ende hem daer  
an hanghen. Als dit sūn princen hoerden seiden  
si **O** heer kepler ghi en hebt niet meer dan desen  
uwen enighen sorn. het en mach niet goet wese  
hem aldus lichteliken te doden. dat recht ende die  
wet is gheordineert om die misdadighe daer me-  
de te doerdē. It dat hi imer steruē moet. so wilt  
hē doch met onwillē d' iusticien laten owinē en

vertoilen. op dat men niet en segghe. Die kepler  
 heeft sinē enighen loen ind hettē sijnre toernichz  
 laten doden Als dit die kepler hoerde. gheboot hi  
 dat men hē in die vangenisse legghen soude e tāt  
 toe dattet vannesse der iusticien tegheus hē ghe-  
 waelen worde Als die kepler ine hoerde dat die id  
 ghelinc niet ghedoot en was: so screpde si leer bit-  
 terliken en en woude gheen troest ontfangē Doet  
 nacht gheworden was en die kepler ind slaepca-  
 mer ghinc hoerde hi die kepler ine met groten hu-  
 len scropen. en hi seide tot haer. O mīn alre lief-  
 ste vrouwe: waer om wart v herte aldus leer vā  
 droefheit ghequellē. Doe seide si. Ghi hebt ghe-  
 haert ende ghesien. hoe dat uwe vermaledide soē  
 mi aldus confups ende laster heeft ghedaen. en v  
 en mi vertoent. dat ghi gheboden hebt dat mē hē  
 hanghen soude. ende siet noch leest hi. ende uwe  
 woert en is niet volbrocht en mīn confups en is  
 niet ghewroktē Die kepler antwoerde haer. Wor-  
 ghen sel hi bi vannisse der iusticien steruen. anders  
 soude onse eere daer in ghequetset worden. Doe  
 seide si. O heer kepler sel hi noch so langhe leuen  
 so legghe ic v dat noerwaer dat v ghebuerē sal.  
 ghelinc dat exempel dat men van enen borger vā  
 romē leit Die kepler seide. Ic bids v wilt mi dat  
 exempel legghen Si seide. dat wil ic gaerne doen

b ũ



Dat eerste exempel der keplerinnen.

**I**eder stat van romen was een burgher.  
en hadde alte scenen boemgaert daer hi  
in staede hadde een edelen pindaem die  
alle iare crachtelike vruchten voertbrachte in al  
sulker crachten. dat so wie van die vruchte sma-  
kede. al waer hi siec hi soude ter stant ghelant  
gherighen Des gheueft op eenre tijt dat die bur-  
gher in sinen hof ghic. ende want onder de boem  
wassende enen alte scenen ionghen boem. Doe  
riep hi sinen gardenier tot hem ende seide. **W**an  
lieue vrient wilt doch van desen ionghen boem  
sanderlinghe sorge hebbē: want ic hope noch be-  
ter boem van haer te planten dan dese boem is.  
Die gardenier seide. gaerue heer. ic sel mijn beste  
daer toe doen. **O**p een ander reple quam die sel-  
ue man weder. om die ionghe lote te visiteren:  
ende hem dorchte dat die lote also nz en wyes als  
si wel machte. ende waghede den gardenier: hoe  
dat hi mochte comen Die hofman seide. **O** heere  
het en is gheen wonder: want dese groten boem  
is also wēt en breec van tacken. dat die lucht en  
die wortel niet raken en mach vanden ionghen  
boem Doe seide die man. rortet die tacken al ront  
om vanden boem ende gheeft den ionggen lucht  
Die hofman dede also. **N**och qua die heer weder

b iij

21.  
om te belien wat die ionghe boem geuordert had  
de int wassen . en hi en soude daer gheen vorder  
ghe an sien **D**oe seide hi den gaerdenier **R**och en  
wasset die ionghe boem niet wat mach hem derē  
datle niet en wassē . **D**ie hofman seide . ic vmaerde  
dat die harchheit des suden boems hi beneemat die  
lone en die reghen . dat si den ionghen boem niet  
raken en moghen . en daer om en mach hi bi auē  
turen niet wassen **D**oe seide die meester . wanttet  
so is so wil ic dat ghi den boem op hout en neder  
legghet : want ic hope van deser loten noch eē be  
ter boem te planten dan dese is **D**ie hofmā was  
sinen heer ghehoersaem en dede den boem alheel  
wech . en als dat gheschiet was : so ghinc die iō  
ghe boem oec alheel te niet : so datt gheen profijt  
of gheramen en is vā die plante : mer grote schade  
**D**oe dit die arme luden en siecke vernomē haddē  
so vmaledidē si alle die gene die daer raet of daer  
toe ghegheuen hadden dat die boem vdozue was  
daer die arme en siecke menschen of gelaect ende  
ghelont worden ghemaect **D**oert seide die kerp  
serinne . hebt ghi heer wel verstaen dat ic gheleit  
hebbe **H**i seide **J**a ic seer wel **D**oe seide si **R**u sel  
ic v beduden wat dat beteikent . dat ic v gheleit  
hebbe .

**D**ie bedudinghe van desen exempel .

**D**er boem heer coninc is uwe persoen also  
edel dat veel arme menschen en siecken van  
uwer hulpe en raet ghelaest ende ghetroest wor-  
den Dat ionghe boemkijn dat and den grote bo-  
me tot spruyt is uwe vermaledide soen die nu hi  
sinen coninc beghint te wassen . ende studeert te  
eersten hoe hi uwe tacken der moghentheit of sui-  
den mach. o te verrighen menscheliken lof Daer  
na studeert hi uwe ploen te verderuen op dat hi  
regneren mach: mer wat gheuallet dan ands dan  
dat die arme en cranche menschen vermalediden  
alle die ghene die uwen soen verderuen mochten  
en dat niet en hebben ghedaen. ic rade u dat ghi  
hē vderuut ter willen dat ghi in d' macht sijt en ghe-  
sont. op dat die maledictie d' menschen op u niet  
en come Doe seide die kepler Ghi hebt mi goedē  
raet ghegheuen . mar ghen sel ic hē met vsmader  
doot laten doden En alst dach gheworden was.  
ghinc die kepler sitten te rechte en gaf die sentencie  
datmen sinen soen soude leiden e galghen met  
voergaende trōpetten in een tepken des doots .  
En doe des keplers soen om die stat gelept waert  
so began dat gemeē volc te wenen en te roepen .  
Wee wee ons die enige soē des keplers waert ge-  
leit e doot Als dit ald? ghesiede: soe quā banul-  
las die eerste meestet den ropenden volc te moete

b iij



riden op een tellende paert + en als die ionghe si-  
nen meester sach: so neyde hi hē toe mettē hoef-  
de recht of hi segghen woude. Ghedencke mijn-  
lieue meester als ghi hi minen vād coemt en siet  
hoe ic nu geleit worde ter galghen. Doe seide die  
meester den ghenen die hem gheuanghen leyde.  
En wilt niet haesten hem ter doot te leyden. ic ho-  
pe bid gracie gods dat ic hem huden vād doot  
tel vlossen. Doe riep dat volc. O goede meester  
wilt v haesten ten palaes wert en verlost uwen  
discipel. Die meester sloech sijn paert met sporen  
so dattet dappeeliken liep te palase wert. En als  
hi daer qua so groete hi den kepler met ghebogē  
kopen. Die kepler seide tot hem. Remermeer en  
moet di goet gheschien. Die meester antwoerde  
hē. O heer kepler ic hebbe van v een andē groete  
vdiert. Die kepler seide. Dat lieghet ghi: want ic  
hebbe v en uwe gheliken ouer gheleuert minen  
soen die wel spreken rone en in allen leden wel  
beset. en nu is hi kom en dat dz alre quaetste is  
hi wil oec mijn conincghine vcrakten: waer om  
dat hi hudē steruen moet. en ghi selt oec gē doot  
ghedoet worden. Die meester seide. O heere van  
uwes soens wegen. dat ghi segghet dat hi nē en  
spreect. Dat ken god dat hi i ons gheselschap wel  
plach te spreken. en waer o dat hi nu niet en spre-

ket dat weet god. en dattet sond saer niet en is dz  
seldi onemē. en dat ghi woert segget dat hi uwe  
conincghine vercrachten woudz. daer of seg ic u  
noerwaert dat hi veel iaren met ons heeft gheco  
uerleert en so eerbaer gheweest dat wi sodanigē  
kame vā hē nie onomē hebben En daer om heer  
seg ic u een dinc. ist dat ghi uwen soen dodet om  
dat woert uwes wāfs: so selt u argher ende qli  
ker beromē. dan die ridē die om die clachte sūns  
wāfs dootsloech sinen besten wānthont die sinē  
soen verlostet hadde vander doot **S**leide die kei  
ser. wilt mi doch dat exēpel vertellen Die meester  
leide **R**een heer kepler dat en doe ic niet: wāt eer  
ic mīn woerden eynden rōnde. so mocht uwē so  
ne ghehanghen worden ende dan hadde ic u dit  
gheleit sonder profijt: mar beliet u dit notabel  
exempel te horen: so wederroep uwen soen ende  
houdet hem tot morggen. ende als mīn redē wt  
sijn: so doet dan morggen met hem dat u sel be  
lieuen **A**ls dit die kepler hoerde: so dede hi c stont  
sinen soen weder roepen en weder inden stoc set  
ten. ter tyt toe dat die meester sijn reden soude be  
sluten **D**oe began die meester te spreken inder na  
volghender manieren



**Dat exempel des eersten meesters**

**N**Et was een vroem ridder. die niet enen enig'hen loen en hadde als ghi. die hi so seer lief hadde. dat hi hē gaf te bewaren drie voetsers. dat die eerste voetsker soude hē opvoeden. die ander soude hē walschen van sine onreynicheit. Die derde soude hē te slapē en te ruste brengen. **O**er hadde dese voerseide ridder eenen wijnt'houc ende een walcke. die hi uermaten oec lief hadde. Die wijnt'houc was so cloec: so dat als hi enighe dier hadde gheuangen. dat hi die staede hilt ter tyt toe dat sijn meester tot hem quam. **E**nde als sijn meester ten stride soude waren ende hi daer nederlaghe soude hebben: so plach dā die hont. als sijn meester opten paerde ghinc sitten. om derwaert te riden dat paert anden stert te houden ende te trecken. ende hi ianste en maecte groot gherufte: so dat die ridder daer tot verstoet of hem sijn reyle te goede vergaen soude of niet. **D**ie walcke was so edel ende cloec. dat si nimmer meer na enighen voghel en vloech. si en brochte. se gheuangen voer haren meester. **D**ese ridder hadde so seer grote ghenoechte in tornoy spel en ander spelheden: so dat hi op een tyt benede sijn raesteel beropen dede een steelspel daer veel goet heren ende swachten toe quamen. **D**ie ridder coech

ten ternoy en sijn vrouwe ghinc met haer came-  
rieren om dat te sien Ende als alle dit gelin was  
wt gegaen: so ghinghen oec na wt die drie voets  
kers en lieten des ridders kint legghen alleen in  
die sale inder wpegghen Daer die wijntont sach  
aen die mant en die valc stont op dat rac . In des-  
ser salen was een slanghe verborghen in zenen  
hoer vanden huse dat niemant in alle den casteel  
condich en was Ende doe dat serpent voelde dat  
alle dat volc vanden castele wt ghegaen was . so  
stacket sijn hoeft wt den hole . ende allet niemant  
en sach dan dat kint alleen legghende ind wpe-  
ghen : so toecht ter wpegghen waert om dat kint  
te doden . Als die valcke dit sach en den wijntont  
slapende: so maecte hi met sinen vlogghelen so lan-  
ghe gherufte . tot dat die wijntont ontwaer ghe-  
worden was . op dat hi dat kint soude verlossen  
**W**ie wijntont als hi hoerde dat gherufte des  
valckes ende macher ghe worden was . soe sach  
hi dat serpent bider wpegghen . om quaet te doen  
aenden kinde . Daer ghinc die wijntont te werc  
metter slanghen also herde . dat die slanghe den  
hont woude dat hi seer bloede . also dattet o'trent  
der wpegghē seer bebloet was . van des hōts bloe-  
de . Doe die hont sijn bloet sach also wt ghestort:  
so vloech hi ten serpēte waert . dat si also te samē

rechtende ons hem beiden die wpeghe metten kinde  
de omme worpen. En want die wpeghe vier hoghe  
stallen of vasten hadde: so en wort des kints aen-  
sicht opter aerden vallende niet ghequetset. En  
die wynthont dode ten laetsten dat serpent. Daer  
na doe dat serpent doot was. so ghic die hont we-  
der legghen aen die want op sine stede en licte li-  
ne wonden. Onlanghe hier na doe dat sterck pul-  
ghepndet was: so quamen die voetsters eerst te  
tastele. Ende als si sagghen dat die wpeghe omme  
ghekeert was: ende omtrent der wpegghen den  
vloer niet bloet ghestort. ende dat die wynthont  
oec bloedich was: so worden si veruært ende sei-  
den onderlinghe dat die hont dat kint doot ghebe-  
ten hadde. ende en waren so vroet niet dat si die  
wpeghe omme gekeert hadden te sijn hoe dattet  
metten kinde waer. mer si seiden. laet wi wech  
lopen. op dat ons vanden heer die scult niet ghe-  
gheuen en worde. ende hi ons dan oec doot nae.  
**A**ls si aldus wech liepen. qua haer die ridders  
vrouwe te moete en leide. Waer om screyt ghi en  
waer wilt ghi lopen. Si seiden. o lieue vrou och  
lept wat iller ghesiet. die wynthont die ole heer  
so lief hadde. heeft umen soen ghedoot en gheghe-  
ten. en hi lept bider wpegghen an die want alheel  
bebloet. Als dit die vrouwe hoerde: soe viel si tee

nerden en waert hulende en screpende en riep. **O**  
mijn lieue kint ghi sijt aldus gedoot. ork lare wat  
gae ic nu doen nu ic mijn enighe kint aldus vlo-  
ren hebbe. Hier en binnen qua die heer vande tee-  
nop en sach sijn vrouwe haer dus qualik hou-  
dende. En hi waechde haer waer om dat si so seer  
weende. Si antwoerde hem. **O** lieue heer uwē wit-  
hont heeft ons enighe kint ghedoot. en hi leit an  
die wieghe verladet van sinen bloede. Die ridder  
wort seer toernich en ghinc in die sale. en die hōt  
als hi ghewoenlic was ghinc hem te ghemoete al  
weepstaertende en hem orientscap bewisende. Die  
ridder toech wt sijn swaert. en sloech den hont  
met enen slaghe sijn hōt of en toech ter wpeghe  
en vant sijn kint leuendich ende onghetuet. en  
sach bid wpegghen dat serpent doot legghen. en  
sach alzulcke tekenen dat die wijthont teghens  
dat serpent om dat leuen des kints gheuochten  
hadde en dat serpent doot ghebeten. Doe toech hi  
sijn haer ende wort roepende met lader screpende  
stemmen. **W**ee mi arme mensche dat ic om mijns  
wijfs woerden minen goeden hont ghedoot heb-  
be. die minen kinde sijn leuen ghehouden heuet.  
ende dat serpent ghedoot. **W**ee mi hier om wil  
ic mi seluen quellen. ende brac dat swaert of die  
lancie in drien stucken ende ghinc ten heplighen

lande ende bleef daer alle die daghen sijn leuē.  
 Doe seide die meester tottē kepler. hebdi heer wel  
 verstaen dat ic ghesit hebbe Die kepler antwoer  
 de ende seide. leer wel. Die meester seide. Doer  
 waer so legghē ic v Ist dat ghi uwen soen dodet  
 om uwes wāfs woerden: dattet v argher ghes  
 boeren sel dan den ridder met sinen wānthont.  
 Die kepler wort hier mede verlastet. ende seide.  
 Ghi hebt mi een goet exempel verrekent. mīn  
 soen die en sal huden niet steruen Die meester sei  
 de Heer kepler doet ghi also so doet ghi wāllikē  
 mer ic dancke v seer dat ghi hem huden gespaert  
 hebbet om minen wille. **D**oe die keplerinne  
 hoerde. dat des keplers soen noch niet doot en  
 was: soe began si seer bitterliken te screpen ende  
 te hulen. ende ghinc sitten in die asschen ende en  
 woude haer hout niet op boeren Als die kepler  
 dit verhoerde: so ghinc hi in die tamer ende seide  
**G**oede vrouwe waer om quellēt ghi uwe siele  
 aldus seer Si seide. waer om soe vraghet ghi mi  
 dit. ghi wetet doch wel. wat groter versmadē  
 nisse mi uwen quaden soen ghedaen heeft. ende  
 ghi mi hebbet gelouet dat hi ghedoot soude wor  
 den ende nochtant leuendich is ghebleuen. Doer  
 waer legge ic v dat v geschien sal van v en uwe  
 soen datter geschiet is van en herder en en beer



Die kepler seide + Ic bidde segghet mi dat exempel  
tot wijre lerighe Die keplerinne seide Ghilte  
leide ic u een goet exempel. mer ic en sie geē goet  
daer of ghecamen. wat profūt machte wesen. dat  
ic nu oec een ander segghe Ic sel nochtans dit no  
tabel exempel segghen. welc illet dat ghi wel ver  
staet so moghet ghi veel goets daer in mercken.  
Ende si begā dat te vtellen als hier na volget



C. B.

**D**at anderde exempel der kepler enen

**H**et was een kepler die een warande had: de daer enen fellen beer in was so vozeit en quact dz hi alle die gene dode die doer die warande ghighen. Die kepler wort daer om leer bedroeft. en dede wt roepen alle sijn rijc ouer dat soe wie dien beer doden ronden. die soude sijn enighe dachter te miue hebbē. en daer toe sijn rijc na sijnre doot. Als dit aldus in allen plaetsen gecordicht was: soe en wort niemāt ghenōden die hē des onvriden dorste. Mer daer was eē scap herder die in hem seluen dorchte. **M**achte ic den beer dodē. ic en soude niet alleen wi seluen groot maken: mer alle mijn gheslachte soude daer of v heuen wesen. Hi nam in sijn hant sinen stor ende ghinc in die warande. Ende doe hem die beer roemen sach so toech hi tot hem. Ende die herd clam op enen boem. Ende die beer began den boem also te biten en te kraagē dat die herd dorchte dat hi haest ter aerden vallen soude. In dēst boē was ouerulaedicheit vā vruchten. Die herd plockede die vruchten. en werpse den beer toe also langhe dat die beer verslaet vandē vruchten hē seluē ned leyde te rusten. Als die herder vernam dz die beer sliep: so clā hi lilelikē vandē boē. en clam werde dē beer safteliken metter rene hant en mitter ander

hant hilt hi hē aenden boem. En als die herder  
verstont dat die beer sterckeliken liep: soe toech  
hi sijn mes wt en stac den beer doot. en nam des  
keplers dochter te wiue. en wort na des keplers  
doot oec kepler. Daert seide die keplerinne. hebdi  
beer wel verstaen. dat ic u gheleit hebbe. Hi sei-  
de seer wel. Si seide. Dele stercke beer betekent  
uwe persoē. teghens wien ongemāt met sterckz  
of met wijsheit hebben en mach. Die herder met  
sinen stoc is die persoē uwes vermaledidē soēs  
die mettē stoc sijnre wijsheit u meent te bedriegē.  
ghelike als die herder den beer met sinen cloutoen  
eerst vrientscap dede ende hem so dede slapen. en  
slaech hem daer na doot. In allen maniren doen  
die meesters uwes soēs. die u met haren valsche  
woerden plumpstriken ende belmeken dz uwe  
soen u doot slaen mach ende dan voer u regnerē  
Die kepler seide. dat en sal also niet sijn dat si mi  
alsoe bedrieghen souden als die herder den beer.  
Nu sel mijn soen doch huden ghehanghē wordē  
Die keplerinne seide: It dat ghi so doet: so doet  
ghi wijsliken. Doe ghehoort die kepler ander-  
woerden. dat men sinen soen brenghen soude ter  
wierstare. Ende als dit ghelchiede: so quā die andē  
de meester ende groete den coninc als voerleit is  
wanden eerstē meester. Die eerste meester seide. **Ⓞ**

**Ⓞ** **ū**

heer kepler ist saec dat ghi uwen soen dooet one  
uwes wijs woerden: so selt u argher gaen dan  
dien ridder die om sijns wijs woert willen ghe  
let wort op die haet sand sake Doz seide die kei  
ser Segghet mi goede meester hoe geschiede dat:  
Die meester antwoerde Ic en segghe u dat wiet  
ten si dat ghi uwen soen niet en doot eer ic u dat  
wertellet hebbe Ende isset dat u dat exempel dan  
niet en keert van uwen soen te doden: so doet dā  
dat u belieuen sel. Die kepler gheboot den ion  
ghen wader te laten comen van dier vierstaeren  
Ende die meester began te segghen sijn redenen  
aldus



Dat exempel des anderden meesters

**D**een stat was een ridder out vā iaren: die een wijf trouwede die scoen was vā lijf en leden mer niet out van iare gelijc vā wijf is. Dese hadde hi soe seer lief dat hi alle nachte met sijn selvs handē plach te sluten die dooren van sinen huse. en leide die slotelen onder sijn hoert In dier stat was een hoer ofte ghebot dat men des auonts een clocke plach te luden en so wie daer na vanden wakers ind straten gheuonden wort. dat die alden nacht gheuangen moeste sitten inden stock. ende des anderen dages wort hi gheset op die haeck dat hem alle dz volc mochte sien en bespotten. Aldus isset ghehoert dat dese ridder: want hi but was der iongher vrouwen niet ghenoech en was. si en liep alle nachte van haers mans bedde tot enen anderen ionghelint die si lief hadde. Ende als haer man ontslaep ghe worden was: soe nam si die slotelen ende ghinc tot haer hoel. ende als si weder quam. so leyde si die slotelen weder onder des mans hoert als si heymelick mocht. en dit speel de si menichwerden. Op enen nacht gheuielt dz die ridder ot waer worde: ende sijn wijf wt was. En als hi die slotelen onder sijn hoert sochte. en huse niet en want. so soot hi op en ghic t dooren. en

als hi die dore open want sloot hile toe ende grē  
deldele van binnen wafte toe en ghinc opten sol  
der ende sach doer een venster ter krenten wt.

Als dan bidde dagheraet gheromen was quam  
dat wif van haer boel ende want die dore wafte  
ghesloten dat si niet in en mochte Doe so was si  
druueich ende clapte om in te wesen. Doe sprac  
haer die ridder wt den venster toe ende seide **O**  
du baze onreine wif nu hebbe ic seker gheuoude  
hoe dicke dat ghi mijn bedde ghelaten hebt. ende  
ten ouerspele gelopen sūt **Ru** seldi buten bliuen  
tot dat die wakers comen ende di vanghen mo-  
ghen eer die clacke weder aenden daghe ghelupt  
wort **Dat** wif antwoerde **O** heer waer om seg-  
ghet ghi dat van mi **S**nder waerheit segghe ic u  
dat ic bi mijns moets ionc wif gheropen en ge-  
haelt ben inder nacht. **E**nde doe ic sach dat ghē  
soeteliken sliept: soe en dorste ic u niet wackeren:  
want ghi out sūt. daz om nam ic die slotelen en  
ben ghegaen tot mijne moeder die seer siet is.  
dat ic auxet hebbe dat mensel moeghen sel moeten  
olpen. **R**ochtang om dat ic u niet vertoeren en  
soude: soe hebbe ic mi seer ghehaest tot u weder  
te comen. ende laet mijn moeder in so grater crāc-  
heit bliuen. **D**aer om bidde ick u om gods willē  
laet mi in dat ic niet gheuanghen en worde. **Die**



ridder die antwoerde Neen also en coemt ghi nē  
in. ghi moet daer bliuen thent die wakers comē  
ende di vanghen Si seide. dat soude v eē mi eē  
alle onse vrienden ende maghen groot confus  
ende scande wesen. daer om bidde ic v om gods  
willen laet mi in Die ridder seide Ghedencke a  
haze wijf hoe dicke dat ghi mijn bedde ghelaten  
hebt ende ouerspul ghedaen Beter islet dat ghi  
hier wat scanden lidet naer uwen sonden dā in  
der hellen ewelic ghepinicht te worden Si seide  
Je bidde v heer om die minne des gheens die v  
onsen wille inder galghen des cruces ghehangē  
ende ghestoeten is. ende wilt doch mijnre otfen  
men. Die ridder antwoerde. het is al om niet  
ghecalt. ghi en selt hier niet in. mar ghi moet die  
wachters verbeiden Als si dit hoerde seide si.  
Heer ghi wort wel dat bider dozen van onse hu  
te scaet enen water put Ten si dat ghi mi in laet  
so wil ic lieuer vallen inden putte ende verdrēc  
ken mi seluen. eer ic die scande soude liden tot  
alle minre vrienden confus ende onreere. Doe  
seide hi. Ook ghi ouer langhe tūt verdroncken  
haddet gheweest. eer ghi tot minen bedde qua  
met Ende als hi aldus haer toe sprack: so ghic  
die mane onder ende het wort dupster Doe seide  
dat wijf Wel heer wantet aldus is; soe moet ic

mi seluē verdrencken: mer doch wil ic als eē ker  
ken mensche mijn testament maken. **A**nden  
rechten so begheue ic mijn siele gode van hemel  
rike marie sūre lieuer moeder ende alle sine lie  
ue heplighen: ende minen lichaem begrauen te  
worden in sinte pieters kercke. Ende van allen  
anderen dinghen ende goeden make ic u mach  
tich daer mede te doen wat u best sel duncken.  
Ende als si dit ghesleit hadde. ghinc si ten putte  
waert. ende nam enen groten steen die daer lach  
ende boerden met beyden armen op ende seide.  
**N**u wil ic mi verdrencken. ende werp den steen  
inden putte. ende ghinc heymeliken bider doren  
staen. **A**ls die ridder dat gheluyt hoerde: soe riep  
hi met screpender stemmen. wapen mi mijn wūf  
is verdroncken. eē quam haesteliken of. eē liep  
totten putte. **M**er die vrouwe die heymeliken bi  
der doren stont. als si vernam dat die dore open  
was: so ghic si in ende slaot die dore al wasse vā  
binnen toe: ende sū ghinc opten solder legghen  
in dat veynster. **D**ie ridder stont tot dier wilen bi  
den putte. ende hi screpede seer bitterliken ende  
seide. **W**ee mi dat ic aldus mijns liefs wūfs  
berouet ben. vermaledūt soe si die tūt doe ick die  
dore voer haer ghesloten hebbe. **D**it hoerde dat  
wūf. eē hem bespottende riep si hem toe. **O** dms

ledide oude grater wat staets du hier bi dese tye  
vande nacht: en was u ninen lichaem niet ghe  
noech: waer om hebstu alle nachte aldus tot dis  
nen hoeren ghelopen: en mijn bedde ghelaten.  
Als hi hoerde die scone lants wijfs. wort hi bli  
de en seide God die heer sijns gheloest en ghebene  
dijt dat ghi niet verdroutken en sijn: mer o mijn  
lieue vrouwe. waer om wildi mi allulcken die  
ghen op legghen om dat ic u van uwer boelhz  
castpen soude. hebbe ic die dore ghelaten: mer  
ick en haede mi niet uwer uwen last. Ghi weet  
hoe ic bedroeft wort: doe ic dat geluut indē put  
hoerde ende hoe ic liep metter haest om u te hel  
pen. Daer op seide si. waer om woudeste so lie  
ghen ouer mi. ic en hebbe des niet ghedaen dat  
ghi mi ouer lieghet. Hoe wel ende dat waer is  
dat men leit Die gheen die niet enigher sonde be  
lmet is: dat hi altoes een ander daer mede ple  
ghet te bedraghen. Ende daer om legget ghi mi  
op: want ghijt selue dirke hebbet ghedaen. Ru  
seldi moeten verwachten die wakers ermen die  
clocke ludet. dat si des heren ghebat in u volbrē  
ghen. Doe seide die ridder. waer om legghet ghijt  
dit van mi. ic bē te hant out ende op mijn dage  
ghetouien. ende van al mijn leuen en hebbe ick  
nie beuult gheweest met allulcker samin als ghi

van mi verliert Daer om bidde ick u laet mi in  
dat ghi u ende mi gheen scande en doet. **W**at  
wif seide. te vergheefs is uwen arbeit die ghi  
doet. Het is u beter voer uwen sonden hier ghe  
pinicht te worden. dan namaels inder hellen.  
**O**uerdencket dat die wise man seit God haert de  
armen houerdighen. den riken loghenachtigē  
ende den auden dwaes. **W**at wasset di noot al  
dus te lieghen ouer mi. **A**lheel bistu inder sotheit  
werdoelt: want du hebste die bloem mūnre ioget  
tot dijne ghenochten. ende noch hebste u ghela  
pen tot dinen hoeren. **D**aer om isset van groter  
gracien des heren dat ghi hier inder tūt ghepini  
ghet moecht worden en niet inder ewicheit ver  
lozen te wesen. **S**idet daer om verduidelic die pi  
ne voer uwen sonden. **D**ie ridder seide. **O** mine  
lieue vrouwe al isset alsoe: nochtans soe is god  
bermhertich. ende en eyschet vanden sonder nē  
meer dan dat hi berou hebbe. ende hem betere  
**R**u wilt mi doch in laten. ende ic wil mi gaerne  
alte seer beteren. **D**oe seide dat wif. **O** wie duuel  
heeft u aldus leren prediken. doch en selde niet in  
comē. **E**nde als si aldus sprekende was: so wort  
die clocke ghelupt. **D**oe riep die ridder. **O** mīn al  
re liefste vrouwe. die clocke wort ghelupt. wilt  
mi doch ten laesten laten in gaen. op dat ick in

der ewicheit niet bescaemt en worde Daer op at  
waerde si . Dit luden der slocken is uwer sielen  
salicheit. liet dat ghi uwe penitencie uerduldeli-  
ken draghet Als dit gheschiet was: so quamen  
die wakers die om die stadt ghinghen ende von-  
den hem staen inder straten ende seiden tot hem  
O Lieve man het en is gheen goet te ghē. dat ghi  
tot deser uren hier staet . Als dat wōf der wa-  
kers stemme hoerde seide si Goede ghesellen ic  
bidde u wilt mi doch wreken van desen onma-  
lediden ouden hoeren iagher . Ghi weet wiens  
dochter ende wie ic bē: mer dese vermaledide ou-  
de man die pleech alle nachte mīn bedde te laten  
ende te lopen tot sinen hoeren Ic hebbet langhe  
verdraghen . en en wilde nre ouer hem slaghen  
enighen van minen vrienden of maghen . Ic ho-  
pede altoes ende verwachtte sine beteringhe: mer  
daer en is niet goets of ghecamen : daer om soe  
bidde ic u dat ghi dat gebedt in hem veruolghet  
want hi hem doch niet beteren en wil ¶ Doe na-  
men hem die wakers . en pinichden hem alle den  
nacht inden stoc. ende setteden hem des anderen  
daghes op die kaeck ter scanden ende confusys  
van allen sinen vrienden Daer na seide die meel-  
ter den kepler . Hebdi heer dit wel verstaen. Die  
kepler seide Jaer ic seer wel Die meester seide . Ic

laeck dat ghi in den loze dootet om die woorden  
uwer wijfs: so leit u qualiker betamen. Dā den  
ridder daer of woerleit is. Die kepler seide. **O** het  
was een alten bosen wijf. die haren man alsoe  
walschelic behoeth ende te laste brochte. Ic seg u  
woerwaer lieue meester dat die reden van desen  
exempel mi so onderwilet. dat mijn loen huden  
niet steruen en sel. Doe seide hem die meester. **I**st  
dat ghi also doet soe seldi wāllie doen ende nae  
maels daer of verbliden. Daer om heuse ic u ga  
de: ende dancke u dat ghi mi doerhdeliken hebt  
ghehoert. ende uwen loen ghelpaert om minen  
wille. ende daer mede so ghinc hi wech. **H**ier  
nae soe verhoerde die keplerinne dat die ionghe  
sinc noch niet doot en was. ende si screepede seer:  
ende vertoech in die pratcamer. daer si haer seluē  
met haren naghelen scoerde ende riep. **W**ee mi  
wee mi dat ic se ghehooren was dat ic een so gro  
ten conincs dochter aldus soude worden bespot  
en ic daer gheen beter ighe of en wach gherrighē  
Also dat die camerieren den kepler hoetscapten  
den rouwe ende druck haerre vrouwen. **W**aer  
om dat die kepler tot haer inghinc. ende troefte  
haer segghende. **O** vrouwe en wilt u so niet ont  
gaen in onsedighen manieren ende roepen. die u  
niet wel en betamen. Doe seide si weder. **H**eer

kepler die siecke die ic tot u hebbe maect mi alder  
meest droeuich wand vermadenisse en confus  
die mi aen ghe daer sijn: want die siecke mans her  
ten tot u. heeft mi tot noch toe verboden. dat ic  
npe tot minen vader den coninc ghetoghen en  
ben ouer u ende uwen soen te claghen: want ich  
enxt hebbe dede ic dat: so mijn vader machtich  
ghenoech is mi met groter rijcheden te eren ende  
mijn confus te wreken dat u seer qualike sou  
de becomen Die kepler seide. dat moet werde na  
u sijn dat ghi menen sondet dat ic u begeue sou  
de also langhe als ic leue Doe seide die kepler in  
Gawe god dat ghi langhe ghelants lijfs moch  
tet leuen. mer ic sorghe dat u toecomen sel dz en  
ridder gheboerde van sinen soen die lijns vaders  
hoeft niet grauen en woude op dat kerchof. daer  
nochtan sijn vader voer hem ghestoruen was.  
Die kepler seide wilt mi doch dz exempel legghē  
hoe dat was dat die soen lijns vaders hoeft niet  
grauen en woude opten kerchof. ende sijn vader  
voer hem ghestoruen was Gaerne seide si sel ict  
u legghen tot uwen profet





Dat derde exempel der keplerinen.

**O**romen was een ridder die twee dochteren hadde en enen soen. Dese ridder hadde so grote ghenoechte in toernspelen en dier ghelike. dat hi alle dat hi crighen mochte te coste leide an sulcke ydelheden. In dien tijde was een kepler te romen ghenoomt octavianus. die alle coninghen en heren bouen ghinc in rijden van siluer en gout. alsoe dat hi enen toern hadde die vol gouts was. en hadde enen ridder gheset bewaer van dien toern. Die voerseide ridder die so grote ghenoechte hadde in toern en ande ydelhe quam tot so groter armoeden. dat hi raet sochte sine vaderlike eruen te vercopē. Ende riep tot hē sinen soen ende seide. **M**ijn soen wilt mi nu goeden raet gheuen: want armoede ende noot dwinghen mi. anter dat ic mijn arfgoeden vercopen moet ofte ande wegghen soeken dat wi onse noot druckte crighen moghen. En ist dat ic mijn erkens vercopē: soe lūt ghi en uwe susteren verdozen. Die soen seide. **V**ader haddet ghi enē anderē raet moghen vinden sonder dat vercopen der erkens. ic waer bereit is te helpen. **D**oe seide die vader. **I**c heb ghedacht enen goede raet. die kepler heeft enen toern vol gouts. laet wi daer bi nacht gaen ende met ons nemen instrumentē om dien toern

te doergrauē ende nemen daer wt also veel goudes als ons noot is. Die soen seide. Het is goet raet. want het is beter van des keplers gout te nemen en̄ oſe ghebrek te veruallen dan oſe erkniſſe te oecopen. In enen nacht stonden si op te samen met iultrumenten en̄ quamen anden toern en̄ maecten een gat door den toern en̄ namen so veel gouts. als si beide mochten draghen. Die ridder betaelde sijn sculden en̄ socht wed̄ die toernog ende streefpele als hi te voren dede en̄ brocht tet al wech. Die ridder bewaerre des torens ghic inden taern ende want den scat ghestolen. ende een groot wijt gat inden toern ghemact. ende wort seer veruact. ende ghinc den kepler seggē datter gheschiet was. Die kepler wort toernich ende seide. wat hebstu mi dat te segghen. Ic hebbe di den scat beuolen. daer om epsch ic se weder van di. Ter stont als die ridder dat hoerde. gic hi inden toerne. ende sette bi dat gat een tonne pers ghemenghet met lijn alsoe behendeliken. dat niemant in dat gat comen en mochte. hi en moeste in die tonne vallen. ende als hi daer in ghewallen was. so en mochte hi daer gheen sijn weder wt comen. **O**nlanghe daer na so was die ridder weder verarnt. ende ghinc met sijn sone anderwerf anden toerne. om wat vā die scat

wech te nemen. **E**n als die vader eerst in gaē soude: so is hi ter stont gheualen totten halle toe in dat vat vol van pecke ende sijn. **E**n doe hi beuāt dat hi gheuanghen was: so seide hi tot sinen sone. **S**one en coemt mi niet naerre. anders en soude niet ontgaen moghen. **D**ie soen seide. vader dat moet verde welen van mi. dat ic v niet en soude helpen: want ist dat mi hier gheuonden worden. so moeten wi doch alle steruen. **E**nde en mach ic v niet bi mi seluen helpen. ic sel nochtan raet soeken hoe ghi verlosset selt maghē worden. **D**ie vader seide. **H**ier en is anders gheen raet. dan ghi met uwen swaerde mijn houet of slaet. ende dan also mijn lichaem sonder hoeft gheuonden worde. **n**emant kennen en sel. ende alsoe selt ghi en uwe susterē ontgaen die wareklike scande en de doot. **D**ie soen seide. **V**ader ghi hebt ghegheuen den alre besten raet. want waert datmen v kennen machte. onser gheen en soude den doot ontgaen: daer om ist noot dat uwe hoeft of ghellege worde. **E**nde ter stant toech hi sijn swaert wt. en sloech sinen vader daer hoeft of en werpt in enen kuyt en gaf die saer sijn susteren te kennen. **E**nde si bescreiden hemeliken haers vaders doot lage tūt. **H**ier na ghinc die bewaerder des toerns inden toern. ende want daer een lichaem sonder

hoest des hē leer verwonderde. ende seide den kei  
ser hoe hi gheuaren hadde. Die kepler seide hem  
Neemt dat lichaem en bintet aen enen staert vā  
enē paerde. en sleetet alle die craten van romē  
doer. en luykert naerstelic of ghi erghent hoert  
stemmen van screpē. ende so waer ghi dat hoert  
daer is dese man gheweest die heer vanden huse  
Grūptse alle die daer in sijn ende vanghetse en  
brenghetse ter galghen ende hanghetse daer aen  
metten lichaem Die knechten des keplers deden  
also hem die kepler gheboden hadde En als si ij  
men teghens dat hups des doden ridders. ende  
sijn dochteren haers vaders lichaem saghen: so  
maecten si groot gheroep en ghescrep. Ende als  
haer broeder dat hoerde. ter stont stac hi hē seluē  
een wonde in sinen mont dattet bloet oueruloe  
deliken daer wt liep Doe des keplers knechtē dat  
gheroep hoerden: so ginghen si int huus. en vze  
gheden die saet des roepens. Doe antwoerde die  
sorn Bi onghewalle ben ic aldus ghewont. ende  
doe mijn susteren mijn bloet saghen alsoe ouer  
ulaeliken wt lopen also ghi siet: so riepen si al  
so lude als men hoerde Als si die wonde saghen  
so gheloefden si sine woerden. ende also bedrogē  
ghighen si wech. en hīghen des ridders lichaem  
aen die galghe. daer hi langhe tyt hinc. ende die

d 8

so en woude dat lichaem sijnns vaders niet nemē  
vand galghen noch oec sijn hoeft begrauen Doe  
seide die keplerinne . Hebdt heer dat wel ostaen  
Die kepler seide seer wel

Erudighe vanden voerseiden exempel

**D**oe seide die keplerinne. aldus hebbe ic art  
dat oec gaen wil met u en uwen sone Die  
ridder is om minne sijnns soens arm gheworden  
en heeft eerstmaels daer om dieste ghedaen ende  
den toern ghebroken Ten anderen mael liet hū  
hem seluen onthoefden. op dat sijn kinderē daer  
gheen last of hebben en souden. Daer na werp  
die soen sijnns vaders hoeft in enen kuyt. ende en  
wouts noch in die kerr noch opt kerchof begrau  
uen. en liet dat lichaem in die galghe hanghen. en  
al en hadde hi dat niet moghen of doen bi daghe  
bi nachte hadde hi dat wel moghen doen. Des  
ghelicks heer keiser arbeit ghi nacht en dach uwē  
soen ter eren te brenghen en tot groten goeden :  
mer sonder twiuel hi sel weder arbeiden u te ver  
deruen om na u te regneren Daer om rade ic u.  
dat ghi hem laet doden. eer hi u verderuet. Die  
kepler seide haer Ghi hebt mi eē goet exempel ge  
leit. dat die soen des ridders doe hū sijnns vaders  
hoeft of gheslegghen hadde. doe en woude hi oec  
dat houet niet begrauen. Alsoe soude mi sonder

twiuel mijn loen doen. Daer om gheboot die kei-  
ser sinen dienes. dat si hem ter galghen leyden  
souden. Die knechten volbrachten dat gebot des  
keplers haesteliken. En als hi doer die straten ge-  
lept wort. also hoerden men een groot geroy des  
volcs. Ocharmen ocharmen die enighe loen des  
keplers wort ter galghen ghelept. Ende als si hē  
dus leyden: soe quā hem te moete riden die derde  
meester craton ghenoemt op sijn tellenaar. Ende  
als hem des keplers loen sach: soe neychede hi hē  
metten hoefde toe. recht of hi seggē woude. mees-  
ter ghedencket mijnre. Ende dat volc began te ro-  
pē. O goede meester haestet uwes. en verlost uwē  
discipel. Die meester sloech dat paert metten spa-  
ren ende haestede hem ten palaes waert aen. En-  
de als hi bi den kepler quam: soe groete hi hem  
eerliken. Die kepler groete hem weder ende seide.  
Remmermeer en moet di goet ghelchpen. Die  
meester seide. **A**c meende heer kepler. dat ic in  
mijnre-toecoenst van u soude worden gheert:  
ende niet gauwen verlien: ende niet met owaerde  
ontfanghē. Die kepler seide hem. Also ghi sdiert  
hebbet. alsoe moet u ghelchien. Die meester seide.  
Heer kepler wat heb ic verdient. Die keiser seide.  
Ghi hebt seker wel verdient eenē verswadē doot  
te siden: want minen loen die wel conde spreken.

ende met goeden leden wel besettet was. die had  
ic u bruwen te leren. en liet hi coemt mi se ende  
onghelert weder. en liet huden sel hi en ghi oec  
keruen met versmadeliken doot. Die meester sei  
de Heer kepler dat ghi segt dat hi kom is. dat be  
ueel ic gods die die come spreken doet en die doue  
horen: mer dat ghi segt dat hi u huusrouwe u  
craft in woude dat woude ic gaerne waten of eni  
ghe creature dat had ghesien: want daer en gaet  
gheen quaetheit bouen die quaetheit der wiuen.  
dat ic u oec wel woude bewise. dat die wiuf vol  
sijn van soghentalen. ende ghi wilt uwen soen u  
uwes wiufs woerden laten doden. en ist dat ghi  
dat doet: so sel u ghebueren dat enen edelen man  
gheuiel van sijnre huusrouwen en der aerter.  
die hi leer lief hadde. Die kepler seide. Ic bidde  
wilt mi segghen. hoe die vrouwen vol sijn van  
boesheit en soghentalen. Die meester seide. Dat en  
doe ic niet. ten si dat ghi uwen soen weder doet  
roepen vand doot. en dan so sel ic u segghen toe  
uwen wille dat exempel. Die kepler dede doe ter  
stant sinen soen wed roepen en inden scot letten.  
Doe began die meester dat exempel te segghen. i  
waniren als hier na volghet.



■ ■■



**D**at exempel des derden meesters.

**H**erter hadde die hi so seer lief hadde. dat hi te alle daghe plach te kren spreken latijn en hebreusche tale. En doe si na saghe tyt in die voerleide talen vol gheleert en perfect was ghe worden: soe plach si haren here al te segghen dat si sark. **D**ese goede man hadde een scoen ionghe huusrouwe als ghi heer keiser hebt. die hi seer lief hadde: mer contrarie so en hadde si hem niet lief: want hi haer tot haer ghenoechte niet ghenoech en was: ende daer om hadde si enen anderen scouen ionghelinc bouen haren man lief. En altit als haer man vter stede was om sijn comenscap te doen: so plach si haer boel tot haer te ontbieden. ende met hem solaes te maken: mer die aexter plach dit altemael te segghen sinen here als hi te huus ghecomen was. alsoe dat hoerquade fame van querspul door al die stede ghinwaer of die man haer dicke plach te berispen ende te schelden. Ende dan antwoerde si. heer god hoe seer gheloeft di der vermaledider aexter. alsoe langhe als ghi die aexter gheloeft: soe sel altoes tuschen ons beyden twist en onurede sijn. En hi seide weder om. Die aexter en can niet speggē: mer dat gheen dat si siet ende hoert dat spreect si wt.

Daer om gheloef ic haer bet dan u. **H**et is dā  
na gheuallen dat die man reysen moeste in verrē  
landen om sine conuulsappe. ende also vroech  
als haer man wech was: so seynde si om haer  
hoel. mer hi en dorste niet bi daghe comen. ende  
hi beyde thent dattet duyster was ghe worden.  
om dat hi vanden volcke niet en soude worden  
ghesien. Ende hi quam clappende an die doer. en  
si liet hem in. ende seide. ganc vrilic in: want hi  
en liet di n: **H**i seide. Die vmaledide aexter sel os  
berclappen: wāt bi haer sijn wi alle die stede daer  
in een quaet gheruckte ghetomen. **D**at wint seide.  
Ganc in sonder sorghe. ick sel mi noch in deser  
nacht vander aexter wreken. **E**nde doe hi daer  
die sale ghinc daer die aexter was: so hoerde si dz  
die ionghelinc seide. **O** lieue vrouwe. Ic ontsie die  
aexter te mael leer. **E**nde als die vrouwe dz hoer  
de: so seide si. Swighet draes het is duyster. die  
aexter en mach u niet sien. **A**ls dit die aexter  
hoerde seide si. al en sie ic u niet. nochtans hoer  
ic uwe stemme wel: ende ic sel minen heer als hi  
te huus roemt altemael segghē dat ghi mi min  
vrouwe bedrijft. **D**oe dit die ionghelinc hoerde.  
so seide hi. **E**n hebbe ics niet gheseyt. dat ons die  
aexter berclappen ende confunderen sel. **E**nde die  
vrouwe sprac. **E**n wilt u niet ontsien van deser.

nacht sellen wi noch vander aexter onse verzake  
lien. Ende si ghinghen inder camer. en si sliepen  
dien nacht te samen. Ter middernacht stot die  
vrouwe op ende riep haer maecht ende seide.  
Stant op ende recht een ladder bouen aen dz dat  
dat ic mi vander aexter verzeken mach Die maecht  
dede also. ende si slommen te samen op en maec  
ten een gat door dat dat. en worpen sant steen en  
water op die aexter dat si bi na doot was Ende  
die ionghelinc ghinc des morghens vroech wech  
die after door wt Ende doe die man te huus ghe  
komen was: so visiteerde hi die aexter ende seide.  
O mijn lieue aexter wilt mi doch segghen hoe dz  
ghi gheuaren hebbet ter wilen dat ic van huus  
gheweest hebbe O seide si lieue heer ic selt u seg  
ghen dat gheen dat ic gehoert hebbe Also vroech  
als ghi wech waert: so liet mijn vrouwe bi nacht  
te enen man in. ende als ic dat hoerde: so bestraf  
te ic hem. ende seide dat ict u altemale segghē sou  
de. als ghi thins quemt: mer niet te min si ghē  
ghen nochtan ter camerem met malsanderen. en  
sliepen dien nacht te samen Nu vragnet ghi mi  
hoe dattet met mi gegaen heeft in uwer absentiē  
Ic segge u woerwaer dat mi nye soe qualiken en  
heuet ghegaen alst mi in dier nacht gheviel: wāt  
ich hadde bi nae ghestoruen; want haghel ende

knée en reghen vielen in dier nacht soe kerck op  
mi ende duerde also lange dat ic hi na doot was  
Als dit die vrouwe hoerde seide si Siet heer hoe  
ghelofdi uwe nexter soe vele nu moechdi horen  
wat si seit want si claghet van baghel en knée  
en reghen die op haer gheuallen sijn inder nacht  
ende het doch kenliken is dattet van alle desē ia  
re also scoone nacht niet gheweest en is alst doe  
was en wilt daer om der nexter niet te seer ghelo  
uen Doe ghinc die man ende vzaechde sijn ghe  
bueren oft oerck in dier nacht tempeest hadde ghe  
weest alte reghen Die ghebueren antwoerden en  
seiden dat sommighe van hem dien nacht doer  
ghewoert hadden ende seiden dattet van alle de  
iare also scoone nacht en was alst doe was  
Doe ghinc die man te huus en seide tot sinē wi  
ue Siet ic hebbe u inder waerheit beuoden ende  
dat die nacht seer scoone ende claer was Doe sei  
de dat wif ghi moghet heer opeliken sien ende  
kassen dat die nexter loghenachtich is ende met  
haren loghenen heeft si vele onureden onder ons  
ghemaect ende heeft daer en bouen mi ghediffa  
meert al die strate doer Doe ghinc die man totter  
nexter ende seide waer om hebstu aldus veel lo  
ghentael gesproken en groten twist en onurede  
sulckē mi en mijn wif gemaect Is dat minen

loen dat ic v alle daghe te noeden plach mī mīn  
selks handē. en hebset daer toe gebrocht dat mīn  
wīf alle die stede doer ghe worden is. nā quader  
samen Die aexter antwoerde God weet dat ick  
niet lieghē en en: mer dat ic ghelien en gehoert  
hebbe. dat hebbe ic v te kennen ghegheuen Doe  
seide hi Ru liegestu doch Ghi hebbet mi gheleit  
dattet in dier nacht so seer ghereghent heeft ende  
ghehaghelt. dat du hi na doot ghebruen hadste  
dat doch valsch ende loghen is. ghi en selt niet  
meer met allulker loghenen onrede ende twist  
tusschen mi ende mīn wīf maken. ende hi nam  
die aexter ende toech haer den hals of Als dit dz  
wīf sach: so was si seer blide en seide Ru hebdi  
mīn heer alte wel ghedaen Ru selden wi voert  
aen met vreden moghen leuen. Ende doe hi die  
aexter ghedoot hadde: so sach hi opwaert. ende  
sach die ladder daer noch staen ende dat wat met  
ten water ende die steenkūns ende dat sant. En  
als hi dese dinghen ghelien hadde: so mercte hū  
den droch sūns wīfs. ende riep met luder stemē  
Waper mi dat ic om mīns wīfs roert minen  
aexter en mīn salas hebbe vlozen en hebbe ghe  
doot die ghene die mi van allen dighen die waer  
hept plach te segghen. ende hi brac ter stont sūn  
spere in drieen kuchen. ende toech ten heylighen

lande. en en quam nye weder tot sijn wif. Hier  
na seide die meester totten kepler **H**ebdi heer wel  
verstaen dat ic ghesent hebbe **H**i antwoerde ende  
seide. seer wel hebbe ict verstaen. **D**ie meester sei  
de **E**n was dat niet eē quaet wif die also die aex  
ter dede dootslaen met haer loghenen. **D**ie keps  
ler seide. **V**oerwaer si was vol van boelheit.  
want ic hebbe compassie metter aexter. die alsoe  
om der waerheit haer lijf verlozen heeft. **I**c seg  
ghe u voerwaer. ghi hebt mi alte gorden exem  
pel ghesent. alsoe dat mijn soen van desen daghe  
niet steruen en sel. **D**oe seide die meester. **N**iet dat  
ghi also doet: so seldi wulliken doen. ende ic dāc  
ke u daer of dat ghi uwen soen huden ghespaert  
hebbet om minen wille. bliuet ghesont. ic beuele  
u gode onsen here. **A**ls die keplerinne hoerde  
dat die ionghelinc noch niet doot en was. so ma  
kede si so groot ghehuyl ende ghescren dat ment  
al dat palaes ouer hoerde. ende riep. **H**eer mi dat  
ick pe keplerinne gheworden ben. och of ic ghes  
creuen hadde. doen ic tot desen lande worde ghe  
bracht ende ghehaelt. **D**ie kepler als hi haer hu  
len ende screpen hoerde: so ghinc hi tot haer idee  
ramer: ende troestte se also veel als hi mocht: mer  
si seide totten kepler. **O** heer kepler. het en sel u  
gheen wonder gheuen. dat ic dus groten rouwe

draefheit hebbe In dien dat ic uwe huusrouwe  
ben en in uwe gheselschap. en bi uwen loen so se  
re bescaemt ben. als ghi mi ghescoert en hebloet  
hebt ghelie. en mi gheloet hebt dat uwe lof daer  
om ghedoot soude hebben gheweest. en hi noch  
leuet. waer om en soude ic niet seer droeuich ende  
te onureden welen Die kepler antwoerde Wilt  
doch te vreden welen. ic sel u te wille welen ende  
doen iusticie ouer minen loen Dat ic he ghisteren  
niet en hebbe laten doden. dat dede een exempel dat  
ic vanden meester hoerde Doe seide si **O** ghi seg  
ghet dat ghi om eens waerts wille ghelatē hebt  
iusticie te doē. waert alst welen soude. ghi en sou  
det om alle die warelt die iusticie niet after laten  
Ic duchte dat u met uwen meesters gheboeren  
sel. alst op een tijt gheboerde enen kepler met si  
nen leuen wilen Die kepler seide Ic bidde u seg  
ghet mi dat exempel Si seide. waer toe wil ic dz  
leggghen. waer om wil ic te ughreks arbeiden Ic  
hebbe u ghisteren een goede ghelikenisse gheset  
en het en helpt niet: want waer ic tot uwen pfyt  
mach leggghen. dat verkeeren die meesters uws  
loens altemael tot uwen laster: als ic u met dese  
nauolghenden exempel wel bewisen sel Die ke  
pler seide **M**in lieue vrouwe Segghet mi dat ex  
empel. op dat ic mi te bet daer voer hoede mach

Want hoe wel dat ic die sentencie van mīns loīs  
doet vertoghen hebbe. ic en hebbe hē nochtan dē  
leuen niet ghegheuen. want dat vertoghen is. dē  
wort alheel ontoghen. Wel seide die keplerinne  
ic selt noch tot uwen wille segghen. dat ghi daer  
mit moghet worden gheleert. **D**oe began si te  
vertellen dat exempel in maniren. als hier nae  
volghet.





Dat vierde exempel der keizerinnen

**E**n wile manne waer hier voermals  
ind stat van romē·doer welchen alle dat  
roemische ryc gheregeert wart Ende die  
kepler die doe was·en dede gheen dinc sonder ha  
ren raet Als die wile merk ouden·dat die kepler  
tot hem luden also gheneyghet was· dat hi niet  
sonder hem luden en dede noch en ordinerde·  
Soe deden si dat met heymeliken concken·dat die  
kepler als hi in sijn pallas was· sach hi claerli  
ken alle dinc·en als hi buten sijn pallas was· so  
wort hi blind·Ende dat deden si daer om·dat si  
hem onderwiden mochten van alle dinghen die  
den kepler aen gaen mochten·ende die trecke tot  
haren profite· Ende na dien dat si dese rure ghe  
troocht hadden· so en mochten si dat niet verwā  
delen· mer die kepler moeste blind bliuen veel ja  
ren lanc Hier om maecten si een ordinantie·dat  
alle die g hene die ewighen droem ghedroemt had  
de die hi niet en verstant noch en wiste·dat hi tot  
hem luden soude comen· brenghende hem een  
pont gouts ofte siluers· ende dan soe soudē si  
hem haren droem segghen·ende die bedudinghe  
daer af· Ende met aldusdanighen concken dree  
ghē si meer vanden goude dan die keiser En als  
die kepler op eē tyt ter tafel sat bi sijnre keiserinē

So began hi seer swaerliken te suchten ende in hē  
seluen verstoert te wesen. Als dat die keplerinne  
verhoerde: soe pūde si naersteliken te vernemen  
die sake sijnre droefheit. Die kepler antwoerde.  
En soude mi dat niet swaer wesen dat ic langhe  
tūt blind hebbe gheweest als ic buten mijn pal  
laes ben. ende daer gheen remediu toe ghecrighē  
en mach. Doe seide die keplerinne. Here hoert mi  
nen raet. ende doet daer na. het en sel u nimmer  
meer rouwen. Ghi hebt binnen uwen rike die se  
uen wile meesters bi welken alle uwe rike ghere  
geert wort. islet dat ghi uwe sake nu wel doet  
siet. soe seldi vinden dat si sake sijn van uwe  
blindheit. ende wortet also gheuonden: so sijn si  
waerdich verstaets doots te steruē. Hoert daer  
om minen raet. ende sendet om hem luden. ende  
gheeft hem uwe ghebrek te kennen. ghebiedende  
hem opten vsmaden doot die si alle sellen moetē  
liden. ten si dat si u vander blindheit verlossen.  
Desen raet behagghede den kepler seer wel. en hū  
sende ter stont om die meesters tot hem te comen.  
En doe si ghecomen waren: so gaf hē die keiser  
te kennen sine blindheit. en gheboot hem op die  
pepne des doots. dat si hem raet gheuen moesten  
verloft te wordē van sijnre blitheit. Doe antwoer  
dē die meesters. O heer kepler ghi esicht es swaer

dinc van ons: mer want ghāt van ons doch per  
mer hebben wilt: so gheeft ons respit tien dagē  
lang. en opten tienden dach sellen wi den kepler  
antwoerde daer of gheuen. Die kepler gaf hem  
daer toe consēt. ende het beliefde hem. Doe ghin-  
ghen die meesters met malcander te rade. hoe sijn  
dat verwandelen mochten: mer si en vondē ghe-  
nen raet dat si die blintheit vanden kepler weder  
mochten verdruten. waer om si seer worden be-  
droeft. ende seiden onderlinghe. Ten si dat wi dē  
kepler raet gheuen hem te helpen. alle sellen wi  
moeten steruen. Des so ghinghen si alle dat rijk  
doer fantaseren. ende sochten of god enighe goe-  
de auonture verlenen mochte tot des keplers hul-  
pe ende raet. Daer si aldus gaende waren. ende  
quamen doer eenre stadt. daer die kinder speeldē  
int midden vander stadt: so gheboerde datter eē  
man quam lopen after hem luden met een pont  
gouts segghende. **D**e goede meesters in deser  
nacht hebbe ic enen draem ghehad. wilt mi doch  
beduden wat dat wesen wil. ende ic sel u gheuen  
alst ghewoenliken is dit pont gouts. Dit hoerde  
een vanden kinderen die daer speelden. ende sei-  
de. **E**n wilt dat niet doen: mer segghet mi den  
draem. ende ic sel u daer of die bedubenisse seggē  
Die mā seide. **I**c sach int middē van minē boem

gaert wt springhen een fonteyne daer veel rittier  
kyns wt ghinghen : also dat die boer gaert wt  
mater veruollet worde. **D**at kint seide **N**eemt  
een graef of neemt een spade .ende graeft op die  
stede .daer u dachte dat die fonteyne was .daer sel  
di alsulken scat vinden so groot ende so goet .dat  
ghi ende alle uwe kinderen daer of ruc sellē wor  
den ghemaket **D**ie man dede also als dat kint hē  
hadde gheseyt . en hi want daer also na sinē woer  
den **D**oe ghinc die selue man totten kinde . ende  
hi brochte hem dat pont gouts om die bedude  
nisse van sinen droem : mer dat kint en woude  
dat gaut niet ontfanghen .ende begheerde dē ghe  
bet des mans . **A**ls die seuen wise mannē van  
romen verhoerden die waerachtighe bedudinge  
des Kindes : so seiden si onderlinghe tot hem **S**eg  
ghet ons goede kint hoe is uwen naem **D**ē kint  
antworde **M**inen naem die hiet merlinus **D**oe  
seiden die meesters . wi sien lieue kint datter gro  
te wijsheit in u ghelegghen is . wi sellen u een sake  
waer legghen . wi bidden u vriendelike dat ghā  
ons daer of beschept wilt doe en raet daer toe ge  
uen **D**at kint antworde ende seide **S**egghet mi  
uwe sake **D**oe seiden si . **D**ie keiser van romē  
valse here heuet dit ghebrec also langhe als hā in

lân palaes blift: so mach hi alle dighen claerli  
ken siē: mer alsoe vroech als hi buten den palla  
se gaet: so is hi so blit dat hi niet en siet. wilt os  
legghe die saec van desen ende raet gheuen dat  
in hem te beteren. ghi selt groot eer ende loen vā  
den kepler ontfanghen **D**at kint seide **B**eide sel  
ict doen. als die saec vander blintheit legghē. en  
raet ende boet daer toe gheuen. **D**oe seiden die  
meesters. wilt dan met ons totten kepler gaen.  
dat ghi hē te baten comen moghet. en van hem  
loen ontfanghen **D**at kint seide **I**c ben bereit mē  
v te gaen **D**oe si metten kinde voer den kepler  
quamen. so seiden si tot hem **S**iet heer kepler dit  
kint hebben wi voer v ghebrocht. dat uwe be  
gheerte gheheliken volbrengghen sel. **D**oe seide  
die kepler totten meesters. goede meesters. dorcht  
ghi wel op v nemen wat dat kint met mi sel doe  
**S**i seiden. **J**aee wi heer kepler. want wi hebbe si  
ne wijsheit gheproeft **D**oe keerde hem die kepler  
totten kinde ende seide **W**ilstu di des onderwin  
den mē te legghen die sake van mīnre blintheit  
ende gheuen mi raet dattet mi beteren mach.  
**D**at kint seide. **H**eer kepler leydet mi in uwer  
slaeptameren bi uwen bedde. ende daer soe sal ic  
v wisen wat men doen sel **E**nde als hi daer ghe  
brocht was. seide hi tottē knechten. doet rasek of

e iā .

dat hadde en alle sijn rescap en ghi selt daer won  
derlike dinghen sien En als dat gheschiet was.  
saghen si daer een fonteyne die rakende was. en  
hadde oec vij. bubbelen. Doe dit die keiser sach.  
wart hi vternaten seer verwonderd. Doe seide  
hem dat kint. Siet ghi wel dese fonteyn. ten si dz si  
wt ghedaen worde met haren bubbelen. ghē en  
selt nē mermeer moghē sien. Die keiser seide. hoe  
sel si moghen worden wt ghedaen. Dat kint sei  
de. Anders niet dan in eere manirē. Die keiser sei  
de. wilt ons doch legghen die manier daer of. ist  
dat mi moghelic si. ic selt volbrēghen. op dat icks  
mijn ghesicht wedē crighen mach also wel vā bu  
ten als vā binen. Doe seide dat kint. Heer keiser  
die seuen bubbelen betekenen die seuen wise die  
u en uwe rāc tot dese daghe toe ijliken hebbē ghe  
regiert. dese hebben u blint ghemaect als ghi ij  
met tot u passaez. op dat si uwe ondsaten te bet  
scheren en scatten mochten als ghēs niet en sa  
ghet. En nu en tannen si u ghenen raet daer toe  
gheuen. mer hoert nu minen raet. Die fonteyn  
sel dan werh gaē. doet anthoefden die eerste meel  
ter. en dan sel vergaen die eerste bobbele. En toe  
woert tot dat si alle othoefē sijn. en dan sel ogaē  
die fonteyne met alle die bubbelen. en ghi selt we  
der sē als ghi plegēt te doen. En als dit altemale

gheschiet was: so verghinc die fonteyn met alle  
haer bobbelen. Ende die kepler maecte dat kind  
groot ter ezen ende rijk van goede. Daer na seide  
die keplerinne. Hebdi heer kepler dit wel onthou  
den en verstaen. Hi seide. Altemael heb ick wael ver  
staen: want ghi een goet merelic exem pel wertelt  
hebt. Doe seide si. In gheliker manieren so meenen  
uwe meesters met u te leuen met haer callinghe  
op dat uwe soen regneren mach bouen u dz god  
verhoeden maect. Daert seide si sel ic dit exponeren  
tot uwen verstande.

Die bedudinghe van dat exempel

**D**ie fonteyn is uwe soen. daer tot vloeyen  
seuen bobbelē. dat sijn seuen meesters die ghi  
niet verdriven en moghet. ten si dat die seuen mees  
ters eerst te niet gebracht sijn. En als dat geschiet  
is: so sel die fonteyne uwe soen met al sijnre soel  
heit te niet gaen. mer op dat hi sine meesters geē  
hulpe en gheuet: so doet hem eerst hanghen. ende  
daer nae die seuen wise meesters. Ende dan soe  
moghet ghi uwe rijk in goeder manirē belitten  
en regieren met vreden. Doe ghebaot die kepler  
sinen dieners dat si den soen ter stont soudē leg  
den ter galghen. Ende doe die dieners dat volbrē  
ghen soudē: soe wort daer efter groot gheloe  
ede gherorp vanden volke, also dat dz gherorp



te voren quā den vierden meester genaemt mal  
quedrac. en hi haesteliken op sinen paerde sat en  
reet ten pallase waert totten kepler. Hem so quā  
te ghemoete die loen. en hi neychede sinen meester  
metten hoefde toe. beuelende hē seluen dē meest.  
Als die meester voer den kepler ghecomen was  
ende hē met alre waerdicheit hadde ghegroet. so  
antwoerde die kepler Remmermeer en moet di  
salicheit gheschien vermaledide oude man dat  
ghi minen loen wel sprekende ende met allen  
doechden wel verchiet. hebbet ende een stomme  
ende een ribaut ghemact. also dat hi mijn huuf  
vrouw woude vercraftē. ende daer om so moet  
hi quader doot steruen. ende ghi alle met hem  
Doe seide die meester **O** lieue heer kepler allulke  
groete en hebbe ich aen u niet verdient. god die  
weet waer om dat uwe loen niet en spreket. mer  
ghi selt noch coets ander dinghen vernemen. die  
tijt en is noch niet ghecomen. **G**hi segghet dat  
uwe loen uwe huufvrouw vercraften woude.  
Heer kepler die woerden die dat luden en sijn nē  
autentelic. noch met tughen gheprobeert. daer  
om en soudi uwen loen om een singulaer per  
soen niet laten doden. **E**nde ist dat ghi nu uwen  
loen laet doden om dat waert uwes wiues. soe  
selt u qualiker gaen met uwer huufvrouwen.

dan enen ridder die qualiken voer met sijn hant  
vrouwe als ic bewisen sel Doe seide hi hē Meester  
stu oec oude ghet also niet wi te leuen als sijn  
ghe ander leuen wise met eenen anderen kepler  
leelden Daer op antwoerde die meester Keen he  
re des eens buesheit en sel niet gheset worden op  
enen anderen al waren daer oec twintich want  
van allen staten der werelt: soe vintmen goede  
ende quade menschen: mer een dinc moet ic u seg  
ghen. Het sel u seker seer qualiken becomen. ist  
dat ghi huden uwen enighen soen laet dodē vint  
dat woert uwes wifs. dat ic u wel bewisē wou  
de hi een notabel exempel. Doe seide die kepler  
wilt ons dat segghen tot onser leringhe. Die  
meester seide Doet eerst wed roepen uwen soen.  
Ende als ghi mijn reden ghehoert hebt: so doet  
dan van uwen soen alst u verbaerliken sel dunc  
ken Aldus sel ict u vertellen anders niet Doe sei  
de die kepler. segghet op meester. ende ic sel latē  
weder roepen minen soen Ende doe hi weder ge  
ropen was. doe began die meester te segghē ghe  
likerwijs als hier na volghet :



Exempel des vierden meesters

**N** Et was een out ridder rechtuaerdich en  
was langhe tyt sond huusrouwe ende  
sond kint. Sijn vriende en maghen seide  
he veel en dicwyl aen dat hi een wif soude nemē  
En als hi dicwyl hier of ghemoept wort: so gaf  
hi ten laetsten consent. Doe gauen he sijn vriende  
des puoeste dochter van rouwen die seer ruc was  
en die maecht was seer scoen. En doe hie sach  
wort hi ter stant verblindet in sijn herte van hare  
kietten ende hadse uermaten seer lief. Ende als  
si een tyt bi een haddē gheweest. en si geē vrucht  
van hem en ontfinc. Op een tyt als si des mor-  
gēs ter kercken ghinc: so moetedē haer hoer moe-  
der en groetse seer vriendeliken als behoede en  
seide haer. Mijn lieue dochter hoe behaghet u dit  
hpliek ende uwe man die ridder. Si seide seer qua-  
liken: want ghi hebbet mi ghegheuen enen oude  
verluten man. ick woude dat ghi dat verleten  
haddet. ick hebbe so grote ghenoechte bi hem te  
legghen ende niet hem te eten als met enen ver-  
ken. ende daer om en can ic des niet langher ghe-  
draghen. ende ic en can mi niet langher liden. ic  
en moet eenen anderen lief hebben. Doe seide die  
moeder. dat moet vde van u sijn mijn lieue doch-  
ter. verstant wel dat ic u segghe. Ick hebbe soe

langhe met uwen vader gheweest . en en hebbe  
mi niet van allulken dighen ander wanden Die  
dochter seide . Ja moeder ghi hebt daer goet leg  
ghen toe ghehadt . ghi hebt uwe ianghe daghen  
te samen gheweest . en die een heeft solaes vande  
anderen ontfanghen . mer ic en hebbe gheen so  
laes met allen van hē . want hi is cout ende leyt  
opten bedde met mi also stille als een steen Die  
moeder antwoerde . Segt mi dochter . In die dat  
ghi eenen anderen lief hebben wilt : soe legt mi  
wien dat ghi lief hebben wilt . Die dochter ant  
woerde . Eenē priester wil ic lief hebben Die moe  
der seide . Het waer beter ende minre sonde dattet  
waer een ridder of een ander wel ghebozen man  
dan een priester Doe seide die dochter . Reen mae  
der also en coemt niet . waert dat ic enen ridde  
of eenen anderen wel ghebozen man lief hbdde :  
die soude haestelic minre sat wesen . en als hi mi  
hadde : so soude hi mi besamen en daer na ver  
smaden : mer so en ist niet vanden priester . wāt  
hi sel also wel bewaren sijn es : als die mijn En  
die gheestelike personen bewisen hem veel trou  
wer tot haer boelen . dan die waerlike . Doe seide  
die moed . hoer dochte mijn raet en het sel u wel u  
gaen . Die oude mannen sijn seer hart en wreet  
praect daer o en besaect uwen heer in te doē tegē

linen wille: Ende ist dan dat hi u dat vergheeft  
sonder slaghen of pinen: so hebt dan den priester  
lief Die dochter seide: Ic en mach so langhe niet  
hejden. Doe seide die moeder: ic wil dat ghi soe  
langhe wacht om minen wille: thent dat ghi hē  
gheproeft hebt Die dochter seide: Ic sel dā maect  
om uwen wille mi onthouden: mer legghet mi  
hoe sel ic dat beproeuē Die moeder seide: In uwē  
boeingaert Raet eenen boem: dien die ridder seer  
lief heeft: gaet toe ende hout dien boem op als hi  
wt is ghereden te iagen. ende maect hem eē gort  
ouer teghens dat hi weder coemt. Ende ist dat hi  
u dan dat vergheeft: so hebt wilicken den priester  
ter lief Als si den raet haers moeders hadde ghe  
hoert: soe ghinc si te huus. Ende als si te huus  
quam: soe vzaechde haer hoer man. waer dat si  
also langhe hadde gheweest. Si antwoerde: Ick  
hebbe in die kercke gheweest: daer quam mi te  
ghemoete mijn moeder: daer ic met haer een lut  
telkēn hebbe ghesproken Ende hi liet dat doech  
deliken also wesen Raden middaghe ter bequa  
mer vren so toech dese voerseide ridder wt iaghē  
Doe seide die vrouwe tot den hofbewaerder.  
Ganc ende houwe op den boem die daer u pewe  
licken ghesettet is: want het is een cout windich  
vree: ende mijn heer die sel cout weder in comen

van iaghen; dat hi nuper vinden mach hem te  
warmen Die gardenier antwoerde Seker vrou-  
we dat en dert ic niet doen; want mijn here heeft  
desen boem liever dan al die ander; mer ic wil u  
wel helpen sprockelen ander tacken ende ricken  
ic en wil desen boem niet op houwen Als dit die  
vrouwe hoerde: so nam si die bile wt des knech-  
tes handen, ende houwede den boem op, en ghe-  
hoet den gardenier, dat hise metten anderen int  
huys soude breaighen. Des auants doe die here  
quam van iaghen, ende leer cout was: so dede  
die vrouwe hem een groot vuur maken, ende lā-  
ghinc hem te ghemoete, ende sette hem enen stoel  
an te warmen Ende als hi een wile gheletē had-  
de, ende den voet vanden vuur hadde vernomen:  
so riep hi den gardenier ende seide hem. Ghelūc  
als ic biden sake verneme, alsoe duncket mi dat  
die nperre boem int vuur ghelept is. Die garde-  
nier seide Heer het is waer, mijn vrouwe heeftē  
op ghehouwen, doe seide die ridder. Dat moeste  
nerde van wallen welen, dat ghi den boem op  
soudet hebben ghehouwen. Doe antwoerde die  
vrouwe ter stont, gimmer here so hebbe ic d; ghe-  
daen, bekenkende dattet ren coude tūt is, en dat  
ghi vercaumet soudet te huus comen Ende daer  
om heb ict gheordineert van assylcken vuur tot

uwen salaes **D**oe dit die ridder hoerde: so sach hi  
haer an met enen wreden aensichte ende seide  
**V**ermaledide wif van gode moet ghi vermale-  
dijt worden. hoe macht ghi so stout wesen so sca-  
nen uweren plante op te houwen. ende ghi wel  
wist dat ic hem sondinghe lief hadde **A**ls dit die  
vrouwe hoerde. so wort si wemende en begā haer  
te beclaghen en seide **I**c hebbet heer ghedaē woer-  
tbeste tot uwen ghemac. god betert dat ghi dat  
so qualiken neemt **R**echteuoert als die ridder die  
tranen sijns wijfs sach. en haer slachte hoerde. so  
wort hi beweghen tot medeliden met haer en sei-  
de. **H**out op van screpen. ende wilt u woert aen  
wachten mi te vertoernē in enighen dighen die  
ghi weet dat ic lief hebbe. **D**es anderen daghes  
vroech als si ter kercken ghic: so quā si oer haer  
moeder te ghemorte en si groeten malcand **D**oe  
seide die dochter haerre moeder. **O** lieue moeder  
mi wil ic den priester lief hebben: want ic hebbe  
minen heere besocht ende vertoernt als ghi mi  
gheraden haddet: mer tot luttel tranen die ic scz  
te so heeft hi mi dat altemael vergheuen **D**oe sei-  
de die moeder **A**l islet dochter dat die oude luden  
eens vergheuen. si dubbeleren die pine ter ander  
reysen. daer om rade ic u dat ghīt noch eens be-  
soeket **D**ie dochter seide **I**c en mach niet langher



beden. want ick lide also veel om die mine des  
priefters. dat ics niet ghenen tonghen tot spreke  
en mach. daer om soudet ghi niet mi mededoghe  
hebben ende niet langher vertrec te raden. Doe  
seide die moeder. om die kintschelijke liefden ende  
uwes vaders benedixie wiltet noch eens besoe-  
ken. ende islet dat hi u dan dat sandt berispinghe  
quyt scheldet. so hebt dan den priester lief in go-  
des namen. Doe antwoerde die dochter. Het is  
mi so grote pine also langhe tyt te beden: mer  
nochtans so sel icket noch eens besoecken. Mar  
legghet ghi mi hoe ic dat beghinnen sel Die moe-  
der seide Het is kenliken dat uwe heer een hon-  
dekijn heeft. dat wel baffen can. ende sijn bedde  
bewaert. dat seldi nemen ende werpent teghens  
die want dattet sterue. Ende islet dat hi u dat lich-  
teliken verghetur. alsoe gaet dan totten priester  
lief te hebben Doe seide die dochter Ic sel alle dic  
doen na uwem raet ende wille. want daer en is  
gheen dochter opter aerden. die lieuer hadde die  
benedixie des vaders ende des moeders als ick.  
Ende also sande si haer moeder. ende ghinck te  
huus ende brochte dien dach ouer met groter on-  
rusticheit van herten totten auont: Doet auont  
gheworden was. doe wort den ridder ende haer  
dat bedde ghemaket ende ghederket niet pur pur

ende siden laken. Ter wilen dat die ridder bidet  
vuer sat. ende doe dat bedde bereyt was. ghinck  
dat hondekijn op dat bedde alst gheuoeliken  
was. en die vrouwe nam dat bi die achterste voe  
ten. ende werpt met rasender toernighen morde  
teghen die want dattet doot was. Die ridder als  
hi dit hoerde. wort hi veruaerliken toernich ende  
sprac sijn wijf seer qualiken toe ende seide. Hoe  
mochte dat uwe natuer verdraghen. dat ghi dat  
edel ioghe hondekijn dat ic so lief hadde also do  
deste. Daer op antwoerde si ter stont. Heere en  
beddi niet ghelien. hoe die hont met sinen vupl  
vieten onse bedde vupl heeft ghemaect. Hi seide  
we. En wilt ghi niet dat ic dat hondekijn lieuer  
hadde dan dat bedde. Doe si dat hoerde. wort si  
noch meer screpende ende seide. O lacp dat ick ge  
ghebozen was. want alle dat ic int beste doe. dat  
wort altemael ten quaetsten verkeert. Die ridder  
en mochte haer screpen ende haer clachten n. z. ho  
ren. want hise seer lief hadde. ende hi seide haer.  
En wilt mit screpen: want ict v altemael verge  
ue. ende wacht v voertmeer van dese dat rade ic  
v. ende also ghighen si te samen slapen. Des  
morgghens stont si vroech op ende ghinc ter here  
ken. daer si haer moeder vant. welke als sise ge  
groet hadde. so seide si tot haer. Moed nu wil ic

doch den priester minnen. want ic nu andrewre  
uen minen man getempteert hebbe. ende hi alle  
dine goetlic ouer laet liden. Die moeder seide. **O**  
dochter daer en is gheen waerheit bouen der ou  
der waerheit ende hoelheit. daer om rade ic u. dz  
ghi hem noch eens tempteert. Die dochter ant  
woerde **T**e vergheefs moeder is uwe arbeit.  
wilt ghi wat last dat ic lide om des priesters wil  
ghi loudet mi doch daer toe helpen. haddet ghi  
mi anders lief. Die moeder seide. hoer mi doch  
ter noch een reple. ende waertmeer en sel ic u niet  
hinderen **G**hedencket hoe ghi melc wt mijn bor  
sten hebbet ghelaghen. ende wat groter last ic  
hadde. doe ic u ter werelt brochte **S**i deser liefden  
ende liden. dat ic van u hebbe ghehad. veruane  
ic u dat ghi mi dese bede niet en wepghert. ende  
ic beloue gode van hemelrike v hier na niet mere  
te hinderen. Doe antwoerde die dochter. **A**l issek  
mi alte sware pine alsoe langhe tijt te beyden van  
des priesters liefden. nochtan om die scarpe ver  
maninghe die welcke die ghi mi ghedaen hebbed  
ende want ghut mi doch ghelouet hebt mi niet  
meer te hinderen: soe legghet mi. hoe sal ic hem  
tempteren. ende ic selt noch eens besaeken. Doe  
seide die moeder: Soe als wi wel weten dat hi  
eens en allen noden wil opten sonnendaghe naest

romende met hem des middaghes ten eten. daer  
uwe vader ende ic. ende alle sine vrienden en man-  
ghen ende die beste vander Stadt wesen sullen. en  
ghi dan gheset selt worden in uwen stoel. ende  
als die spise op die tafel ghebrocht wort. soe he-  
melt enen spiker onder die dwale. ende verlicht  
daer mede die dwale met behendicheit en uwen  
cleederen. en dan seldi u ghelaten. recht of ghi u  
mes haddet vergheten ende segghen. Heer god  
hoe vergetel is mijn memorie. ic hebbe mijn mes  
ghelaten in die camer. ende selt dan op staen in  
haesticheit. ende werpen die dwale met die spise  
ende al dat op die tafel is op die aerde. Ende ist  
dat ghi dan sonder pine ontgaet. so loue ic gode  
dat ic u niet meer hinderlic wesen en sel. Doe sei-  
de die dochter. Dit wil ic altemael gaerne doen  
ende so sonden si malcanderen. Daer na doe die  
dach vanden werlcappe gheromen was. dat sijn  
alle vergaderen souden. als die moeder gheset  
hadde: so bereide dat ghelien die tafel. ende al soe  
ghinghen si sitten en die tafel: ende si deden die  
dochter sitten op eenen stoel teghens den ridder  
ouer. Doe die tafel seer wel met goeder spisen  
besettet was. ende alle dinc besicket alst dat daer  
beraemde: soe seide die vrouwe vanden kuyser:  
met ludex stemmen, Giet doch allegader hoe ver-

E II

ghetel dat ic ben. ic hebbe mijn mes inder camer  
ghelaten. ic wilt gaen halen. en stont haesteliken  
op. ende toech die dwale met al dat op was na  
haer. en alle die gouden ende silueren waten la  
ghen op die aerde. Doe wort die ridder seer toer  
nich inder herten: mer van scaemten so vepulde  
hi hem. ende bedecte sijn toernicheit voer sijn gal  
ten. ende dede een ander tafellaken brengen dat  
sroen was en ander spise weder opsletten. Ende  
node sine gasten met vrolicheit ten eten ende drin  
ken. also dat si alle van hem vermaket worden.  
Ende doe die werlscap volgendet was. so danctē  
si allegader den ridder vriendeliken. ende een pge  
liken ghinc tot sijnen huse. Des anderen dages  
stont die ridder vroech op. ende ghinc ter kercken  
ende hoerde misse. Ende als die misse wt was:  
soe ghinc hi tot sijnen barbier ende seide hem.  
Meester en soude niet connen bloet trecken van  
allen aderen die ic u soude moghen nomen. Iae  
seide hi here. ic hebbe die ronste wel te laten enige  
ader die in eens menschen lichaem welen mach.  
Die ridder seide. wel ic ben des te vreden. volget  
mi nae. Ende doe hi te huus gheromen was. doe  
ghinc hi in die camer totten bedde daer sijn huus  
urouwe lach. ende hi seide tot haer. Start op haest  
teliken. Doe seide si. Wat soude ic aldus vroech

op staen. het en is noch gheen ueghen wren. Die  
ridder seide. Ghi moet doch op staen: want ghi  
selt laten ter ader an beyden armen Die vrouwe  
seide. O lieue heer wat soude dat: want ic upe ge  
laten en hebbe. hoe soude ic dan nu laten Doe at  
woerde die ridder. ghi segghet waer. daer om so  
syt ghi aldus sot En ghedenct v niet hoe ghi ge  
daen hebt Ten eersten hebt ghi den boem op ghe  
houwen Ten anderen hebdi dat hondekijn ghes  
doot: mer ghisteren hebdi mi seer merliken bes  
scaemt oger alle minen gasten Ende ten vierden  
mercke ick. waert dat ick v also liet begaen. ghi  
soudet mi ten laetsten eweliken confunderen En  
also mi duncket die sake van desen te wesen. dat  
tet v doet dat veruulde bloet. dat ghi in uwen  
sine hebbet. Ende daer om so wil ic al dat quade  
bloet rot doen trecken. op dat ghi mi niet meer en  
bescaemt. Ende hi dede een groot ouer maken.  
Doe stont si al screeuende op. ende sloech haer ha  
den ten hemel waert segghende: O heere outker.  
met v manre Die ridder seide En wilt gheen ghe  
nade bidden. want het en si dat ghi den arm wat  
reyncket. anders so sel ick haesteliken doen voert  
comen dat bloet uwes herten Ende hi seide toltē  
barbier. Slaet herde ende maket een diep gat in  
den seme. of ghi selt enen groten herden slach wā

t iij

mi ontfanghen. Des so sloech die barbier alsoe-  
leer dattet bloet met groten hopen wt liep. ende  
en slopte dat gat niet. ter töt dat haer aensichte  
die verwoe verloes. Als dit gheschiet was. slopte  
hi dat gat. ende die ridder seide den barbier Slaet  
mi den anderen arm. Doe riep si. Och lieue heer  
hebt mededoghen met mi: want liet ic sterue te  
hant. Doe antwoerde die ridder. Dit soudi ouer-  
dacht hebben. eer ghi mi die drie quaden bewijck  
hebbet. Doe gaf si den linker arm voert. en die  
barbier sloech daer een gat. dat bloede alsoe löghe  
dat die verwoe haers aensichts. verwandelt wort  
Doe seide die ridder Bidelste nu. Ende seide woert  
tot sünre huusvrouwen. Gaet nu te bedde. ende  
liet dat ghi v noertmeer betert. of ick sel dan dat  
bloet uwes herten wt laten comen. Ende als hi  
dit ghesait hadde: so gaf hi den barbier sijn loen  
ende liet hem gaen sijn weghes. Ende die vrou-  
we wort metten handen haerre camerieren bi na  
doot ghebrocht te bedde. Ende si seide haren ca-  
merieren. Gaet sonder vertrec tot mijn moeder.  
dat si tot mi coemt eer dat ic sterue: Als dit haer  
moeder hoerde. soe was si blide vander correxien  
haerre dochter. ende quam haesteliken tot haer.  
Ende als die dochter haer moeder hoerde. seide si  
O alre liefste moed, ic ben bi na ter doot gecomē

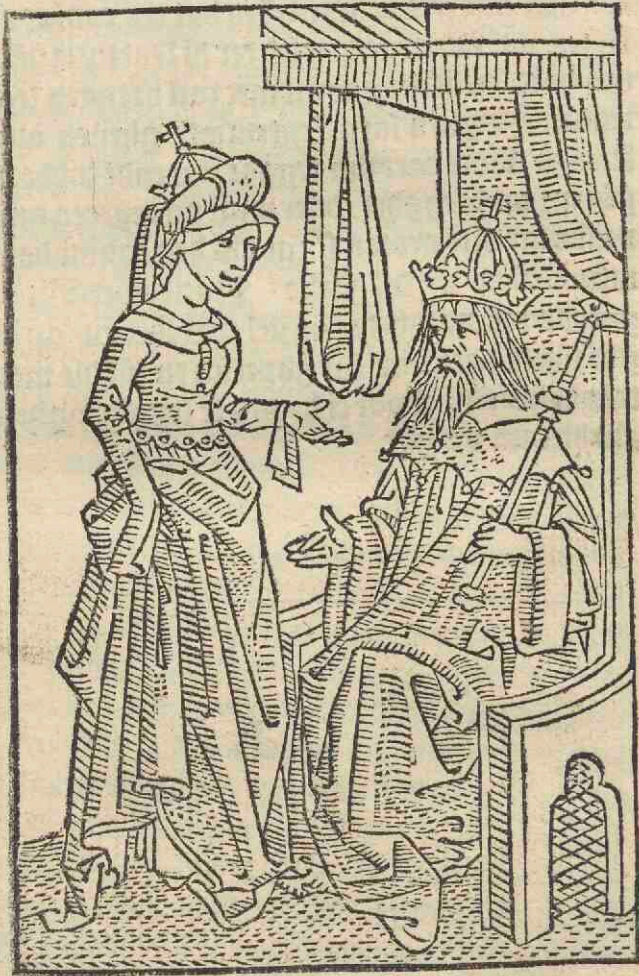
want ic heb so veel bloets ghelaten. dat ic d'moe  
de mi den doet niet te o'tgaen Doe seide die moe-  
der En had ics u niet gheseit dat die oude man  
leer woert sijn. wildi oock noch den priester lief  
hebbē Doe antwoerde die dochter Die duuel moet  
den priester bescemen. ick en sel voertmeer o'pe-  
mant anders lief hebben dan minen man Daer  
na seide die meester totten heylser Hebbi mi wel  
verklaen Hi antwoerde. seer wel. en seide voert  
Onder al dat ic pe gehoerde was dit exempel dz  
alre beste: want si haren man drie grote quade  
ghedaen hadde Ende ic en twiuel daer niet aen.  
had si ten vierden mael hoer quade moghen be-  
driuen: si soude haren man te mael hebbē geson-  
fundeert Daer om seide die meester Heer kepler  
ic rade u ist dat ghi u wacht nā uwer huusrou-  
wen dat u niet argher en gheschie: want ist dat  
ghi uwen enighen soen om hare woerden wille  
dadet: so seldi namaels vernemen haer bedrieck-  
licheit. en ghi selts dan ewighen rouwe hebben.  
Die keiser seide hē. Huden en sel minen soen niet  
ghedoet worden Doe seide die meester Dāc moet  
ghi hebben heer keiser dat ghi uwen soen huden  
om minen wille ghel'paert hebt. Daer nae hoer-  
de die keplerinne dat des keplers soen noch niet  
doot en was. ende ghinc ende vercierde haer m'z

f iij



alle haer beste clederen. en si dede haer maght bes  
renden. gheberende of si tot haren vader woude  
trecken. om hē te claghē wat groter scande haer  
was ghedaen. daer si ghezu beterighe of ghecri  
ghen en rinde. Dit vernamen die ghelinde des  
keplers. en seiden hem. dat die keplerinne haer be  
scickede tot haren vader te reysen. En als hi dat  
vernem: so ghinc hi tot haer ende seide **O** vrou  
we waer wilt ghi reysen. Ic hadde ghemeent dat  
ghi mi also lief ghehadt haddet. dat ghi in alder  
warelt gheen ander solacs ghesocht en sout heb  
ben dan mi. Doe antwoerde si en seide. Ja ic heer  
kepler. dat is waerlic also. en daer om so wil ich  
van u trecken: want ic lieuer hebbe te horen uwem  
doot. dan te sien. dat ghi so grote ghenoechte heb  
bet in die meesters te horen. en u doch daer of val  
len sel. dat den kepler octavianus geschiede. om  
dat hi also ghierich was. soe ghinghen die edele  
ende heren ende graeuē hem leuendich. en si dor  
den so. Doe seide die kepler. En wilt doch dz niet  
doen lieue vrouwe. want men u of mi die scult  
daer of gheuen soude. Doe seide si. dat is doch  
waer dattet uwe scult is: want en hebdi mi niet  
dicwyl ghesoekt dat uwe soen ghedoot soude we  
sen. ende noch leeft hi. Daer om en wil ic uwem  
woerden niet meer ghelouen. Doe seide die keiser

En is niet seer betameliken dat een coninc alle  
saken wel ouerlegghen sel eer hi sentencie gheue  
En sel ic sonderlinghe mi niet wel beraden tegens  
mijnen eenighen loen sentencie te gheuen om te  
steruen. Ende daer om segghe ic v ende bidde dat  
ghi mi wat segghet, daer ic mi na regeren mach  
want het alte groten scande is den coninc dat hi  
onwülliken oerdel gheue. Si antwoerde ic wil  
gaerne een notabel exempel verrekeneu. op dat  
ghi voertmeer niet soe gheperich en sūt die mees-  
ters te horen. Ende si began te segghen. ghelūc  
als hier na volghet



**D**at vijfde exempel der keiserinnen

**D**ie keiser octavianus regeerde voermaels  
dz roemfche rijk. en was seer rike en gie-  
rich. en hadde dat gout lief bouē alle die  
In die tidi hadden die romeinē veel quaets andē  
landen gedaen. also dat veel ander riken teghen  
dat roemfche rijk op stonden om dat te verderuē  
In die tiden was daer een meester genome vir-  
gilius die in allen conften ende abelheden alle an-  
der meesters bouen ginc Desē baden si dat hi mit  
sūne subtlheit eenich diac vlieren woude. daer  
si mede vā alle harē viandē beschermt worden  
Doe ghinc hi en dede maken enen toren. en sette  
bouen anden toren so veel beelden. als in alle die  
warelt prouincien waren En midden opten toren  
sette hi een beelde. dat enen gulden appel in sūn  
hant hadde En elc beelde van die andē toren ston-  
den hadde een clockhūn in sūn hant. en kont ghe-  
keert tot sūn prouincie die hē toe assigneert was  
En wāneer enighe puincie den romeynen rebel  
was: so heerde hē dat beelt dier puincien omē en  
lude sūn clockhūn. en dan luden si allegad mede.  
En als die romeynen dat hoerden: so wapendēse  
hē. ende toggen met groter macht tot dier prou-  
incien te bedwinghen En daer om en wasser ghez  
prouincie alsoe groot die haer heymelike vanden

romeynen mochten voreken. die romeynē en wor-  
den ter kont ghemaaerscuwet vā diē beelde Daer  
na maecte virgilius tatten solaes d' armer men-  
schen in d' seluer stat een licht dat altoes brande.  
en daer bi twee fonteynen. die een werin daer hent  
die arme in souden baden. en die and' cout daer si  
hē in broelen souden. en tusschen dat licht en die  
fonteynen maecte hi een staende beelde. in wes  
woerhoeft ghescreuen was. die mi slaet. die sel e  
kont wreake hebben Dat beelde kont daer lange  
en veel jaren Ten laetsten quā daer een clerc. die  
als hi dit scrift las. docht in hē seluen. wat wra-  
ke soude hi crighen Ic gheloue bet. gaef di penmā  
-renen slach. dattu vallen soudes. en dat hi eenen  
scat soude vinden ond' dinen voeten. en daer out  
dat di niemant raken en soude is dit ghescreuen  
En die clerc boerde op sijn hant. en gaf hē eenen  
grooten slach dattet ter aerden viel. en ter kont is  
dat licht wt ghegaen. en die fonteynē vghighē te  
niet. en hi en vant oec ghenen scat Doe die arme  
dit vernamē. worden si bedroeft en seiden. Wers  
-maledijt moet hi sijn in d' ewicheit. die om sijnre  
begheerlicheit dat beelde ghebzoken heeft en ons  
beroeft van groten solaes Hier na so vngader  
-den drie coninghē te samen. die vanden romeynē  
leer belwaert en bedruet worden Ende hadden

ouderlinghe met haren raetfluden heimelike raet  
hoe dat si hē vāden romepnen louden mogē wre-  
ken **D**oe seiden lōmighe vā hē luden **T**e vgherefs  
ist dat wi arbriden: want also langhe als die to-  
ren daer staet metten beelden. so en moghen wij  
daer niet tegheus hē doen **T**ot desen raet stonde  
nier ridders op. ende si seiden den conighen **W**ā  
hebben enen raet ghedocht hoe wi den toern met  
ten beelden louden moghen verderuen. en ō dz te  
doen sellen wi ons lūf auonturen. mer ghi selt dē  
cost moeten doen of ghi wilt. **D**oe seiden die co-  
ninghen. wat cost louden wi doen **S**i seiden **W**ā  
moeste hebben vier wān vaten met gout gheual-  
let **D**ie coninghen seiden. **K**eermt dat gout. ende  
volbrēet dat gheen dat ghi gheleekt hebt **D**ie rid-  
ders namen dat gout en ghinghen te romē waert  
**E**n als si daer ghecomen waren. ghinghen si bā  
nachte. en buten d'eerster poerten lietē si een vat  
int wat sincken op eē sonclinge stede **E**n dat ā-  
der vat lieten si sinckē voer die and' poert **E**n dz  
d'ide voer die d'ide. en dat vierde voer die vierde.  
**E**n doe si dit hadden ghedaen. so g'inghen si des ā-  
deren daghes. des morghens in die stat. en ter be-  
g'iner vren als die hepler ouer die markt ghinc so  
quamen si hē te ghemete en deden hē reuerencie  
als betaerde **A**ls die hepler sach: so vragede hi hē

- luyden waen si waren. of wat coucken dat si zonden. of wes diennes dat si waren. Si antwoerden. mi sijn van uren landen en wi sijn waerleggers en also was. datter gheen dinc also verborghen wesen en mach. als wi daer op ons beslapē willen. wi en sellent viden. + wi hebbē van uwer eerbaerheit ghehoert. en daer om comen wi tot u. of ghi yet behoeflich sijt ons dienstes Die keyser seide. It sel v proeuen. en ist dat ic u waerachtich viden. so seldi groot loē van mi ontfanghē Doe seiden si. **W**i en begeren niet anders dan die heylt vanden goetē die gheuonden sellen worden Die keyser seide. mel ic ben daer mede te vreden En aldē ghinghen si metten keyser vercallende menigerhande woerden **D**es auōts als die keyser te bedede soude gaen so seiden si **H**eer keyser die outste van ons ist dat v belieuet sel in deser nachte sijn ronse te wercke stellen Ende des verden daghes sellen wi v sijnen droem te kennen gheuen. Die keyser antwoerde **G**aet in die vrede gods Ende si ghinghen met bliscappen van daen. en brachten alle dien nacht met bliscappen ouer. met sekeren hope. dat si haer opset tot haren wille volbrēgen souden **T**en vden daghe ijnen si des morgēs vroeck totten keyser. en die eerste van hē lude seide **H**eer keyser besijet v mēz os te gaen butē

der poertē vand' stat . ic sel v bid' poerten wisē eē  
ūborghen wat vol gouts Die kepler seide Ic gae  
mz v eē besie ofe oer waer is dat ghi segt Eē als  
si ter stede quamen . toghen si dat wat daer wt dz  
si daer gheliencken haddē Als dit die kepler sach  
wozt hi seer verblūt . eē gaf hē ludē haer deel Doe  
seide die and' Heer kepler in deser nacht sel ic dza  
men . Des anderen daghes toech hi dat and' wat  
wt ende toendet den kepler . ende hi ontfinc sijn  
deel daer of . Des gheleucs dede die derde ende die  
vierde . waer of die kepler hem bouen matē ver  
blide ende seide **N**pe en sijn so waerachtighe wi  
se waersegghers ghelien . Doe seiden si alle vier  
wt enen monde **T**ot nu toe soe hebben wi die eē  
naden anderen visionen ende dromen ghehad .  
als ghij ghelien ende onderuonden hebbet . **M**er  
nu isset dat v behaget sellen wi te samen dromē  
eē visionen hebben . alsoe dat wi hopen daer wt  
enen groten hoop gouts eē veel te widen eē v te  
kennen te gheuen Die kepler seide **G**od die herre  
verleen v goede dromen ende visionen die mi eē  
v profiteliken mogen wesen . Des morgghens vā  
den anderen daghe quamen si totten kepler met  
bliden aensichten eē seide Heer kepler wi brenge  
v goede nperwe tūnghe : want in deser nacht is  
ons in vlen slaep vertoent enē goedē stat die soe



groot en waerdich is. **A**ls sake dat ghi die wilt se-  
ten soekē dat ghi so ruc werden selt dat in d' wa-  
+ rest uwer gheluc niet wesen en sel. **D**ie kepler  
+ seide Ende waer selhi dien scat vinden. **S**i seiden  
+ ons dat fondament des torens. daer die beelden  
+ op staen. **D**oe antwoerde die kepler. dat si verbe-  
dē mi dat ic om gouts willen breken soude den  
toern metten beelden: ouermids welkē wi bestee  
met worden van onsen vianden. **D**oe seiden si.  
+ **H**eer kepler hebdi ons ons onduondē dā waer-  
achtich en ghetrouwe. **H**i seide **R**een ic. **D**oe se-  
den si. **W**i sellen dat gout met onse eyghen han-  
den viden: sond' quetlinghe des torens. of d' beel-  
+ den: en het is noot dattet bi nachte en heymelike  
+ ghelchie. om dat ghelooop des volcs. op dat ghi  
+ haer onwaerde op uwen hals niet en haelt en d'z  
si dat gout niet nemen en souden en brenghent  
wech. **D**ie kepler seide. **G**aet inden naem gods en  
doet dat beste als ghi wel weet. en ic sel moeghe  
vroech tot u comē. **D**oe ghinghen si met bliscap-  
pen wech. ende wordē in dier nacht totten toern  
in ghelaten. **E**nde si ander groeuen dien toern  
met groter haestichept al ontime. ende des ande-  
+ ren daghes. **S**aten si seer vroech op haer paerden  
+ ende reysden wech met groter vrolichept. ende  
eer si vten sautscappe van romē quamē. viel die

toern ned. en als die toern gheualen was. en dz  
die senatozen vernomen hadden: so waren si leere  
druueich. en al die stat was in rouwe Doe ghige  
die prizen totten kepler en seiden Heer hoe mach  
desen tozen gheualen wesen. bi welken wi van  
onsen vianden altoes gewaerscuwet ward. Dae  
antwerde die kepler. hier waren ghescomen vier  
walsche bedriegers. die hem tot gauen noer waer  
segghers. en dat si verborghen scattē viden ron  
ken. Dese seide datter alte groten hoop gouts o  
halen waer onder den fundamente des tozens.  
wiele si hem vermaten te connen ondergrauen sa  
der hinder des tozens ende der beelden En ic heb  
be hem gheloest. en ben also van hem lude bedro  
ghen Si antwoerden. alleen is die saeck: wat ghi  
gout begheert hebbet. en om uwe ghericheit sijn  
wi alle verdoruen: mer uwe ghericheit sel v gli  
ken becomen. En si namen hē sonder marren en  
brachtē hem opt capitoliūm ende seiden hē op si  
nen rugghe. en gaten hem sinen mont vol ghe  
smolten gouts. Onlanghe daer nae quamen die  
viandē totten romepnen en odestruuerdēse al te  
samen Doe seide die kepler ine totten kepler Heb  
dūt here wel verstaen. Hi seide Jae ic wel. Si sei  
de wē Die toern metten beelden is uwe lichaem  
metten vijf sinen. Also langhe als ghi sāt indē

g i

· lichaem en derf u gemāt uwe wolt moelsteren dē  
heeft uwe soē ghesien. en heeft met sinē meester  
gheuōden. hoe hi u met valschen redenen te niet  
loude moghen brēghen : want ghi seer ghyperich  
sūt hē ludē te horen. also dat si uwen toern onder  
grauen hebben. en die beelden dat sijn uwe sinen  
++ hebben ghemepcht u alheel te verderuen. want si  
++ sien dat ghi soe verduwaelst sijt: soe meynen si u te  
verderuen. dat dan uwe soen dat rāc sel hebben.  
Doe seide die kepler. Ghi hebt mi gheseyt en alte  
goedē exempel. waer om mi niet ghesien en sel.  
alst metten toern ghegaen is: mer mīn soen sal  
doch huden moeten steruen Daer op antwoerde  
+ die kepler ine Ist dat ghi so doet: so sel di wel Raē  
+ Des anderen daghes gheboot hi dat inen sinen  
soen ter doot soude leiden en ter galghen En als  
hi derwaerts gheleit wort: so quā hē te gemoete  
die vāfste meester. dien hi oec toe neychede metten  
haefde Ende die meester reet haesteliken ten pal  
+ laes wert. en quā voer den kepler en groete hem  
+ met alre behoerlicheit: mer die kepler versmade  
+ sine groete ende drēggede hem mede te doden En  
die meester seide hem weder O here ic en hebbe dē  
doot niet verdient. ende dat ghi mīn groet dīma  
det dat en is uwe eer niet: want uwe soē en heeft  
so qualiken bi ons niet gheueest als ghi meent;

mer ghi selt corz contrarie vernemen. en dat hij  
niet en spreect. dats sijn grote wijsheit. En ick  
weet wel dat hi wel spreke sel als tijt is. als ghi  
in corter tijt wel verneme selt. Mer dat ghi segg  
get dat hi uwe huusrouwe vercrachten woude  
des en can ic niet ghelouen. dat also wisen man  
pinnermeer attempteren soude alsulcken ouer  
daet te doen. en ist dat ghi hem laet doden om  
uwes wijs woerden. ghi en selt sonder wreake  
daer of niet wesen. Ghelikerwijs als pocras  
niet ongewroth en bleef. doe hi galienum doot  
hadde gheslaghen Die kepler seide Dat woude  
ic gaerne horen Doe seide die meester. Keen dat  
en segghe ic u niet: want wat soudet worden  
als u ghesait waer. dat ghi ter wilen dat icket u  
seide uwen soen liet doden. Daer om wilt ghijt  
horen. so doet wederroepen uwen soen. en doet  
dan daer na dat u goet duncket. Die kepler des  
de doe wederroepen sinen soen en inden kerker  
legghen Ende doe began die meester te segghen  
ghelikerwijs als hier na bescreuen staet



Dat exempel des vŷŷten meesters:

**H**et was een ŷaempes en vernaemt medi-  
cus pocras geneemt also ŷubtyl ende  
abel dat hi alle andere meesters te bouen  
ghinc in conŷten. Dese hadde enen neue ghehiet  
galienus dien hi leer lief hadde. Dese galienus  
was leer ŷubtyl van ŷinnen ende was leer vli-  
ŷich van ŷinen oem die conŷten van medicinen  
te leeren. welc als pocras merckede. verberch hi  
ŷine conŷten voer hem. hebbende anxt dat hi hē  
bouen garen ŷoude. waert dat hi die conŷten ver-  
creghe om abelheit ŷins verŷtandes. Als die ga-  
lienus ŷach. was hi ŷo leer naerŷtich in ŷtuden.  
dat hi in corter tyt een groot volmaect meester  
wort in medicinen. dat pocras ŷyn oem leer be-  
nide. **H**et is daer na gheŷchiet dat die coninc  
van vngarien ŷyn legaten ŷende tot pocras.  
dat hi tot hem comen ŷoude om ŷinen ŷoen te ge-  
neŷen. dat welcke pocras niet doen en woude.  
Mer want hi wylte dat ŷyn neue een perfect mee-  
ŷter was: ŷo ŷeynde hi hem metten boden weder  
om met ŷinen brieuen ende met ŷine onŷcult. En  
als galienus totten coninc quam: wort hi eerli-  
ken ontfanghen: Mer die coninc verwonderde  
hem waer om pocras niet gheromen en was.  
Galien? oŷculdichde ŷinē meeŷter dat hi te doe

+ hadde in merckliken nootfaken. also dat hi niet co-  
men en moecht: mer hi heeft mi ghesent in sijn ste-  
de. ende ick sel dat kint metter hulpen van gode  
wel helpen. dat den coninc wel behaechde Galie-  
+ nus visiteerde dat kint. ende belach sijn water en  
+ taste sinen pols. ende seide doe der coninghien O-  
+ verbaer waerdighe vrouwe. ic bidde wilt mijn  
woerden duldeliken neme ende draghen. en seg-  
ghet mi wie des kints vader is. Si seide. wie sou-  
de anders des kints vader wesen. dan mijn here.  
+ die coninck. Galienus seide. dat is seker dat hi  
+ die vader niet en is. Die coninghinne seide. wout  
ghi allulke dinghen voer waer houden. ic soude  
v dat hoeft of laten slaen. Galienus seide. Roth-  
tans segghe ic. dat die coninc des kints vad niet  
en is: mer ic en ben daer ont hier niet ghecomen.  
+ dat ick mijn hoeft verlieten soude. ende allulckē  
loen ontfanghen. bliuet daer om ghesont. ende  
hi beuasse gode. ende hi woude van haer gaen.  
+ Als die coninghinne dat hoerde. seide si O goe-  
de meester woudit heymelikē hi v houden ic sou-  
+ de v mijn nauste te kennen gheuen. Die meester  
+ seide: **W**at moet werde van mi wesen. of enige  
wilen meester van medicinen. dat ic dat enighen  
+ menschen soude seggen: mer segt uzelic. en ic se-  
+ creet houdē. en sel oech uyen soen alheel ghes-

font maken. Si seide **I**t dat ghi so doet. ghi selt  
groot loen van mi ontfanghen. daer om hoert  
wat gheschiet is. **V**an gheualle quā een coninck  
van burgondien met minen heer coninc. en heeft  
loe langhe met wi gheweest dat ic desen loen van  
hem ghewonnen hebbe. **D**oe seide die meester **E**n  
wilt niet begaen welra. ick wiste dat wel te vo  
ren. **D**es so nam hi dat kind ende gaf hem te etē  
allen vlesch. en water te dricken. ende het was  
de ghelont. **E**nde als die coninck hoerde dat sijn  
loen ghelont was. alsoe gaf hi den meester be  
hoerliken loen. **E**nde die meester ontfinc oec van  
der coninghianen heymelike sonderlighe groten  
loen. ende hi toech sijns wegges. **E**nde doe hi tot  
ppocras sinen meester quam. seide ppocras tot  
hem. **H**ebdi oec dat kind ghenesen. **H**i antwoerde  
iae ic meester. **D**oe vraechde ppocras. wat hebdi  
hem ghedaen. **H**i antwoerde. **I**c gaf hem allen  
vlesch te eten en water te dricken. **D**oe seide ppocras.  
daer om is die moed des kindes een ouer  
speelster. **G**alienus seide. meester het is also. **D**oe  
wozt ppocras met nidicheit beroert en dachte in  
hē seluen. **T**en si dat dese galienus gedoot worde  
mijn coninc sel voert meer voert niet gheacht wor  
den en hi sel mi in allen dighen bouen gaen. **E**n  
van die daghe voert dachte hi. hoe hi hē mochte



doden. Aldus riep ppocras op eē tijt galienum  
eū seide Coem laet ons gaē inden cruythof cruyt  
+ te soeken eū te plucken. Hi antwoerde: ic ben be-  
rept meester. Ende doe si inden houe ghecomen  
waren. seide ppocras. Ic voele dat dit cruyt seer  
+ rrafftich is. bocket nedē ende trecket dat op Galie-  
nus die dede also. Ende doe si voert waren ghe-  
gaen: so seide ppocras. Nu verneme ic biden rore  
+ wanden crude een cruyt dat beter is dan gout. eū  
daer om bocket ter aerden dat ict v wise. dat ghi  
+ dat soe plucken moghet. Galienus bockede ne-  
der om dat cruyt wt te graue. Ende ppocras die  
+ toech wt sijn dagge: ende kact hem doot. Daer  
+ na wort ppocras ter doot sieck. ende sijn crach-  
ten begaue hem. Ende hi dede al dat hi mochte  
+ om hem seluen te helpen: mar ten bate de altema-  
le niet. Als dit sijn discipulen hoerden: so quamē  
si haesteliken van allen plaetsen tot hem ende de-  
den al dat si machten om hem ghesant te maken  
mer si en mochten in ghenen dinghen vorderen.  
+ Doe dit ppocras merckede. seide hi sijn discipu-  
len. Hoersiet v van een vat. ende vollet dat mit  
water datter niet meer in en mach. ende als sijn  
dat ghedaen hadden: so seide hi hem. Maket in  
dat wat hondt gatē. Ende doe dat gheschiet was.  
en liep daer gheen water wt. Doe seide ppocras.

Siet mijn alre liefste. hoe die wraech gods op mi  
ghrcomen is. als ghi opeliken sien moghet: wāt  
daer hondert gatē in dat vat sijn. ende daer noch  
tans gheen water wt en loopt. als ghi siet. dat  
coemt vter crachten des crupts. Ende daer om so  
wat ghi doen moghet. dat en sel niet moghē ba-  
ten. ic en moet steruen. **M**er mijn lieue kinderen  
hadde galienus mijn neue noch gheleest. hi sou-  
de mi ghesont hebben ghemaect. ende ic hebbe hē  
doot gheslaghen. dat mi seer leet is. waer omme  
die wrake gods op mi coemt. **E**nde doe hi dit ghe-  
leit hadde: soe kverde hi hem tatten weghe. ende  
gaf den gheest. **D**oe seide die meester. **H**eer kepler  
hebbet ghi oech dit wel verstaen. **H**i antwoerde.  
herde wel. **D**oe seide die meester. wat quaet had-  
det gheweest of galienus noch hadde gheleest.  
**D**ie kepler seide. **H**et hadde seer goet gheweest:  
want pocras en hadde op die tijt niet ghesozuē.  
**E**nde daer om vander rechtuerdigher sentenciē  
gods en mochte hem die medicijn niet helpen.  
**D**oe seide weder die meester. **D**aer om segghe ic  
v heer kepler dat v argher vallen soude. waert  
dat ghi om dat woert uwes wijfs dodē liet uwē  
enighen soen die v bi staen sel in d' tijt uwer noot.  
**E**n en mercket ghi niet. waert dat ghi na dese wi-  
ue noch trouwedet een ander wijf of een vde wijf

iae oec dat vierde wijk. dat ghi nimmermeer allul-  
ken soet crigen en selt. die u vanden perikel uwer  
salicheit verlossen soude als dese Die kepler seide  
Doe. daer om en sel hi doch niet steruen. Doe seide  
weder om die meester. doet ghi alsoe heer kepler  
so doet ghi wijsliken. ende ic beuele u gode. ende  
dancke u daer of. dat ghi uwen soen huden meer  
hebt laten leuen om minen wille. Wed om seide  
die kepler Ic mercke wel dat die vrouwe seer be-  
driehliken sijn. en daer om sel ic minen soet niet  
om uraen wil: mer om mijs selfs wil laten leue  
Doe dit die keplerinne vernam: so wort si alheel  
wer wort. en toende allulken misbaer. dat alle die  
ghene diet hoerden en saghen. verwonden. ende  
seiden den kepler O heer kepler onse vrouwe pi-  
nicht haer seluen ter doot toe. Als dit die kepler  
hoerde. ghinc hi tot haer leggende Waer om siet  
ghi aldus droevich. ende toent so groot misbaer.  
Doe antwoerde si O heer hoe soude ic mi othou-  
den maghen. in dien dat ic mijs heren vaders  
des conincs enighe dochter ben. ende uwe huus-  
vrouwe en in uwer gheselschap. en so grote vsmis-  
denisse ghehad hebbe. ende ghi mi alle daghe be-  
loeft dat ghut mi beteren selt. ende nochtan niet  
en doet Die kepler seide Ic en weet n: wat doen.  
Ghi arbeit van daghe te daghe dat ic mijs soen

doden soude en sijn meesteren arbeiden in cōtra-  
rie nen mi : dat si hem sijn leuen onthouden ma-  
ghen Ende als men alle dinc wel doer siet: so illet  
pimmer mijn hant . Ende waer die waerheit tuf-  
schen beyden mach scylen . dat en weet ic niet  
Doe seide si . dat illet dat ic clage . dat ghi dē mees-  
ters het ghelouet dan mi Ende daer om se selt v  
vallen dat enen coninc gheboerde met sijn rente-  
meester Doe seide die kepler Segghet mi dat exē-  
pel . het mocht mi bi auonturen beweeghen dat ic  
minen soen seer haestliken soude laten doden  
Si seide . ic selt v gaerne legghen : mer ic bid : wilt  
merken dat ic legghen sel Ende also began si  
te vertellen ende seide . als hier na volghet .



**Dat selte exempel der keplerinnen**

**H**et was een coninc seer opdrachtich int  
aenlicht en so lesic van formen . dat hē  
alle vrouwen vermaden Dese dochte  
romen te destrueren . die romeynen te doden en  
die heilighe lichamen d' apostelen site piet en si  
te pauwels te nemen Als hi dit aldus inden sin  
had . so riep hi tot hem sinen rentemeester . dien  
hi seer lief hadde . die oer sijn secretarius was +  
ende seide tot hem **G**oet mi en formoes en scoē  
wijf . die in deser nacht in minen arm slapē sal .  
Die rentemeester antwoerde . Ic weet wel dz sij  
uwe crancheit kennen . en hebbe daer om anxt  
dattet gheē wijf doen en sel . het en moeste haer  
groteliken geloent worden Doe seide die coninc  
En hebbe ic niet gouts en siluers ghenoech . me  
net ghi dat ic om ghelts wille die vrouwen sou  
de willē ontberen . al waert oer dat si dusēt gul  
den eyschten Als dit die rentemeester hoerde . so  
wert hi met ghirichede becoert en ghinc tot sijn  
eygē huusvrouwe . die seer scoen was en eerber  
en seide tot hoer **O** mijn lieue wijf mijn heer die  
coninc begheert een scoen vrouwe bi hē te heb  
ben . ende wilder dese nacht bi slapen . en en wil  
ke niet ontberen al eyschte si dusent gulde En he  
uet mi dē last gegeven hē een te besorgē . daer a

rade ic u dat ghi u pijnnt dat Ihesus te trighē. Die  
huusvrouw antwoerde Al En waer die coninc  
so opdrachtich niet en selic. nochtans en woude  
ic dat quaet niet doen. en die sonde daer ic mede  
+ teghens god soude sondighen. Doe at ~~die~~ <sup>die</sup> herde  
haer mā die rentemeester Doet dat ic u rade. wāt  
+ ic consenteer u dat en ghebiede oech dat ghi dat  
doet. Doe dit dat wīf hoerde. wāt si veruaert  
+ dat sijt van auxte hem consenteerde Doe die rē  
+ temeester dit hoerde. ginc hi totten coninc en sei  
de Heer coninc ic heb een scoen wīf gheuondē.  
die oet van groten gheslachte is. die niet mī dā  
dusent gulden hebben en wil. en sel tauont tot  
+ u comen. en morgen als die dach coemt weder  
+ van u schepden. op dat si niet gelien en worde.  
vanden menschen Die coninc antwoerde en sei  
de Ic hen des te vreden Doet auont gheworde  
was. brochte die rentemeester sijn wīf tot des  
conincs bedde en sloot die doer der camerē toe.  
+ en ghinc sijnus wegēs. Des morgens voer dage  
+ quam die rentemeester totten coninc en seide.  
Heer coninc het sel haest dach wesen. het waer  
tijt dat ghi der vrouwen gaekt dat ghi gheloeft  
hebt dat si gaē mach Die coninc atwoerde Dese  
+ vrouwe behaget mi so wel dat si noch nā mi nē  
gaē en sel Doe dit die rentemeester hoerde. wāt hi

bedrouet. en ghinck en wachte een wepnich tants  
en qua weder totten coninc en seide **O** mijn heer  
coninc die doch coemt. wiltse daer om laten gaen.  
dat si niet bescaemt en wort: wat ic haer also heb  
be beloelt Die coninc seide **N**och en selse van mij  
niet ontgaen. sluyt daer om die doer en gaet u  
wer vaerden. **D**oe wort die rentemeester also se  
re bedroeft. en ghinc wech wanderende hier ende  
daer bedructet van herten thent dattet scof doch  
was. en qua doe weder in die camer ende seide  
**H**eer coninck het is nu scoen doch. wilt doch dat  
wif laten gaen dat si alheel niet bescaemt en wor  
de Die coninc antwoerde ende seide. **I**c segghe u  
voerwaer. dat si noch niet op staen en sel. want  
mi haer gheselschap seer wel behaghet. **A**ls dit  
die rentemeester hoerde: so en mochte hi hem niet  
langher bedwinghen. ende hi seide totten coninc  
**O** lieue heer conic wiltse doch laten gaen: want  
het mijn huusrouwe is **D**oe die conic dat hoer  
de: so seide hi. **D**oet op die wepsteren. ende als  
hise op hadde ghedaen: so walt scoen doch. ende  
doe sach hi dat wif aen. dat si seer scoen was en  
dattet sin huusrouwe was. ende seide tot hem  
**O** du bose ende snode boef: waer om hebstu di  
ne huusrouwe. die seer eerbaer ende redeliker  
was om soe slepen ghelt bescaemt. ende hebste



mi ghebrocht dat ict niet en wiste dat ume hant  
urouwe was. gaet daer om wt minen rike. ende  
en coemt niet meer onder minen oghe. want so  
waer ghi woertmeer coemt voer minen **o**. daer  
sel ic u laten doden met verlamder doot. Doe hi  
dat hoerde. toech hi wech ende en dorste niet meer  
in des conincs rike waerachtich bliuen. Ende die  
coninc hilt sijn hanturouwe in groter eren. ende  
gaf haer oueruluedeliken al dat si behoeide.

**D**aer na vergaderde die coninc een groot heer  
van volcke. ende quam met groter macht en bes  
lepde romen also crachteliken ende also langhe.  
dat si hem bescelden te gheuen die lichamen der  
heiligher apostelen sijn pieters en sijn pauwels.  
Doe warē daer in die stat van romen seuen wise  
meesters als ghi hebt. bi welken alle die stat ge  
regeert wort. Tot welken alle die bozghers qua  
men en seiden tot hē luden. Wat radet ghi ons te  
doen: wāt wi moeten die stat op gheuen. of die  
lichamen der heiligher apostelē leuen in des co  
nincs handē. Doe seide die eerste. Ic sel met mijn  
te wijtheit die stat en die lichamen d' heiligher apol  
telē beschermen desen dach lanc. En also seide elc  
bi sond' nec daer na. als ume meesters unen soē  
hebbē beuoelt: mer die coninc began die stat sterc  
kelic te beuerchten. Doe began die eerste meester te

ſpreken te werden en ſpree alſo wiſſiken. dat die  
coninc dien dach lanc of liet die ſtat te beuerchten.  
**E**nde ſae deden ſi alle daghe die een naden ande-  
ren tot dattet quam totten laetſten. tot welken  
die burgers quamen ende leiden. **O** meeſter wot  
ghen wi nu doen Die coninc heuet gheswozen dz  
hi mo:ghen die ſtat hebben ſel ghewonnen. ende  
ſa moeten wi alle ſteruen. wi bidden wilt os nu  
beſchermen als uwe ghesellen hebben ghedaen  
**D**oe antwoerde die meeſter **E**n weest niet duuert  
ic ſel mo:ghen een werc doen dat die coninc vlien  
ſel moeten met alle ſinen volcke **D**es anderen da-  
ghes beſtreet die coninc die ſtadt ſeer craftelic **A**ls  
doe ghinc die meeſter en toech aen enen wonderli-  
ken roc. hebbende paeus veren daer in ghemaert  
en een ſchellekin en menigerhande owe na voge-  
len veren niet ſtertē van wine conincskyns. ende  
na twe blanke ſwaerden. en ghic daer mede ſtaē  
opten hoechſte toren die in romē was. en keerde  
hē tegen dat heer metten volcke. dat ſi hē ſie ſou-  
den. en keerde hē omē en wed omē: en hilt in ſinē  
mont die twe ſwaerden die ſeer blickeden **A**ls  
dit ſaghen die gheen die int heer waren. leiden ſū  
dē coninc **S**iet heer coninc een wonderlic dinc ho-  
uen opten toren **H**i ſeide. ic ſiet. en het is een wō-  
derlic dinc: mer wāttet bedudet dat en weet ic nē  
h i

• Doe seiden si **D**at is ihesus god der kerken men-  
schen die vanden hemel ghecomen is en v̄s alle  
doet slaen sel ist dat wi hier langher bliuē. Doe  
dat die coninc hoerde: wort hi veruært en seide.  
**W**at gaen wi doen. hier en is mer enen raet. als  
• dat wi strecken sonder marren eer hem god woz  
ket in ons. Doe began die coninc te vluchten mit  
alle sijn volc. daert nachtan gheen noot en was.  
mer also si vanden meester bedrogghen warē so  
liepen si woch. En als dat die conynnen saghen  
• togghen si nae mit ghewapenden volcke en ver-  
• loegghen den coninc en neel van sinen volcke.  
• En also wort die coninc mit sinen volcke v̄won-  
nen bi die slaechheit des meesters. Doe seide die  
keplerinne. **H**ebdi wel verstaen heer kepler dat  
ic gheleit hebbe. **H**i seide **J**ae ic wel. **S**i seide. heb-  
di n̄ eerst ghehoert hoe die rentemeester daer die  
coninc in betrouwede om ghepericheit sijn eyghē  
wōt besaemde. en hi daer v̄ vten rike verdreuen  
wort. also meent v̄ saen om begheerlicheit die hi  
• totten rike heeft v̄ te confunderen en te verderuē.  
• Daer om die wile ghi ider macht sūt: so doet m̄  
uwen soen. als die coninc dede mit sinen rente-  
meester. Ende en wildi hem niet doden: so v̄dr̄hē  
hē tot uwen rike. dat ghi land v̄ze leuē moghet  
in uwen rike. Daert hebdi ghehoert hoe die coninc

die liet van romen belegghen hadde. en hoe hi bij  
die wise bedrogghen wort. dat hi met sinen volcke  
verlesghen wort. Inder seluer manieren meenen  
die ~~se~~ met haerre slascheit en subtylheit v te be  
driegghen en ten laetsten v te doden dat uwe soen  
regneren mach **H**ier op antwoerde die kepser  
**H**et en sel wilt god also niet gheschijen: wat mi  
ne soen sel moegghen moeten steruen **D**es anderē  
daghes gheboot hi sinen dienres dat si sinen soē  
leiden soudē ter galghen **E**n als dat onder dat  
wolk vernomē wort: soe wort daer een seer groot  
rumoer ende ghelooop des volcs. beclaghēde hoe  
des keplers enighe soen ghedoot soude worden  
**E**nde als dat die seke meester uhoerde. haeste hi  
hem totten kepler te lopen. ende als hi bi hē quā  
so groete hi hem eerliken **M**er die kepler nam dz  
in onwaerden ende dregghede hem te doden met  
sinen soue: want sijn soen bi hē luden stom was  
gheworden en alheel een quaet mensche: als hi in  
sijnre huusrouwen wel bewelen hadde **D**oe sei  
de die meester. **D**en doot en hebbe ic in uwen soē  
niet verdient. mer grote ghiften ende gauen. wāt  
hi niet stō en is. als ghi ten derden dage. ende hi  
leuen mach horen selt: mer laet ghi hem doden en  
uwe wils worden. dat sel mi verwonderē wan  
uwer wilsheit **E**nde v sel sonder twifel vallē als

h e

en en ridder geboerde. die also seer op sijns wils  
woerden stont. dat hi ghebonden wort en eens  
paerts staert. en wort also ghelleept alle die stat  
omme ter galghen waert Doe seide die keiser  
Om gode wilt mi doch segghen wat dat was.  
dat ic mi oec van dien perikel machten mach Die  
meester seide Dat en sel ic niet doen. ten si dz uwe  
soen vander galghen weder geropen wort. Doe  
dede die keiser sinen soen wederroepen. ende die  
meester began voer hem allen te segghen. als  
hier na volghet



q in

Dat exempel des selden meesters :

**E**n kepler was te romen . en hadde drie  
ridders die hi soderlinge lief hadde voer  
alle die and **E**n ind stat was een ridder  
die seer out was . dese trouwede ez scoen wif die  
ionc was . en hadde seer lief bouen alle diac . ghe-  
lijc als ghi oec lief hebt uwe keplerinne . **D**ese  
wrouwe runde alte seer wel en soeteliken singhen  
dat si met haren soeten langhe tot haren huse ve-  
le luden toech . ende wort so van veel mensche ge-  
eert **A**ldus gheuielt op een tyt . dat si sat op hare  
stoel . ende dat aensicht ghekeert hadde ter strate .  
dat si sien mochte alle die ghene die voer bi ghin-  
ghen **E**n began so soeteliken te sijn . dat si daer  
alle grate ghenoechte in hadden diet hoerden **S**i  
gheual quam een ridder wt des keplers hof gaer-  
de in die strate daer si sat **E**n als hi hoerde die soe-  
te stemme . so sach hi op haer met ganse aendachte  
en wort van binnen begrepen in haerre liefden .  
**E**nde hi ghinc tot haer int huus en sprac haer toe  
woerden sijnre liefden . die hi tot haer hadde . ende  
onder and woerden seide hi . wat sel ic u gheuen  
dat ghi desen nacht bi mi slapen wilt **S**i antwoer-  
de hē . handert gulden . doe antwoerde die ridder .  
Segt mi wanner ic tot u romen soude . ic sel u die  
handt gulden gheuen **D**ie wrouwe seide . ic seft u

ontbieden alst tūt ende punt gheeft. Des anderz  
daghes ghinc si weder sitten sighen op die selue  
stede. En doe gheboerdet dat een ander ridder daer  
voer. Die oec also gheuanghen wort i ha  
re liefken. en beloefde haer oec hondert gulden. en  
si gheloefde hem oec die tūt te laten weten. Des  
derden daghes wort die derde ridder oec vā haer  
so bedrogghen. die haer oec hondert gulden louede.  
dien si oec die tūt beloefde te doen te weten. Dese  
drie ridders als si aldus in dat heymelike gespra  
ken hadden metter vrouwen. hildent also verbor  
ghen. dat niemant vanden anderen en wiste. die  
vrouwe lach op haer hoede. en dochte hoe si haer  
boelheit volbrenghen seude moghen. en quā tot  
haren man ende seide. Ic hebbe heer wat heyme  
lics met u te spreken. dat ic u segghen wil. waert  
dat ghi minen raet volghen wout. wi soudē oec  
armode oueruloedeliken verlichten. Die ridder sei  
de. Segt mi dat lieue vrouwe. ic selt heymeliken  
houden ende volbrenghen dat ghi segt na minen  
vermoghen. Doe seide si. Tot mi sijn ghecomen  
des keplers drie ridders die een naden anderen.  
also dat die een vanden anderen niet en weet. en  
ele van hem biedet mi te gheuen hondert gulden  
mochten wi die drie hondert gulden crighen. en ic  
nochtan van hem luden onbekent bleue. en sout



ons niet wesen grote hulpe tot onse nootdructe.  
Die ridder seide Jaet seker. daer om sel ic daer toe  
doen dat u belieft. Doe seide die vrouwe. Ic weet  
goeden raet. wanneer si comen met die ~~g~~dens.  
selt ghi slaen after die doze met enen wtghetoghe  
swaerde: ende slaense die een naden anderē doot.  
met dat si ingaen sellen. en̄ soe sellen wi die gul-  
dēs crighen. en̄ ic sel onbekent bliuen van hē lu-  
den. Die ridder antwoerde. **O** mijn lieue wijf. Ich  
hebbe vzele dat dat quaet niet vborghen en̄ sou-  
de moghen bliuen: en̄ wi souden daer om moete  
vergaen en̄ met groter scanden worden ghecon-  
fundeert. Doe antwoerde si. Ic sel dit werc beghē  
nen. en̄ sel oec een goet eynde daer of hebben. sāt  
wel ghemoed: t en̄ en̄ ontliet u niet. Als die ridder  
hoerde dat si so wel ghemordet was: so wort hij  
oec stout daer op. Die vrouwe sende ter stont  
om den eersten ridder dat hi comen soude sonder  
vertrec: wantet nu seer goet tūt is. Als dese rid-  
der dat hoerde: so quā hi sonder marren en̄ clop-  
te an die doze. en̄ si was daer bereit. en̄ si ont daer  
hi en̄ seide. hebdi oec die hondt gulden. Die ridder  
seide. ic hebse al reede. Doe liet si hem in. ende doe  
hi inghinc. wort hi doot gheslaghen van haren  
man. also deden si anderwerf en̄ derdewerf. ende  
brochte die dode lichamen in een heimelike camer

Doe dit gheschiet was. seide haer man die die rid-  
ders ghedoot hadde. O lieue vrouwe. ist dat dese  
lichamen bi ons gheuonden worden: so sellē wī  
quader doot steruen: want het is omoghelic dat  
die ridders in des keplers hof vriet ghelachte en sel-  
lē worden o te vernemen waer si ghebleuen sijn:  
Si antwoerde. Ic hebbe dit werc begonnen ende  
sel een goet eynde hier of oec maken. en wilt niet  
sazghen. Dese vrouwe hadde enen broeder die dre-  
stat waker ende voerwechter was. ende des nach-  
tes die stratē plach ouer te gaen op die waet met  
sinen ghelellen. Die vrouwe stont in dier nacht  
voer haer dore. ende si riep haren broeder ende sei-  
de. O mijn alre liefste broeder. ick hebbe eē seer  
verborghen dinck dat welcke ic u in bierchten seg-  
ghen moet. wilt daer om een wegnich in gaen.  
Ende als hi in ghegaen was. doe ontfinck hent  
die ridder seer vriendelikē. ende hū gaf hem wīn  
te driackē. Doe seide die vrouwe tōt hārē broeder.  
O lieue broeder dit is die sake waer om dat ick u  
in gheropē hebbe: want ic uwes raets seer behoe-  
ue. Die broeder seide. Segghet mi liken wat het is  
ende wat ic u helpen mach. en sel ic niet satē. Doe  
seide si. Ghisteren quam hier een goet ridder in. ī  
groter vrientcrappen. ende namaels wort hi mi  
zminen heer twistende. also seer dat mijn here sijn

werden niet langher verdraghen en mochte en  
hi sloech hem doot. ende leyt in mijn camer. **Ru**  
lieue broeder. wi en hebben niemant dien wij be-  
trouwen moghen dan u. Ende wort dit ~~lezen~~  
nu hi ons ghevonden: soe maeten wi doch quād  
doot steruen. Ende si en seide niet meer dan van  
eneu doden ridder. Die broeder seide. gheefte mij  
in enen sack. ic sel hem brenghen in die zee Als si  
dit hoerde. wort si leer blide. ende si gaf hem dat  
lichaem des eersten ridders. Ende hi nam dz do-  
de lichaem ende ghinc haesteliken op die zee ende  
werpet daer in. Ende als dit gheschiet was: soe  
quam hi weder tot sijnre suster huus. ende seide  
Schenct mi nu goeden wijn: want hi gode ghij  
lijt gheheel daer of verlost. Ende si dancte hem.  
ende ghinc in die camer recht of si wijn halē sou-  
de. Ende sū began met luder stemmen te roepen.  
ende seide **W**apen mi die ridder is weder gheco-  
men die in die zee gherworpen was. Als dat die  
kemp haer broeder hoerde: soe verwondde hē. en  
seide **G**heefken mi. ic sel sien. of hi noch aūdwerk  
op sel staen Aldus nam hi dat lichaem des anderē  
ridders en meede dattet des eerstē ridders waer. ende  
bant enen grote steen an dat lichaem. en werpet so  
in die zee Doe dit aldus gheschiet was quā hi we-  
der tot sijnre susters huus. ende seide **S**chenct mi

nu den besten wîin. want ic hebben nu so diep ge  
lancken dat hi nimmermeer weder en coemt. **Dae**  
seide si. **God** si des gheloect. en ghinc wed in die  
rover en vepulde haer of si wîin halen soude. en  
wort roepende met luder stemmen. **woe** mi. **woe**  
mi: want hi is anderwerk verlesen en wed ghe  
comen. **Als** dit die kempe hoerde. sprac hi m; gro  
ten verwonderen. wât duuel mach desen ridder  
wesen. dien ic eerst in dat water gheworpe had  
de. en had ten anderen mael enen groten steen an  
hē gebōde. en hē so in die zee geworpe. en is noch  
tan andwerk verlesen. **Gheeftē** mi nu derdewerk  
ic sel belien of hi ort verrisen sel. **Dae** gaf si hē den  
derden ridder dien hi meende dat die eerste hadde ge  
weest. ende ghinc buten die stat op een wilt velt.  
ende maecte daer een groot vuer en werpen daer  
in. **Ende** dae hi bi na verbarnt was. ghinc die  
kempe een wegnich van daen om sūn ghenoecht  
te doen. **Daer** en binnen quā daer een ridder riden  
ter stat wert an. daer hi in dien daghe tornopen  
soude. **En** wantet cout was en noch dōcker. en n;  
ōde vand stat en was. als hi dat vuer sach. soe  
ghinc hi van sinen paerde en warmede hē. **Ende**  
als hi so bi dat vuer stont. quā die kempe en sei  
de. wie bistu. **Die** ridder antwoerde. ic ben een edel  
ridder. **Die** kempe seide. ghi en sūt geen ridder mee.

die duuel: want ten eersten mael werp ic u in dz  
water. en hebbe u ten anderen met enen steer ver-  
sconcken. en hebbe u oec ten derden mael int vier-  
gheworpen om dat ghi verbarren sout: en vern-  
de dat ghi al verbarnt waert. ende noch staet ghi  
hier metten paerde En doe na hi den ridder mette  
paerde. en werp hem int vuer metten paerde En  
quam daer na tot sijns susters huus ende seide.  
Schenkt mi nu vanden besten wijn: want doe ic  
hē dbarnt hadde: want ic hē anderwerk bi dz vier  
littende op een paert. en ic werp hē also int vuer  
metten paerde. en vertelde haer wat hē ghebuert  
was. En die suster verstont wel dat hi enen ridd-  
wandē tornoye hadde verbarnt Doe stont si haer  
beliken op. ende schencte hem oueruloedeliken dz  
wijn. en als hi wel ghedroncken hadde. ghinc hi  
van daen Daer na gheschiede twiste ende scheel-  
tusschē den ridder ende sijn wif. also dat hi haer  
een kinnebat slach gaf. daer si seer toernich ont-  
woot Ende seide tot hem daert vele luden hoerdē  
Want salige wat wilste doen. wiltu mi oec doot  
sleen. als ghi des keplers drie ridders ghedodet  
hebe Als dat die luden hoerden. sloeghen si hant  
aen hē en vighen den ridd en sijn wif. en brochtē  
se beyde voer den kepler. En als si daer quamen  
leet dat wif ter rot dat haer mā die ridders ghes-

det hadde. en hoe si drie hondert gulden outkan-  
ghen hadde Ende doe dat also bider waerheit be-  
wonden wort so worden si brude ghelleept aen eē  
paerts staert. ende daer na te samen ghehanghē.  
Doe seide die meester. Heer kepler hebdi dit wel  
verstaen dat ic gheseyt hebbe Die kepler antwoer-  
de Jae ic seer wel. ick segghe bi gode dat dat wūf  
dat quaetste wūf was die wesen mochte. in dien  
dat si haer man tot die manllachte brochte. ende  
namaels hē melde Die meester seide Het en is nē  
te sorghen. het en sel v argher ghebozen om diem  
raet des dootslaghes die uwe wūf v radet: als dz  
ghi uwen soen doden soudet Doe antwoerde die  
kepler Mīn soen en sel huden niet steruen. Als  
dat die meester hoerde. danckede hi den kepler. en  
nam oerlof ende ginc sūns wighes Dit verhoer-  
de die keplerinne. als dat des keplers soen noch-  
seuede. en liep totten kepler als ern rasende wūf  
scrypende en ropende O mi onsalighe wūf. wat  
sel ic doen. wee mi wee mi: want ic mi seluē vdoē  
sel: want ic so groteliken bescaemt ben Die ke-  
pler seide haer: dat si werde van v dat te dencken.  
mer beydet noch een weynich tūts: want ghi seft  
doch carteliken een goet eynde hebben van uwe  
saken. Doe antwoerde si vorder ende seide. Heere  
uwe scande en die mīn sel daer of comē Hi seide

Gwilt en wilt sodanighe dighen niet voerne-  
men. p̄mer seide si here sel van v gheschien. en  
tween sone. alst eens gheschiet is enen coninc. en  
sinen rentemeester Die kepler seide. Ic hebbe segt  
mi dat exempel Si seide Ic wilt v gaerne segghē  
Mer ic hebbe anet. dat ghi mi niet meer verhorē  
en selt: want morgghen sel die seuende meester co-  
men om v te spreken. ende sel uwen soen vander  
doet verlossen. ghelijc als sijn ghesellen hebben  
ghedaen: want opten anderden dach hier na. sal  
uwe soen spreken. wt wes waerden. ghi so gra-  
te ghenoechte nemen selt. dat ghi alheel verghetē  
selt die grote liefte die tusschen v ende mi is. Die  
kepler seide. dat is omogheliken te gheschien in  
mi. ten waer dat ic dat onderuonden hadde. ende  
ic en sel uwer liefden nimmermeer vergheten Doe  
seide si O heer kepler. ist dattet v beliest ic sel v eē  
exempel segghen. waer bi ghi v hoeden moecht  
van alle toecomende quaet. ende sonderlinge van  
uwen vermalediden sone. die mi wil verderuen  
ouermits sinen meesters. Die kepler seide. wilt  
mi doch dat seggen. Ende si began te vertellen.  
ende seide als hier na volghet.





**D**at leuende exempel der keplerinen

**I**n woerleden tiden was een coninc. die si  
ne huusvrouw so vtermatē lief hadde.  
dz hile belloot in eē sterk casteel en draecht  
die slotelen van dat casteel altoes selue aen hem  
mer die vrouwe was daer seer draeuich om. Het  
gheschiede in verren landen. datter was een edel  
vzoem ridder. die in eenre nacht enen droem had  
de in deser manieren: want hē dochte dat hi eē alte  
scone coninghinne sach. welke hi voer alle dinc  
begheerde lief te hebben. Ende als hē dochte had  
de hile wakende ghesien. hi soude se wel moghen  
kennen. daer hē oec grote vrientscap of soude ge  
schiē. Ende die coninghinne droemde oec ider  
seluer nacht van desen ridder inder seluer mani  
ren: also nochtan die een vanden anderen niet en  
wiste of kennisse hadde inden name ofte kame  
Doe die ridder desen droem hadde ghehad. docht  
hi in hem seluen. en nam dat op in sijn herte. dat  
sijn voeten niet rusten en souden. ter tāt toe dat  
hi met sinen lichameliken oghen had ghesien die  
vrouwe. daer hi den droem of hadde ghehad. Hā  
nam ghesien te paerde: ende al dat hem noot we  
sen mochte. en toech doer veel riken en lantscap  
pen. alsoe dat hi tē laetsten quam in dat rijk daer  
dese coninghinne bellooten was. ouermids hareu

man **E**n als hi i die stat qua. bleef hi daer ee wyl  
tijts Aldus geschiedet op enen dach. dat hi ghinc  
wanderen o'trent dat casteel. en en wiste niet dat  
die coninghinne daer in besseloten was **E**n si sat i  
een venster. om te sien die luden die daer voerbi  
ghighen **E**n also vzoech als si den ridder sach. so  
wort si hē kennēde. dat hi die was daer si dē dra  
me of hadde ghehad **E**nde die ridder van geual  
le sloech sijn oghen opwaerts. en sach die conin  
ghiane in dat venster litten. en te hant tughedē  
hē sine sinnen. dat si dat was daer hi den droem  
of hadde ghehad. en began te singhen een luede  
kēn der minnen. welc als si dat hoerde. wort sijn  
ter kant in sūre liefken begrepen **D**ie ridd ghic  
daer na alle daghe wanderen ende spacieren. siē  
de of hi enighe wegghen viden mochte. dat hi mit  
haer te woerde mochte comen. **A**ls dit die vrou  
we mercte. screef si hem enen brief en werpē van  
brouen of. **E**nde doe hi den brief op ghedaen had  
de en der vrouwen wille verstaen hadde. wort hi  
seer blide. ende began toznoy en speelselen alsoe  
vromeliken te hantieren. dat sijn kame voer den  
conic qua **D**ie conic als hi dat vernā. so ontboot  
hi hem tot hem te comen. en seide. **G**oede here ic  
hebbe veel verbaerheden en vromicheden vā u ge  
hoert **A**l dattet u behaghet met ons te wonē. wi  
i i

wouden v weddinghen geuen die goet en groot  
souden sijn Die ridder antwoerde O heer coninc  
siet ic hen uwen knecht Och of ic uwer moghet  
heit mochte dienen. ic en soude niet twingen ich  
en soude van v ontfanghen grote weddinghe:  
mer een dinc is dat ic begheren soude Die coninc  
seide Segghet wilic ende biddet wat ghi wilt  
Doe seide hi. O heer coninc want het v belieuet  
en ghi v gewaerdighet mi te nemen in enē knech  
te ende secretarium: so soudet tot onser allen sola  
te wesen dat ich mijn woninghe hebben mochte  
ontrent der muren des casteels dat ic also te be  
reijder mocht wesen tot uwen dienste als ghi mi  
roepen soudet Die coninc seide Alsoe alst v goet  
duncket. so doet: want het mi beliet hoe ghi doet  
Doe ghinc die ridder ende huerde wercluden. ende  
timmerde een bequaem woninghe bider muren  
des casteels. Ende als die bereit was. maecte hi  
noerwaerde int heymelic met enen timmerman  
die hem enen verburghen ende heymeliken ganc  
soude maken wt sinen huse in dat casteel En als  
die ganc ghemaect was. so sloech hi den timmee  
man doot dat hi hem niet melden en soude Daer  
na quam hi totter coninginen ende groetese met  
alre waerdicheit. Ende als si langhe callinghe te  
samen hadden ghehouden. began hi haer aen te

legghen dat hi bi haer slapen mochte Die conin-  
ghinne weggherde hē dat eerliken tot langer tūt  
mer ten lartken gaf si consent. **H**ier na dochte  
die coninghine wat sel ic nu gaen doen. ist dat  
ict den coninc te kennen geue: so sellen daer twee  
quaden of comen. als mijn scande en confus. en  
dat hi mi bi auonturen verwerpen en verduuen  
sel. en dat hi den ridder sel laten doden. en daer en  
ist best dat ic van deser dwaelheit mi onthoude.  
Die ridder ghinc daer na also dicke alst hē genoes-  
ghede. doer dat gat vanden ganē. en hadde sinen  
wille metter coninghinen. **E**nde die coninghine  
gaf den ridder enen rinc die haer die coninc had  
gheschent tot eenre groeten. **D**ese ridder hadde  
al tūt victorie in allen strijde ende tornoy. waer en  
die coninc hē so seer lief hadde. dz hē maecte maer  
scalc van alle sinen rike **D**es ghebuertet op enen  
dach dat die coninc hē bereide te riden iaghen. en  
ontbaot sinen maer scalc dat hi des anderē da-  
ghes bereide soude wesen. met hem te trecken iagē  
daer hi hē seer willich toe offerde. **D**es anderē da-  
ghes als si op die wilde hejde ghecomen waren.  
en alden dach dat wilt ghevolghet hadden. dz sū  
maede waren ghe worden. en die coninc bi eere kō-  
tepenen rustede. en die ridder biden coninc sittende  
was; so wort hi ontslaep. soe dat die coninc den  
i ii

+ rinc merckēde ende kennende waert Daer na doe  
die ridder ontwaec gheworden was. doe verstōt  
hi dat die coninc den rinc hadde ghesien. ende wen-  
tede hem recht of hi siet hadde gheweest. ende sei-  
de Ic beliede heer coninc dat ic een heymelike siet  
te onder mine leden hebbe. ten si dat ic daer haer  
+ telike boete teghens doe. ic sel een verdozen ende  
verlozen man wesen Die coninc seide Gaet lieue  
vrient in vreden ende siet tot v seluen Doe sat hij  
+ sonder marren op sijn paert. ende stac dat paert  
metten spore. ende quam sonder vertrec te huus.  
ende hi ghinc doer den heymeliken ganc totter co-  
ninghianen. ende gaf haer den rinc ende hi seide  
haer hoe die coninc den rinc hadde ghesien an si-  
+ ne hāt. ende seide haer alle dinck. ende beual haer  
naerstelike. waert dat die coninc den rinc eysche-  
de. dat si hem dan mochte tonen Ende als dit als  
+ dus gheschiet was. so ghinc hi weder doer sinen  
ganc te huulwaert Ende die coninc quam onlan-  
ghe daer na totter coninghianen die hem seer mi-  
+ nentliken ontfic. ende daer na een weynich tūts  
gheleden. seide die coninc Segghet mi goede vrou-  
+ we waer is dien rinc die ick u gaf. ick souden alte-  
gaerne sien Doe seide si O heer coninc. wat wilt  
+ ghi op dit pas den rinc siē Hi seide Ten si dz ghi  
mi den rinc so sōd vertrec laeste sien. het sel di seer

qualiken becomen. **D**oe stont si ter stont op ende  
ghinc tot haer cofter ende haelde den rinc en gaf  
den coninc. **E**nde als die coninc den rinc sach  
so was hi bescreemt ende seide. **D**ese rinc is te ma  
le gheinc den rinc des ridders dien ic in sinre hat  
hebbe ghesien. also dat ic ghemeent hadde dattet  
minen rinc hadde geweest. **E**nde daer om so ey  
schede ic di rinc van u met also groter naerstrich  
hept. daer om so gheue ic mi sculdich teghens u  
van mijn groot quaet vermaede. want die ster  
heit des tozens hadde mi bedrogen: want ic me  
de dat gheen mensche daer in en soude moghe co  
men dan ic alleen. **D**oe seide si. **D**at en is heer ge  
wonder. wantet dicwyl vallet dat die een rinc di  
anderen gheluck is. want die wercluden maken  
selden enich werc dat die ander oec niet en maken  
mer god wilt u verghenen. dat ghi so quaet ver  
morden van mi ghehadt hebbet. in dien dat ghi  
doch die stercheit des tozens wel kennet ende sel  
ue die slotelen daer of hi u draghet. die ghi opes  
mant en betrouwert. **D**aer na dede die ridder be  
repen een groot werclap. en seide den coninc  
Heer coninc mijn waf is mi ouer ghecomen van  
minen lande. ic woude bidden minen heer den co  
ninc. dat hi mi daer in woude eren. dat hi op dit  
pas mijn spise in minen huse woude nemen.

Die coninc antwoerde Ic wil v gaerne dese eere  
en noch meer doen tot uwer wille Hier i wort die  
ridder leer verblift en ghinc doer sinen heymelikē  
ganc totter coninghinē en seide **O** vrouwe hu-  
den seldi comen doer minen heymelikē ganc tot  
minen huse. en selt v cleden met costeliken habite  
nader wilen mijns landes. ende selt sitten aē mi-  
ne tafel. als mijn boel die ghecomen is van mi-  
nen lande. en selt metten coninc werccappen **S**  
antwoerde **R**a uwen wille sel ic alle diac volbrē-  
ghen **D**oe die tūt der maeltūt ghecomen was en  
die coninc vanden casteele tot des ridders huus  
quā: so ghinc daer en binnen die conighīne doer  
den heymeliken ganc oec tot des ridders huus.  
en dede daer aen die cledighe naē manirē des rid-  
ders lantschap **E**n als die coninc in des ridders  
huus in ghinc. quā si hē te ghemorte en groete hē  
met alre waerdicheit **E**n als hīe ansach. seide hī  
tattē riddē. wie is dese vrouwe so scoen **D**ie ridder  
seide **H**eer coninc dit is mijn boel die nu gheco-  
men is van minen lande. om wes liefte wil ic lā-  
ghe heb ghearbeit **D**ie ridder sette doe den coninc  
aē tafel als betamelic was. en dede die conighī-  
ne daer hi hem sitten: mer die coninc tughede sūn-  
hert en sūnē dattet sūn coninghinē was en seide  
**O** hoe ghelīc is dit wijt mijnre coninghinē.

eñ alsoe wort hi bedroghen vāder stercheit des torens . dat hi meer ghelofde die woerden des ridders dan sūns selks oghe . Die coninghine begā den coninc te noden tot eten eñ drincken . eñ als die coninc haer stemme hoerde . seide hi in hē seluē **O** heylighe maria moed gods . hoe gelic is dit wif mīnre coninghinen . in wesen . in spreken . int aēlichte eñ in allen dinghen **Eñ** in alle dese teykenē bedroech hē die stercheit des torens . **Doe** dz mael hi na ghedaen was . seide die ridder tot sinen boele **Wilt** den coninc doch singhen een liedekē der minnen **Doe** began si te singhen een suuerlic liet . **Eñ** als dat die coninc hoerde . eñ haer stemme verhoēt . dachte hi . doch isset īmer mīn huusrouwe mer hoe soude dat moghen wesen : want ich die slotelen vanden casteel bi mi hebbe . **Eñ** noch soe bedroech hem die stercheit des torens . **Aldus** sat hi alle die maeltūt doer sridende teghen hem seluen van bīnen . **Ten** laetsten seide die coninc den ridder dat hi die tafel op soude nemen : want hū anders te doen hadde eñ in groetē verdriet so lanc gheseten hadde . **Doe** seide die ridder **Heer** coninc hebt ghi verdriet . men sel u wel meer solaes gheuoech darn tot uwer liefden . **Ede** die vrouwe seide **Belieft**et mīnen heer den coninc hier bi ons te bliuen . wi sessen hem te wille wesen van allen



+ solars dat hi bedrecken sel moghen: want bi aucturen die coninghinne mach oec in haren solars wel te passe wesen. **H**i seide Doet wech die tafel: wāt ic en mach hier niet langher bliuen. **D**oe dede die ridder ten ghebade des conincs die tafel open die coninc nā oerlof an hē luden. en ghic haerteliken totten casteel om te belien of die coninghinne in dat casteel was of niet. **D**aer en binne haeltede haer die coninghinne doer den heymeliken toeganc. ende dede of dat habijt des ridders. en dede weder aen dat ghewoenlike habijt des conincs. **E**nde als hise so gheleedet want als hise ghelate hadde: soe ammehelte hi haer cullende ende seide. **H**uden hebbe ic ghegheten met minen ridder want sijn boel ghecomen was. ende van alle minen leuen so en hebbe ich soe ghelike creaturen en menschen niet ghelien in allen wesen ende ghelate alsoe als si u gheliket. ende ich ben onder dat mael alsoe seer van binnen ghequellēt gheweest van menighechande ghedachten. dat ic mi daer niet lyden en conde. ic en moeste gaen totten castele om te vernemen of ghi daer waert ofte niet. **D**oe seide si. **O** heer coninc hoe moghet ghi dat denken: want ghi doch wel weet dattet casteel al omme bescloeten is. ende geen mensche daer toecomen en mach. of inganc of wtganc hebben en

mach • dan die poerte daer ghi die slotelen selue  
 of hebbet • ende hoe soude ic dan daer moghen co-  
 men . **N**en beuindet hi willen bider reden dat die  
 een mensche den anderen dicwyl gheliket • ende  
 daer dan heer coninc en soudet ghi billiker daer wt  
 niet een oersake nemen qualiken van mi te ver-  
 moeden • ghesic als ghi laetst dedet vanden rinc.  
**D**oe antwoerde die coninc en sprac • Het is doch  
 waer ende ic bekenne dat ic teghens v hebbe mis-  
 daen . **H**ier na quam die ridder totten coninc en  
 seide **H**eer coninc langhe tūt hebbe ic v ghedient  
 tot uwer liefsten ; het is nu tūt dat ic weder keere  
 tot minen lande **D**aer om bidde ic v om alle die  
 diensten die welcke ic v ghedaen hebbe een diack + +  
 van v te begeren ; want ic mijn boel trouwe wil + +  
 voer die heylighe kercke • want si mi wt verren + +  
 landen na ghevolghet is . dat icse weder brenghē  
 mach als mijn echte ghetrouwe wif . **S**oe bid-  
 de ic v dan dat ghi mi dese eer doen wilt • als dat  
 ghise met uwen eyghen handen voer den priesel +  
 ter mi voert brenghen wilt • om dat icse also trou-  
 wen mach • dat welcke mi seer grote eer soude we-  
 sen in minen lande dattet also gheschiet waer • + +  
**D**oe antwoerde die coninc ende seide • Die bede-  
 die ghi biddet • ende ver veel meer dan ghi brenghē  
 reude sūt • ben ic bereypt altemael te volbrenghen

Die ridder sette enen dach dat hi vrouwen soude  
tot welken daghe die coninc quam ter kercken.  
Die priester stont metter stoken bereit die vrouwe  
te volbrenghe. Hier en binnen hadde die ridder  
die coninghine vanden slote laten comen doer  
den heymeliken ganc. ende hadde gheordineert  
dat se twee ridders voert leyden. die vrienden dat  
tet sijn boel waer. Ende als si aldus voer die ker  
ke quamen. seide die priester. Wie sel den ridder  
dit wijf gheuen. Doe antwoerde die coninc. Ic sel  
se minen ridder gheuen. Ende hi nam se bider hat  
en seide. O waerde vrouwe. ghi siet minre con  
ghinnen leer ghelijc. waer om ic v te lieuer heb  
be. oech daer om. want ghi mijns ridders huul  
vrouwe siet. en selt oec wesen van minen huulge  
sine. Ende hi leyde haer hant in des ridders hat.  
Ende die priester vergaderde se inder heyligher  
rechten naden rechten der heyligher kercken. Rae  
dien dat dat gheschiet was. seide die ridder de ca  
ninc. Heer coninc dat seip is al reede daer ic mede  
replen sel tot minen lande. Nu bidde ic v dat ghi  
mijn huulvrouwe te sepe brengen wilt. en haer  
leren en onderwisen hoe dat si mi lief hebben sal  
ende allen menschen. ende haer ander goede leri  
ghe gheuen. daer si altoes uwer mede ghedenck  
mach. Die coninc dede al dat die ridder op hem

beghert hadde ende ghinc met hem te scepe ende  
 veel volcs daer mede: want hi seer liefael was  
 onder dat volck. dat alle rouwich was van sijn  
 werck reysen **E**n doe si aldus ant scip warē seide  
 die coninc tot sijnre coninghinnen die hi meende  
 dat des ridders huusvrouwe hadde gheweest  
**H**oert mijn sieue vrouwe minen raet die u seer  
 gaet sel wesen. dit is uwen man. daer ghi toe ge  
 houden sūt bouen allen menschen lief te hebben.  
 als die here heuet geboden. wilt hem trouwe wese  
 ten ende gehoersaem **E**nde als hi dese ende deser  
 ghelike warden hadde gheseyt. gaf hie dē ridder  
 ende seide **H**aert bepde te samen met wānre bene  
 dixien. ende die here moet u ghelepen **D**ie rid  
 der ende die coninghinne neyden hem toe met  
 ten hoefde en namen oerlot au hem ende gighen  
 te scepe **D**oe toech die scipper dat sepl sond war  
 ren inden toppe: ende want si voertwinde hadde  
 so voeren si haesteliken haerre uerden **E**nde die  
 coninc bleef daer so langhe staen als hi dat schip  
 oghen mochte **E**nde ghinc van daen haesteliken  
 totten calceel **E**nde doe hi sijn coninghine niet en  
 vant. doe wort hi met groter droefheit ombewā  
 ghen. ende ghinc al dat slot soe omme. also lan  
 ghe dat hi den heymeliken ganc vant. die welke  
 die die ridder hadde ghewaket **E**nde doe hū dat

lach: so screepede hi seer bitterliken segghende . 4.  
Wee mi wee mi . die ridder daer ic so groot betrouw  
+ wen op hadde geset . heeft mi mijn wijk ontuoert .  
Ic machte oec wel sot wesen . dat ic meer ghelouf  
de die woerden des ridders dan mijn oghen . Doe  
seide die keplerinne . hebdi heer kepler wel verstaen  
dat ic u gheseit hebbe . Hi seide seer wel . Doe seide  
li . Siet hoe hi opten ridder betrouwde . die hem  
nochtan bedroghen heeft ende sijn huusrouwe  
ontuoert . Allens betrouwet ghi in uwe seuf wi  
le . die arbeiden om dat si mi te scande maken ma  
+ gē die uwe huusrouwe hen: wāt ghi hoort waer  
den meer gelaest dā dat ghi met uwen oghen hebt  
ghelien . hoe dat mi uwe soen ghelastert heeft en  
hebt daer of seker tephenen ghelien . en ghi nu wel  
+ mercken maghet hoe si uwen vermalediden soen  
+ stercken en sturen willen in sijne boesheit . Daer  
om islet met sorgen . dat u oec ghelien sel als de  
coninc daer ic of gheseit hebbe . Doe seide die ke  
ler . Seker ic gheloue bet minen oghen dan horen  
woerden . Ende daer om legghen ic dat ic moeghe  
iusticie doen sel ouer minen soen . Des moeghens  
+ geboot die kepler . dat sijn soen soude worden ge  
hanghen . Doe wort daer weder groot gheroy  
and dat volc . dat beslaechde den doot des enighen  
soen des keisers . En als dat vna die leste meester

ghinc hi te gemoete den handdieuen die hē ter gal +  
gheu lelden en leide. **M**ijn lieue vrienden en wilt  
doch niet haesten: want ic hope metter hulpe vā  
gode dat ic dit hint in desen daghe verlossen sal.  
**E**n die meester haeste hem. en quam tot des kep  
lers pallaes. ende groete hem met alre waerdichz  
mer die kepler antwoerde hem met groter owaer  
dicheit. **N**immermeer en moet di goet gheschpen +  
dien ic minē soē ghegheue had te leren. en brēghet  
mi hē wedē kō en ongeleert en ouerdadich. +  
waer +  
om dat ghi alle met hē selt morten steruen. **D**oe  
antwoerde die meester. het is alte corten tijt tusschē  
dit en morghe tot achte vrē. als ghi uwen soen  
horen selt wel sprekende en wāns van sinnen. +  
die waerheit van allen dinghen segghende. +  
wilt hem so langhe sparen. ic sel mijn lijf daer onder  
letten. ist dat ghi dat dan so niet en vint. **D**oe sei  
de die kepler. **W**ochte ic minen soen horen sprekē  
het waer mi al ghenoech. ic en begheerde dan niet  
langher te leuen. **D**ie meester seide. ghi selt al siē  
ende horen. ist dat ghi dese cleyne tūt verwachtē  
wilt. **E**nde dan sel alle bedriech openbaer wordē. +  
ende een epnde hebben dat tusschen ons ende der  
conighinen is. **M**er istet dat ghi uwen soen nē  
weder en roepet. ende om uwes wāns woerden  
wille latet doden; soe sel v argher gheschpeden. +

dan die ridder die om lijns wijfs weynich bloets  
willen ghestoruen is. daer si nochtan seer otdac  
baer of was. **D**oe seide die kepler, **D**at exempel  
soude ic gaerne horen **D**ie meester seide. **L**oet uwe  
loen wedroepen. ic sel u legghen een exempel. dat  
ghi u alle die daghen uwes leuens. wachtē ma  
ghet van die onghetrouwicheit der vrouwen.  
**D**oe seide die kepler. ic sel hem laten wederrœpē  
+ behoudeliken: dat ick hem moeghen wach horen  
spreken. als ghi mi belouet hebt **D**ie meester se  
+ **d**e **D**oet dat roenliken heer kepler: want het also  
ghelchien sel. **E**nde hi vertelde dit nauwghende  
exempel





Exempel des leuenden meesters :

**H**et was een ridder die een scoz wif had die hi soe sonderlinghe lief hadde. dat hi haer presencie niet ontberen en mochte. Des gheuielt dat si te samen dobbelden. ende die ridder hadde bi gheualle een mes in sijn hant. en dat wif also spelende. sloech haer hant int mes. hi gheualle. dat haer hant weynich bloets wt gaf Als dese ridder sach dat bloet sans wifs. so wort hi so rouwich en so duuert dat hi van hem seluen qua en viel ter aerden Ende sijn wif goot hē op sijn hoeft cout water. dat hi een weynich o qua. en hi seide. Laet den priester comen metten heilighen sacramente: want ic sel steruen om dat ic ghesien hebbe dat bloet van uwen vringher Die priester quam. en bewaerde hē metten heilighen sacramente. en hi sterf sonder vertrec. Daer na doe wort daer groot ghescrey en droefheit ge maect. en soublinghe dat wif na dattet graf ghesloten was. ghic si legghen opt graf. en maecte daer so groot misbaer. dat haer nemāt vā daem brengen en mochte Ende dede eē ghelofte dat si nimmermeer van dier stede en soude comen. want si als eē tortelduue o haers mā's lieften wil daer woude steruen Doe gīghē haer vriendē tot haer en seiden. wat mach dit sūre sielen profāt wese

dat ghi hier bliuet en veruet. beter ist dat ghi te  
huus gaet. en gheeft mildelike aelmissen voor si  
ne siele dat sel hem bet helpen. da dat ghi hier bli  
uet. **D**oe antwoerde dat wijf Swighet: want ghi  
siet alle quade raetsluden. Ghi en mercket niet dat  
ic verscheiden moet wesen van minen lieuen man  
die om een luttel bloets van mi ghelopen gestoz  
uen is. daer om so en wil ic nimmermeer van hem  
ghescheiden wesen. Als dit haer vzienden saghe  
maecten si haer een cleyn huulckijn bi dat graf van  
haer man. en deden haer hebben al dat si behoef  
de. en ghinghen wech. op dat haer die enicheit we  
dziet maken soude. en also weder soude comen  
tot gheselschap der mensche. In die stat was een  
recht. waneer een ghehanghen wort. dat die ste  
dehouder des heren dien met gewapender hant al  
le dien nacht waken moeste. En hadden gheschiet  
dat die ghehanghen mensche he ghestolen wor  
de: so soude die stedehouder alle sijn lant verliese  
en sijn lijf soude daer toe staen in des heren hande  
**O**p die dach dat dese ridder begrauē was. warte  
te die stedehouder na dz recht want stede bid galge  
en was daer bi houdēde met sinen paerde. en dat  
was butē d stede niet ode van dat herchof die oec  
butē bid stat was. Doe wort die stedehouder so seer  
van roude beuonge. dat he dochte dat hi van roude

h i

steruen soude. waert dat hi hē niet en warmede.  
Eū aldus hier eū daer ōme siēde. sach hi opt herc-  
kof ouer eū toech daer toe. Eū als hi daer quam  
clapte hi an dat huuskūn om in te wesen. **D**at  
wūf vzaechde wie is daer die ider nacht clapt an  
mīn huuskūn daer ic sitte also weemoedich **H**ij  
antwoerde **I**c hē die stedehouder die so grote cou-  
de siēde. dat ic van couden steruen sel. ten si d; ghi  
mi ter stont in laet om mi te warmen. **D**at wūf  
leide **I**c hebbe anxt. dat ic u in liet dat ghi tot mi  
spreken soudet allulke woerden. daer ic seer af be-  
droeft soude worden **H**i leide. laet mi in. ic bela-  
ue u dat ic doen noch spreken en sel dat u misgha-  
ghen soude. **E**ū doe hi bi dat ouer sat eū warm  
was ghewarden. leide hi tot haer. **O** lieue vrou-  
we waert dattet u belieuen soude. ic soude gaer-  
ne een woert tot u spreken **S**i leide. segt here **H**i  
ledie **G**hi sūt vrouwe een scoen eū edel wūf ende  
oec rāc. ende daer toe ionc van iaren. eū en waert  
niet het dat ghi in urwen huse woendet eū aelmil-  
sen gaekt voer uwes mans siele. dan hier u seluē  
te verderuen met hulen eū screpen : **S**i antwoerde  
**O** ridder had ic dit gheweten. ic en hadde u niet i  
ghelaten. **I**c segghe u als ic dicwūl den anderen  
gheseit hebbe **H**et is u wel condich dat mīn mā  
mi also lief heeft gehad. dat hi om een wegnich

blœets mijns vighers ghestoruen is. waer o ick  
hier om sineen wille steruen sel **D**oe dit die ridel  
hoerde. nā hi oerlof en ghick ter galghē waert.  
en hi daer quā. sach hi dat die ghehāghē mē  
sche ghestolen was vanden galgen. en was daer  
om seer bedroeft en seide **W**ee mi wat sel ic gaē  
doen want nu mijn goet en lijf verloren is **A**l  
dus gaende met groter misnoet. niet wetende  
weruerts hi hem keeren soude. of wat hi sou  
de doen. so bedachte hi hē ten lesten dat hi gaen  
woude tot die deuote bedroefde vrouwe en cla  
ghen haer den druc sijns herten. of si hē enighē  
troest gheue mocht. en als hi daer quā. slopte hē  
an. en si vraechde die sake des cloppes **D**oe sei  
de hi **O** lieue vrou ic ben die stedehouder die on  
langhe hier te voren hi v was **I**c soude v gaer  
ne die heymelicheit mijns herten te kennē geue  
daer om bid ic v om gods wil. dat ghi mi iolatē  
wilt **D**oe dede si hem die dore op. en hi ghic in  
en seide tot haer **O** lieue vrouwe ic coē nu wē  
raet te soeken. wāt ghi wel weet dat ic recht  
is. dat so wanneer enich mensche ghehanghen  
wort. ende dan vander galgen ghestolen wort.  
dat dā des stedehouders goet en lijf in des hee  
hāden scaet **N**u ist leyd gelchiet dat die moerde  
naer vanden galgen gestolen is ter wilē dz ick mi

warmede. daer om bidde ic v om gods willē dz  
ghi mi goeden raet gheuen wilt **Doe** antwoerde  
si **Ic** heb medeliden met v: want ghi bi dat recht  
des landes alle v goet verlozen hebt. en dat **lijf**  
in des heren handē staet **Doet** nochtan minē raet  
ghi en selt noch goet noch lijf verliesen. **Hi** ant  
woerde **Daer** om came ic tot v. en sel hopen van  
v ghetroest te worden **Doe** seide si **Belieft**et v mi  
te nemen tot eenre huusvrouwē **Die** ridder ant  
woerde **Och** of ghi dat doen woudet: mer ic heb  
be anxt dat ghi v alte zeer vernederen soudet dat  
ghi mi nemen soudet tot enen man die een arm  
ridder ben **Dor** antwoerde si. **Siet** ic gheue mijn  
consent daer toe. en hi weder. **En** ic consenteer in  
v mijn vrouwe alle die daghen mijns leuens **Si**  
seide doe. **Ghi** weet wel dat mijn heer ghisteren  
hier begrauen is die om der liefken van mi ghe  
nozzen is. nu gaet toe en neemt hem vten graue  
en hanghet hē an die galge in die stede des moer  
denaers **Hi** seide waerliken vrouwe dat is goet  
raet. **Doe** ghinghen sū te samen: en deden dz graf  
op. en die ridder seide **Hoe** sullen wi nu doen. die  
moerdenaer doe hi ghehanghen wert. vloes hū  
twe van sinen opperste tandē **En** waert dat die  
moerdenaer besocht worde bidē vlozen tandew:  
so soude ic seer beschaemt wordē **Si** seide **Reemt**

een steen en slaet hē die twee tandē wt. Die ridder  
antwoerde: O lieue vrouwe ic en mach dat niet  
doē: wāt doe hi leefde warē wi grote lieue vrien-  
des. En het waer mi ontamelic dat ic dat nu sou-  
de doen in sijn dode lichaem. Si seide Ic selt dan  
doen tot uwer liefden. en nā enē steen en sloech dē  
doden die tanden wt. En doe soe seide si hem  
Reemt hē nu en hanghet hē an die galghe. Rach  
seide hi. dat en derf ic niet doen: want die moeder  
naer doe hi ghehanghen wort. creech een wonde  
in sijn voerhoeft. en hadde beide sijn ozen verlorē  
en daer om wordet dan besocht: soe soude ick be-  
scaemt worden. Doe seide si. trect wt v swaert. en  
maect hē een wonde. en snidet hē sijn ozen of. Hi  
seide O lieue vrouwe dat moet verre van mi we-  
sen dat ic dat sijn dode lichaem doen soude. die ic  
so seer lief hadde doe hi leefde. Doe seide si. Gheeft  
mi dat swaert. ic selt doen om uwen wille. en sijn  
nam dat swaert. ende sloech enen goeden manli-  
ken slach in des doden voerhoeft. en sleet hē oech-  
sijn ozen of. En doe si dat ghedaen hadde. seide si  
hanghet hem nu coenliken sonder vrese. Die ridder  
seide. Rach en derf ics niet doen: wāt die moeder  
naer hadde oec verloren sijn manlicheit. worde  
daer om dese dode ghehanghen. ende het beuon-  
den worde. dat hi sijn manlicheit hadde: so soude  
k iij

al onsen arbeit te niet wesen. Doe seide si Ick en hebbe van minen leuen nie so bloden mensche gesien als ghi siet. Reemt wuliken een mes en snit hem sijn manlicheit of hi seide Och vrouwe ick en mach doch dat niet doen: want ghi weet wel wat een man is sonder die manlicheit. Doe seide si Noch sel ic dat om uwen wille doen. en na een mes en sneetse hē of en seide Hanghet nu dē rustier souden sorghe die aldus seliken gheort en mismaect is. Daer na ghinghen si te samen en hingen dat lichaem an die galghe. en also wort die stede houder verlost. en vzi vanden coninc Als dit geschieet was. seide die vrouwe. Nu siet ghi verlost bi minen rade van allen laste. daer om wil ic dz ghi mi trouwen selt voer die heplighe kerc. Doe antwoerde die ridder. Ic hebbe gode van hemelric gheloeft dat ic gheen wijf nemen en sel also langhe als ghi leeft. en dat wil ic houden. en ic begeere dat ghi mi niet laghet oec doen en selt. Daer om segghe ic di. O du onscamel wijf die onder allen wiuen die snootste biste ende die booste. wege goeders soude u tot enen wiue nemen die dier eerbaren ridder ende den goeden minliken heere die uwe man was. die om een wepnich bloets. dat van uwer hant ghedropen was. van uwer lieftē ghesozuen is. dien ghi nu hi doot is so iammerlic

miswaect hebt en hebt hem sijn tanden wt gelme-  
ten sijn oren of ghesneden. en oer sijn manlicheit  
en oer in sijn vorcheft gewondet. wie duivel sou-  
de u tot enen wiu? nemen: mer op dat ghi ghenē  
gouden man niet meer en belcaemt: so neemt nu  
v loen En hi toech wt sijn swaert. en sloech haer  
dat hoeft of ten eersten slaghe Doe seide die mees-  
ter Heer kepler hebt ghi dit wal verstaen Die kei-  
ser antwoerde Ja ic meester Onder allen wiuē  
was dit die alre quaetste hoere. ende die ridd gaf  
haer dz rechte loē. dat si niemāt meer en soude cō-  
fūderē En woert seide die kepler O meester moech-  
te ic minen soen eens horen spreken. ic en soude  
niet begheren sāgher te leuen Doe seide die mees-  
ter: Wazghen heer kepler seldi uwen soen horen  
spreken met groter wijsheit. voer allen vorstē. en  
heren uwes kepserrūcs. en sel openbaer maken  
alle dat scheel dat tusschen der kepserrūcē en ons  
gheweest is. als ic hope Daer na sende die mees-  
ter den kepler en ghinc wech Als dit gheschiet was  
vergaderden die seuen meesters. ende quamen bi-  
een om raet te nemen. in wat schijn ofte habūt  
dat si des keplers soen vter gheuanghenissen hē-  
ghen soudē. ende met hem comen souden tē pal-  
laes. ende doe si ghinghen te samen tatten kinde  
daer hi gheuanghen sat vorchē voer dē middach

k iij



hjn raet en wille hier of te weten Doe seide die so-  
ne des keplers . Het sel mi wel belieuen al dat u  
behageliken sel welen . mer en weest niet begaen  
van mijn antwoerde die ic gheuen sel . of wat ick  
sel spreken: want ic ons allen niet groter eren sel  
wollen . en goede antwoerde geuen op al dat mi  
waertromen sel Doe dit die meesters hoerdē . woz-  
den si seer blide . en toghe hē aen een purpuren  
cleet . ende enen gulden mantel . ende ordineerden  
dat twee meesters voer hem ghinghen . ende aē el-  
ker side van hem een . ende die ander drie volghe-  
den hem nae . Ende oer ghinghen voer hem vier  
ende twintich speelluyden van alre lepe manieren  
van melodye . ende brachten hem also tottē pal-  
laes . Als die kepler hoerde die menigherhande  
grote melodye . vraghede hi wat dat was . des  
wort hē gheseyt . Heer kepler uwe soen coemt . en  
wil voer u en voer alle uwe herē spreken . en hem  
ontschuldighen vā allen ārechte dat hē op ghelept  
is . Die kepler seide . O dat is een goede boetschap  
och of ic minen soen mochte horen spreken . Als  
die soen ten pallase ghecomen was . en hē sijn va-  
d te ghemorte ghinc: so was dit dat eerste woort  
dat hi sprac Weest ghegroet mijn lieue vader ende  
eerwaerdighe here Doe die vader sijn kints stem  
hoerde; so wort hi van bijnen beroert . en van

groter bliscappen quā hi bi nā wān hē seluen .eū  
viel ter aerden **M**er die soen nā hē blideliken op-  
ende stelde hem meder dat hi tot hem seluen quā.  
**D**oe began die soen te spreken **E**ū daer wort soe  
groen gheruchte eū gheloeyp vanden volcke. dat  
men hē niet en mochte horen spreken **A**ls die kei-  
ser sach: so liet hi gheyt op die straten werpen op  
dattet volc onledich welende metten ghelde te cri-  
gen. sūn pallaes vanden valcke ledich soude we-  
sen. om dat hi sūn kint mochte horen spreke: mer  
dat volc en achte dat gheyt niet **D**oe dit die kepler  
merkede. doe gaf hi een ghebot datmen swighen  
soude op dat lijf te verbueren **E**nde als dat ghe-  
schie was. wort daer silencium. **E**ū die soen be-  
gan te segghen **O** eerwaerdige vādter ic pet seg-  
ghe bidde ic dat die keplerinne met alle den ghe-  
nen die van hare cameren sūn hier teghenwoer-  
dich sūn **T**er front gheboot die kepler der keple-  
rinnen dat si eū al haer camer ghesin comen sou-  
den sonder vertrec **D**ie keplerinne quam daer al  
beuende metten haren **D**oe dedese die soen staen  
voor alle den volcke ende alle haer cameriren in  
ordinancien daer bi. om dat se alle dat volc soude  
moghen sien **D**oe seide hi. **H**eer kepler buert op  
uwe oghen. ende liet die cameriere die welke die  
daer staet nū groenē gesleet. die als ghi weet die

coninghine bauen alle die ander lief heuet. die wil  
ic dat ghi die naect laet maken voer w allen. op  
di; ghi sien moghet wat dat si is **D**ie kepler seide  
Hoe dat soude ontameliken wesen. datmen een  
wif voer ons allen naect soude maken **H**i **D**ide  
heer vader ist dattet een wif schijnt te wesen: soe  
selt mijn scande wesen: mer ist anders: so moet si  
betsaemt bliuen **A**ls si doe ontcleet was: so was  
tet van allen ghesien ende gheuonden dattet een  
man was **D**oe seide die soen **S**iet heer aldus mes  
nigher tāt heuet desen ribaut met uwen wiue in  
uwe camer in ouerspul gheweest. en ghi en hebt  
die laet niet gheweten waer om die coninghinne  
hē so lief hadde **D**oe wort die kepler verwoet. en  
gheboot datmen die keplerinne en den ribaut bei  
de soude verdoenen **D**ie soen seide. **E**n wilt heer  
vader die sentencie niet verhaesten eer dat ick so  
ghenachtich en valsch mach makē die saken die  
si op mi ghesit heeft. en men bewiden mach met  
ter waerheit dat si mi valscheliken besculdicht he  
uet **D**ie vader seide **M**ijn lieue kint ic sette alle  
die vonnissen in uwen handē **D**ie soē atwoerde  
**A**l dat si bewonden worde inder loghen: so sal si  
vande recht doordelt worden **M**er nu mijn lieue  
vader hoert voert. op die tijt doe ghi om mi sendet  
dat hi horen ingheuen en raet gheschpede. **D**oe

laghen mijn meesters ende ic inder Gerrer. waert  
dat ic binnen seuen daghen een woert tot minen  
monde hadde laten gaen. dat ic dan met seeliker  
doet. Houde hebben ghedoot worden. en dit was  
die saec mijns swighens: en dat die kepler in mi  
opleide dat ic se vcrakten woude. dat lieget si val  
scheliken: mer si dede haer beste daer toe dat si mi  
daer toe gaerne hadde ghebrocht. En doe si mi i  
mer daer toe niet brenghen en mochte. so gaf si  
mi pact papier en pene. dat ic haer scriuen wilde  
waer om dat ic se vcrade. En als ic gescreue had  
dat ic so seliken swaren sonde niet doen en wilde  
noch oec mijns vaders boemgaert vuyl make: so  
hoerde si haer seluen en maecte haer seluen blaes  
dich. en riep met groten gherucke. en legde doe die  
onrechte clachte op mi. Als die die kepler hoerde.  
so sach hi haer aen met enē wredē aensichte ende  
seide tot haer. O du onsalige wif. en was v niet  
ghenoech tot uwer lustē te boeten dat ghi mi had  
det en uwen ribaut. ghi en woudet oec minen soē  
hebben. Doe viel si den kepler te voete en badt hē  
ō ghemade. Die kepler seide. O vermaledide wif  
du biste der ghenaden onwaerdich: want du den  
doot verdient hebste in drien manieren. Ten eer  
sten. want du ouerspel ghepleghen hebste onder  
mi. Ten anderen. dattu minen soen tot sonden

verwecket hebste . en hem niet onrecht die sonde  
op gheleit En ten derden mael . wāt du mi alle da  
ghe met dinen woerden daer toe hebste dwerket .  
dat ic minen soen soude doden . En daer o die  
maet ouer di geuen niet min dan die sentencie des  
doots . Doe seide die soen Ghi weet wel heer vad  
hoe ic om die laghen die si mi oplede alle dage  
gheleit worde ter galghen . En dat mi onse lieue  
heere bi minen meesters verlosset heeft . mar nu  
mijn lieue vad oft so waer dat ic voer v dat rike  
regeerde so als die keplerine van mi verlierde dz  
ic en mijn meesters daer om arbeitēde warē om  
v te verderuen . ende mi int ruc te brengen . En  
soudet ghi dan niet min arbeids en sorghē hebbē  
die ghi altūt hebbet om dat ruc te regieren dat ick  
v dan niet houden en soude voer minen vad . dat  
werde van mi moet wesen . ic en soude v houden  
voer minen vad . daer icket beghin van minē we  
sen of ontfanghen hebbe . en als minen heer ende  
ghetroendē kepler . en volbreughen alle dinghen  
tot uwen gebode . dat ic dz niet min en soude doē  
dan die soen . welcke sijn vad in die zee werp te d  
drencken . om dat hi gheleit hadde . dat hi een toe  
comende heer van dien lande waer En nochtan  
die soen bider gracen van gode int leuen othou  
den maect . dat welke nochtans niet en was i des

vaders hinder mer groot profijt • also seldi oerck  
doemen dz mijn leuen en regiment ruimer meer  
welen en sel in uwer schade ofte schade: mer tot u  
wel profite en wille **Doe** seide die kepler **Die** ke  
re si des ghebenedijt lieue soen van dier vren dat  
ic u ghecregen hebbe tot minen soen • dien ic also  
wijs en goet in allen dighen vinde **Mer** nu wilt  
vertrecken in een narracie • waer wt ic uwe wijs  
heit bet beuinden mach in u **Die** soen seide **Wilt**  
dan ghebidden silentium te houden ende den vol  
ke te swighen thent ic mijn reden ghepndet heb  
be • ende datmen dan iusticie doe vander conighi  
nen ende van mi **Doe** gheboot die kepler den vol  
ke te swighen . **Ende** die soen bega... te vertellen  
als hier na volghet



Exempel des keplers soens dyocletiani.

**H**et was een ridd die mer enen enighe so-  
ne en hadde. dien hi eerst sonderlinghe  
leer lief hadde. ghelijc als ghi mi nu heb-  
bet. **D**esen soen beual hi enen meester wonende i  
uerden landen te voeden en te leren. Dit hit was  
leer subtyl van sinnen en was wassende te mael  
groot also wel in wylheit als in outhheit. En als  
hi bi sinen meester ghesaem hadde seuen iaer sac  
Doe begheerde die vader sinen soen te sien. ende  
seynde hem brieuen. dat hi aenghelien des briefts  
comen soude te lande. als ghi om mi gheseyndet  
hadt. Dit hit was sinen vader ghehoersaem en  
quam tot hem. daer die vader leer of verblidet  
was. in dien dat sijn soen also wel in leringe. als  
in sinen lichaem voert ghegaen was en gewaltē  
en allen menschen behaghelic was. **D**es is geual-  
sen. daer sijn vader ende moeder ter tafel saten.  
en hi eerliken diende. **D**at een nachtegale vlyegē  
quam bidē vepulter daer si saten. ende begā also  
saetliken te singhen. dat si al verwonderdē. soe  
dat die ridd seide. **O** hoe saetlike singhet dit vo-  
ghelken en hoe ghenoechliken. waert of gemant  
haren sancck verstande ende dat conste beduden.  
Die soen seide. **W**oerdighe vader ic soude u  
wel beduyden den sancck des nachtegalen. en



ontlaghe ic mi utwes torens niet Die vader ant-  
worde . Segghet ziliken mijn kint die bedudes-  
nisse des langhes en beliet of ic toernich worden  
soude: want ic en can geen sake daer in mercken  
mijns torens Dor dit die soen hoerde. seide hi die  
nachtegael leit . dat ic soe groten heer worden sal  
dat ic van allen menschen gheert sel worden . en  
sonderlinghe van minen vader die water op mi-  
nen handen gheuen sel . en mijn moed sel met ha-  
ren handen die dwael houdē . Die vader at moerde  
Rimermeer en seldi dat leue dat ghi die diestach-  
ticheit van ons ontfanghen selt : of sulcke heer-  
scappie . ende met groten toerne en onwaardich-  
nam hi sinen soen op sinen scouder lopende op  
die zee . ende werp hem daer i ende seide Sich hier  
legghet die beduder der voghelen sac: mer die soe  
want hi swemmen soude: soe swemmede hi aen  
een sant . daer hi bleef ten vierden daghe toe son-  
der noetsel . Opten vijftien dach quam daer een  
scip voerbi varende . ende als dat kint dat sach .  
criep hi tot die scrippers . dat si hem om gods wil-  
len verlossen wouden vanden perikel des doots  
Die scripluyden als si saghen dattet een bequaer  
ionghelinc was . soe hadden si mededoghen met  
hem . ende togghen daer aen dat sant . ende namen  
hem in haer scip . en brochten hem in vreemden

landen En als si daer quamen vercoften si den  
ianghen enen hertoghe. Ende dat kint want het  
Icoen was van formen. wortet seer lief ghehadt  
van den hertoghe Op die tijt dede die coninc van  
dien rike te samen roepen alle sijn heren en vor-  
sten ende alle edele mannen van sinen rike om eē  
ghemenen raet met hem te houden En die herta-  
ghe als hi merckede dat dit kint wijs en subtyl  
van sinen was. doe hi trecken soude totten geme-  
nen rade. seide hi dat kint met hē. En doe si al  
vergadert waren voer den coninc. seide die coninc  
tot hē allen. **W**an lieue heren en vrienden wildi  
nu weten die sake. waer om ic v hier te rade heb  
gherapen Doe seiden si alle Siet heer coninc alle  
sijn wi bereit tot uwer ghebode Die coninc seide  
Het is een heimelike sake die ic v op doen wil. en  
so wie mi die beduden en verclaren can. die swe-  
re ic hi mijnne cronen dat ic hē mijn enighe dochte  
gheuen sel te wiue. en sel mijn gheselle wesen al  
so langhe als ic leue in minen rike. ende na mijn  
re doot sae sal hi dat rücke alheel besitten. Die  
verburghentheyt des raets is. **D**ese drie raen  
die volghen mi altoes waer dat ich gae. ende en  
laten mi niet: mer si roepē seer seeliken ende vpe-  
ghē mi altoes nae. also dattet mi also grote pijn  
is haer sijnen te horen en die te sien. of die doot mi

l i

40  
aengae soude Hier om so wyse die saec haers roe  
pens en des volghes legghen tan en die oer van  
mi draghen. dien sel ic dat ic ghelwozen en ghelo  
uet hebbe sond alle twifel volbrēghen Als hi dit  
had gheleit. en was daer niemant in alle dē raet  
gheuonden. die weten machte die sake of die bes  
dudenisse en die rauens te veriaghen. Doe seide  
dat kint totten hertoghe. Meent ghi oec here dat  
die coninc mi houden soude dat hi gheloeft heeft.  
of ic sinen wille volbrachte Die hertoghe seide  
Ic smoeide dat hūt u houdē soude: mer ist u lief ic  
wilt den coninc te kennen gheuen Die ionghe sei  
de. Ic wil mijn luf verlielen ist dat ic niet en doe  
dat ic segghe Doe dit die hertoghe ghehoert had  
de. ghic hi totten coninc en seide. Heer coninc hier  
is een ionghelinc seer wijs en doersichtich. die bes  
loeft u tot uwer begheerten u te voldoen. ist dat  
ghi hē houdē wilt dat ghi beloeft hebt. Die coninc  
seide. Bid coninc mijns rhes ic sel volbrēghē dat  
ic beloeft hebbe Doe brocht mē den ionge vaer dē  
coninc Die coninc als hi dat kint aēlach. seide hi:  
O kint seldi maghen antwoerde gheuen mijne  
vraghen Die ionghe seide Ja ic heer coninc seer  
wel. Vraghe is. waer om u die rauens volgē  
ende soe leeliken. ende gruweliken u na roepen.  
Waer op ic antwoerde aldus Het is geschiet dz

twee rauen als een mannekijn en en wifkijn te  
samen voertbrachtē die dde rauen. En op die tyt  
was also grote duertyt dat die menschen breestē.  
en ooghelen van hongher stozuen. en doe was  
die dde rauen dats die ionghe inden neste. En die  
moeder liet haer ionghe. en vloech om haer seluē  
te veedē en en quā niet weē ten neste. mer dz mā  
nekijn siende grote armoede in dat ionge. vrede  
dat soe lange thent dattet ronde vspghe. En doe  
die tyt van hongher ouer was. quā die moed we  
der tytten ionghe en woude sijn gheselschap gebrus  
ken. Als dit dat mannekē sach woude dz wifkē  
diaghen. recht als seggēde. dat si hē ind noot bes  
gheuen hadde. dat si daer sijn gheselschap soude  
moeten vuen. Die moeder seide weē dat si in haer  
drachte grote pijn gheleden hadde. en daer toe ar  
moede gheleden. dat si daer om het soude met hē  
hebben gheselschap dan die vader. Ende daer om  
heer coninc volghen v die rauen. eyschende rechte  
wonnisse daer of. wie dat van hē beidē gheselschap  
hebben sel metten ionghe. en dit is die sake haers  
roepens. Mer nu heer coninc gheeft die sentencie  
ende dat rechte vonnisse. roep dat van hem beidē  
dat ionghe sel hebben. ende dan en sel di die rauen  
niet meer sien. **D**oe seide die coninc. Want die  
moeder dat ionghe ghesaten heeft inder noot: so

I ij

wijft dat die reden dat si des ionghen gheselschap  
deruē sel. **E**n dz si leit dz si in d' dracht pijn vā hē  
ghehadt heeft dat en helpt haer niet: want alle  
haer pine wort in bliscap verwādelst. doe die ion  
ghe voertghebracht wort in d' werelt: mer want  
dat mannekin die laet is des ionghen dattet ic  
leuen is. alst in allen dieren is. en want hi dē ion  
ge in d' noot bi stont. en dat voede met hind' lūns  
selfs lichaē: daer om gheue ic dit vonnis dattet  
ionghe wesen sel in die gheselschap des vaders. en  
niet des moeds. **D**aer na die rauē hoerde dat  
oerdel. vloghen bouen in die lucht. en en worden  
daer na nye in alle dat rūt des conincs gheuondē  
**D**oe dat gheschiet was. vraghede die coninc den  
iōghen hoe lūn naem was. **E**n hi antwoerde dat  
hi alexand' ghenœemt was. **D**oe seide die coninc  
**N**u wil ic een dinc van u hebben. als dat ghi mi  
noertmeer selt hietē uwen vader te wesen: want  
ghi mijn dochter trouwen selt. en wesen besitter  
mijns rūcs. **D**oe bleef alexand' mettē conic en elc  
mensche hadde hē lief: want hi seer ghestelt was  
op speelspen en and' toynoyē. daer hi altoes loz  
ghe in hadde bouen alle die in egipten waren. al  
so dat lūns ghelūc niet gheuonden en wort noch  
in dat rūt noch daer buten. die peck alsoe dupster  
ende swaer questien die pemant voert brenghen

mochte solueren conde **O**p die tūt was een keiser  
te comen gheuoemt tytus die alle conighē v̄ wa  
relt in edelheit eerbaerheit en̄ hoelheit bouen ghē  
dat sijn kame alle die warelt doer ghinc. dat alle  
die ghene die voert gaen woude in goeden leden  
en̄ concken. dat die comen soudē tot des keplers  
pallaes **E**n̄ als dit alexander verhoerde. soe seide  
hi den coninc **M**ijn eerwaerdighe vader ende he  
re ghi weet hoe alle die warelt vol is van die fas  
nie des keplers. allae dattet gheuoechliken is te  
wesen i sijn hof. waert dattet v̄ mijn heer vader  
beliefde. ic woude gaerne mi transfereren tot diē  
pallae. op dat ic wiser worden mochte en̄ bet be  
set in goeden leden. **D**aer op antwoerde die co  
ninc ende seide. **H**et behaghet mi seer wel: mer ic  
wil dat ghi met v̄ nemen wilt ghelts ende goets  
ghenoech. waer mede mijn eer bezwaert worden  
mach. ende dat ghi uwe ghenoechte oech daer of  
moecht hebben. **E**n̄ oec wil ic dat ghi mijn doch  
ter trouwet eer dat ghi daer trecket. **D**oe seide  
alexander **O** here wilt mi des op dese tūt needra  
ghen. thent dat ic weder comen sel. ende dan soe  
wil ic se trouwen met alre eren. **D**oe antwoerde  
die coninc: **W**ant het v̄ belieuet eerst te treckē tot  
des keplers hof. daer om gheue ic mijn consent  
daer toe **D**oe nam alexander oerlof an hem ende

I iij

lijn nootdrufte met hē ende toech tot des keplers  
hof. en als hi daer quā met tameliken ghelinc. so  
ghinc hi in dat hof. en quā voer den kepler. dien  
hi ter aerden vallēde. groete met alre waerdichz  
Als dit die kepler sach; stōt hi op wt sinen stoel.  
en culde hē en seide. Wint waer bistu en wat is di  
ne boetscap daer du hier om coemst. Hi antwoer  
de. Ic ben des conincs vā egipten soen en sijn erk  
ghenaem. en come uwe moghentheit te sien en  
te dienen ist dat ic belieuet. dat den kepler seer ge  
naem was en beual hē sinen maerscalc. en maers  
te hē voersnider. Die maerscalc veruollēde des  
keplers ghebot. gaf hē een camer en daer in alle  
des men behouuen mochte. En alexand hadde hē  
also wiseliken en eerbaerliken. dat hi op een roet  
van allen menschen ghemint wort. Niet langhe  
hier nae quā daer des conincs soen van vrancri  
ke om daer te dienen en eerbaerheit te leerē. welc  
ken die kepler met alre eeren ontfinc. en als hi hē  
gheueghet hadde van wat gheslachte hi was.  
en hoe hi hiet. doe antwoerde hi. Ik bin des co  
nincs soen van vrancrike. ende ludouicus ghe  
noemt uwe diene. Doe seide die kepler. Ic hebbe  
alexander minē voersnider ghemaect. en ghi selt  
mijn scerker wese. op dat ghi alre tot mijnre te  
lese dienēde. ic hebbe mach uwe presencie. En beual

sinen maeriscalc . dat hi hē oec eerliken soude sette  
in een cammer te wonen . En die maeriscalc sette hē  
met alexandra in een cammer . Dese twee waren soe  
ghōic in formen en seden en manieren . dat men  
nauwe den enen vanden anderen onderscheptē  
en mochte . dan dat alexander meerder was i cō-  
sten en slaeker in alle sine wercken dan ludouic⁹  
want dese ludouicus was seer een wyllic mā en  
alepnoedich . in desen was van hem beptē alle  
dat onderschept . Dese twee ionghen hadde mālā  
der sger lief . En die keiser hadde een enige dochter  
florentina ghenoeint . die hi seer lief hadde . want  
si seer scoen was . ende oeck was van sinen rike .  
die op haer seluen een pallaes hadde met hare fa-  
milie . daer hi haer plech te senden spise en des sē  
behoefde tot een teyken sijnre liefden . en dat dede  
hi viden handen van alexander . also dat die ma-  
ghet alexander seer lief hadde . want hi haer an-  
ghenaem was ende een wils ionghelinc scheen  
te welen . Op een tūt gheuielt dat alexander op  
enen middach met sonderlinghe saken becōmert  
was . ende niemant en onderwant hem alexan-  
ders officie . Als dat ludouicus sach . vervulde hū  
sijn stede . En doe hi den keiser dat laetste gherech-  
te an diende . en ludouicus voer hē met gheboghē  
kopen diende . beual hem die keiser dat hi sijnre

l iij



hi sijnre dochter haer scuttel brenghen soude. alst  
ghewoenlic was. menende dat hi alexand was.  
Doe nā ludouicus die scuttel en volbrachte dz ge  
bat des keplers. en ghinc totten pallase der doch  
ter en groete haer mit groter waerdicheit. en sette  
die spise voer haer. En hi en hadse voer die tāt  
noch niet gelien: mer si sach ter stont dat hi alex  
ander niet en was. en si seide tot hē Segghet mi  
sone uwen naem en wes sone ghi sijt **H**i antwoer  
de **M**ān vrouwe ic hē des conincs soen vā vrac  
rike en ben ghenoeemt ludouicus. Doe antwoer  
de si **J**ae soen. wel moetet di gaen. ganc in vrede  
En hi neech haer waerdelikē toe en ghic sijn we  
ghes. **H**ier en binnen quā alexander voer die ta  
fel. en hi en ludouicus volbrachten den dienst in d  
tafel. En als dat mael ghedaen was. ghinc luda  
uicus te bedde legghen en wort sieck. En als dat  
alexander dnam ghic hi in die camer en sprac hē  
toe en seide. **O** alre liefste geselle ludouice wat ist  
dat vderet. en wat is die saec uwer siecten. **H**i  
antwoerde. **D**ie sake en weet ic niet: mer ic voele  
mi so cranc dat ic anxt hebbe dat ic den doot niet  
antgaen en sel. **D**oe antwoerde alexander. **D**ie sa  
ke uwer siecten is mi bekēt: want huden doe ghā  
mijnre vrouwen des keplers dochter spise brocht  
doe saghet ghise alte seer in haer aensicht. want

si leer scoen is. en daer of is v herte beuāghē. en  
cranc ghe worden. Doe antwoerde hi **A**lexand  
alle die meesters in medicinen van ald warelt en  
mochten niet het iudiceren die saec mānre siecten  
en ic heb anxt dattet mi den doot gheuen sel. Doe  
leide alexander. **S**āt wel ghetroeft ic sel v helpen  
na minen vermoghen. **E**n hi ghinc op die markt  
en cofte met sinē eyghen ghelde een costelic saken  
dat berduert was met alreley maniere van coste  
liken gesteyten. en schencte dat des keplers doch  
ter van ludonicus wegen. dat ludovicus mochtā  
niet en wiste. **A**ls si dit costelike cleet sach. leide si  
**A**lexander waer mocht ghi doch dit costelike  
cleet vinden te cape. **H**i leide **V**rouwē hi is een  
loen des alre rickten conincs. en hi begheert v dit  
te schencken tot uwer liefden: want hi om eēs dz  
hi v ghelien heeft liet ghe worden is wt minnen  
tot v ter doot. **E**n ik dat saec dat ghi hē nu bliuē  
laet in sinē laste. dat en seldi nimmermeer in uwer  
eren moghē verantwoerdē. **D**oe leide si **A**lexā  
der wout ghi mi dat raden dat ic wān reinicheit  
soude verliesen. dat moet werde van mi wesen dz  
ic dat soude consenteren. **E**nde wret alexander dz  
ghi van allulker boetscappen van mi nimmer  
meer vercrigen en selt loen dat goet is. **G**aet daer  
om wt minē oghē. en en spreket mi niet meer vā

dier materien Als dit alexander hoerde: neech hi  
haer toe en ghinc wech. Des anderen dages ghic  
alexander in die stat en cofte een croen die tweerf  
cofteliker was dan dat saken. ende ghinc ander  
ioncurouwen camer. en presenteerde haer van lu  
douicus weghen die croen. En als si also costelis  
ken in weel sach. seide si tot he. Ni omwont seer  
dat ghi mi also dicke ghesien hebt en so menich  
weruen ghesproken. dat ghi uwes selfs boetscap  
aen mi nre ghedaen en hebt. Hi antwoerde. O  
vrouwe ic en ben alsoe heet niet: en mi is nre  
allucken dijn ghebuert dat mijn herte also gewon  
det wort. en die eenē lieuen geselle heeft. sel he ghe  
selcap bewisen. En daer om o lieue vrouwe wilt  
men sien alle vrouwelike soeticheit. en wilt he ghe  
nelen dien ghi ghzwandert hebt. op dat sijn doot  
altoes niet verweten en wort. Doe antwoerde si  
hem. Ganck dijns weghes: wat ic di op dit pas  
ghee antwoerde gheue en wil. En als hi dat hoer  
de. neech hi haer toe en ghinc wech. Des derde da  
ghes ghinc hi opter markt en cofte een gordel dat  
noch driewerf costeliker was. en gaf haer dz van  
ludouicus weghen. En doe si dat scoen ghenoech  
lic in weel sach. seide si tot alexander. Jaet ludou  
en comen ter derde uren des nachtes voer mine  
camer. hi sel die dore open vinden. Als alexander

dat hoerde: was hi blide. en ghic tot sinen ghesel  
le en seide. **W**an alre liefste gheselle sijn wel ghes  
moet en ghetrouwt. ic heb u die maghet diwaruen  
en ic sel u van deser nacht tot haer camer brighē  
**D**aer hi dat hoerde. wort hi verblidet recht of hi  
wat enen swaren slaep ontwaer geworden waer.  
en wort van groter bliscappen alkerl ghesont.  
**A**nder nacht daer na nam alexander ludouicum  
sinen gheselle. en brochten tott doren der camerē  
der ioncurouwe. als si hē ghewezen hadde. daer  
hi alle dien nacht metter ioncurouwen in solaes  
was. **E**nde van dien woert so wort haer hert ver  
enighet met ludouico. also datter een minne tus  
schen hem beiden was. **E**nde ludouicus die plach  
die wile totter ioncurouwen te gaen. also dat die  
ridders meenden ende vermoeden dat si van hē  
bekent was. waer om die ridders te samen spra  
ken. ende ledden daer laghen op toe om ludoui  
cum te vanghen of te doden. welck als alexan  
der vernam. so wapende hi hem. ende maecte hē  
daer teghens met veel volcs sterck. also dat die  
ridders als si dat siende waren. sinen gheselle mē  
vreden lieten gaen. **E**nde aldus sette hem alexan  
der die wyl voer sinen gheselle. daer sijn gheselle  
nochtans niet of en wiste: mer die ioncurouwe  
die wistet altemael wel. **A**n soeter tijt hier nae

quamen alexander brieuē dat die coninc vā egip-  
ten ghestoruen was. dat hi hē haestē soude te co-  
men om dat rike aen te waten. En dat gaf hi ter  
front der iancurouwen en ludouico te kennen die  
daer om seer droeuich waren. **Oec** seide hi dē ke-  
ser vanden brieuen die hē ghesent waren en seide  
Ic moet haesteliken te lande reysen. om dat rike  
van egipten aen te nemen. daer om bidde ic ver-  
lof van minen heer den kepler. dien ic oec te dan-  
ke van alle weldaden die hi mi ghedaen heeft mi  
seluen ende alle mijn goet opoffere tot sijnre er-  
ende wille. Ende eer dat ic minen heer bi minen  
wech reysen vertoornen soude. woude ich lieuer  
alle mijn rijk daer om laten. **Doe** seide die kepler  
Weet alexander dat ic van uwe wech trecke seer  
droeuich ben. want ghi also willighen dienre ge-  
weest hebt. als ic in alle mijn hof hebbe ghehadt.  
**Mer** het en betaemt den keplers niet. dat si ha-  
ren trouwen dienres hinderen souden in haren  
promotie. **maer** si souden se hoger verheffē. daer  
om al dat ghi wt onsen scatte begheert. sel v on-  
se camerling gheuen. en reyslet met benedixien en  
verlof van onser ghenaden. **Aldus** soude alexan-  
der den kepler ende alle die ander die int hof wa-  
ren. en daer wasser veel die bedroeft waren van  
sijn wech reysē. want si hem alle lief hadden. **En**

ludouicus ende die ioncrouwe reysden met hem  
leuen milen ȝre Daer na gafse alexand verlot en  
en woude niet dat si word met hē trecken souden  
Daerhielen si ter aerden met groter droefheit .en  
alexāder buerdese op en troestese met soetē woer  
den en seide. **O** ludouice mijn alre liefste gheselle  
**I**c waerscume v dat ghūt inder heimeliken hout  
tusschen v en mēre vrouwen .en dat ghi seer be  
hoedelikē wandert en voersichtich sūt in al uwe  
weghen en wercken. want ic weet dat in mijn ste  
de een ander coninc sel die v beniden sel .en dach  
en nacht op v wachten : Doe antwoerde ludoui  
cus **O** alexander met alre mēre macht so sel ic  
daer toe sien .mer doch hoe sel ic mi wachtē .wan  
neer ic uwe trouwichheit niet en hebbe . Daer ont  
ist een dinc dat ic op v begære . dat ghi desen rinc  
van mi nemen wilt en mēre daer hi ghedenckē  
Doe seide hi Den rinc wil ic gaerne om uwe wil  
nemen. hoe wel nachtan sonder den rinc ic v nint  
mermeer vergeten en sel . **A**dieu blijft ghesant . ic  
beuele v gode den heer Doe vielē si hē ō den hals  
ende ruffeden hem .ende si schepden also vā mal  
sander .ende hi toech in sijn rücke .ende si toghen  
weder omme . **¶** Daer na quam des conincs so  
ne van his panien ghenoemt gwido .en wort vā  
den keiser ontfanghen in alexanders stede .welcken

die maerſcalc een ſtede gaf in alexandrs ſtede i ſu  
dauicus camer. dz ludouico ſeer ſwaer was: mer  
hi en machtes niet beteren. En als gwido vnam  
dat ludouicus hē teghens ſinen wille hadde tot  
enen ghelelle: ſo nā hi hat en nūt op hē. ſo dat lu  
douicus langhe tyt om den anxt van gwido geē  
ghelelſcap hebben en dorſte metter ianur outden  
en hi noch an ten leſtē vrommen vand minnen  
maghet. ſō wyl tot haer te gaen plach als hi ghe  
woenlic hadde gheweē: mer gwida hadde dat  
haeck vernomen. ende wachte daer ſo langhe op  
thent dat hi die rechte waerheit hadde vernomen  
hoe dat ludouicus der maghet hadde bekent. en  
dat bi toedoen van alexander. Op een tyt iſt ghe  
buert dz die kepler ſtōt in die ſael en priſede alex  
ander ſeer van ſūnre hoelheit en wylheit. En dat  
hozende gwido. ſeide hi. Heer kepler behouden  
uwes paps. alexander en is alſe groot priſens  
niet waerdich alſmen meent. in dien dat hi lāghe  
tyt een verrader geweē heeft in des keplers ho  
ue. Die kepler ſeide. Segt mi hoe dat is. Gwida  
ſeide. Ghi en hebt mer een enighe dochter die uwe  
erfghenem welen ſal. die welcke ludouicus met  
alexanders hulpe becropen heeft. ende noch alle  
nacht wāneer alſt hem genoghet tot haer gaet.  
Hoe dat die kepler hoerde. wart hi ſeer toernich.

En doe gheuielt dat ludouicus quā gaen doer dē  
salen En als hem die kepler sach·riep hi hem tot  
hem en seide Wat hoer ic van di o quade mēsche  
ist d'optet waer gheuonden wort·ick sel v metten  
scandalickē doot latē doden die ic vinden mach  
Ludouicus seide Heer kepler wat is die saec Doe  
seide gwido Ic legghe v hier voer minen heer op  
teghens v. als dat ghi sijn enighe dochter becro  
pen hebt·ende dat ghi tot haer confuse alle wacht  
tot haer gaet uwe boeuerie te plegē· en daer voer  
mit ic egh camp teghens v wechten. Doe seide lu  
douicus Van dier saken ben ic onsculdich ende ic  
neme dien camp daer bi op teghens v. en ic hope  
dat uwe valsheit op uwe haert sel beeren. Ende  
die kepler sette hem enen dach den camp te wech  
ten. Ende als dit ghelichet was· ghinc ludouic  
totter maghet·ende seide haer dat ghebot des kei  
lers· ende hoe hem gwido besculdicht hadde en  
de seide. Wilt mi nu goeden raet gheuen· want  
anders sel ic moeten steruen· want ic en mochte  
den camp niet weggheuen· ick en hadde mi scul  
dich moeten gheuen· gwido is een sterck woem  
ridder· dat sōns gheluck opemant en is dan alex  
ander· ende ick ben cranck ende also woem niet  
Ik daer om dat ic teghens hem den camp wech  
te; soe moet icket verliesen· ende soe ben ick dach



een kind des doots: en soe sel di al heel gheconfide  
deert en oteert bliue. Doe seide si. Doet mi hē raet  
na die dat ghi in v seluen clemmoedich sijt. gaet  
haesteliken tot minen heer vader en legghe dat  
v brieuen genomen sijn. dat uwe vader liet is en  
op sijn usterke legghet. en dat hi uwe presentie be  
gheert. en van sijn rijc met v besicken wil eer dz  
hi steruet. Ende bidde dan oerlot vanden kepler  
dat hi om die liefte uwes vaders v oerlot gheue  
uwen vader te visiteren. ende dat hi den dach vā  
den camp te vechten verlanghen wil. tot dat ghi  
weder coemt. Ende als ghi oerlot hebt. trecket al  
so haesteliken als ghi moghet totten coninc alex  
ander al hemmeliken. en als ghi bi hē coet. neemt  
hem alleen. ende gheeft hem uwe sake te kennen  
ende bidde hem. dat hi v nu inder usterker noot  
bi staen wil. Als ludouicus desen raet hoerde: soe  
behagghede se hem seer wel. ende dede daer nae. en  
als hi vanden kepler oerlot ghecreghen hadde.  
ende die tijt vanden camp verlanghet was: soe  
toech hi ter stont na dat rijc van egipten. ende en  
ruste dach noch nacht. tot dat hi den coninc alexā  
der op een van sinen castelen hadde gheuonden:  
Ende doe die coninc alexander sijn roemste dñā:  
wort hi seer blide: en ghinc hē te ghemoete. ende  
ontfinc hem waerdeliken. ende hū veruonderde

leer om wat sake dat hi daer comen mochte Doe  
leide ludouicus **O** heer coninc mijn goede vriend  
mijn leuen en mijn doot staet nu in uwen hande  
want als ghi mi te voren seit dat ic als ic ee and  
gheselle creghe dat ic dan verlozen soude wesen  
ten waer dat ic mi behoedelike wachte dz ic voer  
waer ghedaen hebbe. alsoe langhe als ic mochte  
**M**er namaels dat des conincs soen van his pa  
nien na ons wat verhoert hadde: so leyde hi mi  
laghen. thent dat hi die waerheit onderuode had  
de **E**n daer na heeft hi mi biden kepler besculdi  
ghet. also dat ic ten lekeren daghe van hude ouer  
achte daghen weder comen moet met he ee camp  
te wechten **E**n nu als ghi wel wret dat hi ee cloec  
proem man en sterk is. en ic tranic. daer om heeft  
mi florentina gheraden dat ic v minen last te ke  
nen gheuen soude: want si wille wel dat ghi mi  
ne trouwe vriend sijt die mi inder noot niet laten  
en selt Doe leide alexander. **A**lser yemant die va  
v weet dat ghi tot mi gheromen sijt om floren  
tans wille Doe antwoerde hi **N**yemant en weet  
van mijnre repleu. want ic hebbe vande kepler  
verlof ghebede o tot minen vade te repleu. dien ic  
leide dat in groter siecken lach om he te militeren  
Doe vraghede he die conic alexander. **W**at raet  
heeft v florentina ghegheuen hoe dat ic v helpen

iii i

loude **H**i antwoerde en seide In dier manieren he  
uet si mi gheraden . o alre stantochtichste vā alle  
vrienden . als ghi weet dat wi seer ghelijc sijn . dz  
ghi also haesteliken comen loutet om den . d'amp  
te vechten . dat ic dan niemant kennen en soude  
dan florentina alleen **E**n als die camp gheuoch  
ten waer . dat ic dan weder comen soude . en ghā  
in uwe rijk . **H**oert vraghede hi . wanneer sel die  
dach vanden cāp wesen **H**i antwoerde **V**ā iude  
ouer achte daghen **D**oe seide alexander . **W**aert  
dat ic van desen dach toerde : so en mochte ic nē  
comen ten ghesetten dage . **R**u siet wat wi sellen  
gaen doen . want morgghen sellen hier vergoderē  
alle die herē van minen rike . en sellē in werstap  
en vrolicheit met mi wesen : wāt ic se genodet heb  
be . en dan soude ic mijn conighine trouwē **E**n ist  
dat ic dat vertrec : so sel dat of gaen . en vechte ick  
den camp niet . so sūt ghi vlozen . raet daer o wat  
best is van dese tye lastighe saken . **D**oe ludoui  
cus dit hoerde . viel hi ter aerde . en began te such  
ten en te hermen en seide **A**n allen lidē hebbe ick  
hanghichrit **D**oe sprac alexander ludouico eē her  
te int lūf en seide **S**ūt in vreden ic en sel di niet la  
tē al soude ic mijn rijk vlielen en mijn wijf . hoer  
wat ic ghedacht hebbe : want wi malcander seer  
ghelijc sijn . ende ick noch niet seer bekennt en ben

onder den volcke. daer om sel dat volc en die hee-  
ren vanden lande u wel heesien voer mi. Daer  
om seldi hier en binnen mijn bruyt trouwe. ende  
huden die bruyt recht of ict war: mer als ghē  
te bedde gaet bi mijne bruyt: soe liet dat ghi mē  
daer ghetrouwe sāt. Ende ic sel sonū marren op  
mijn paert sitten. en riden ter stede daer die camp  
wesen sel. En ist dat mi god victorie gheeft: so sel  
ic heymelike weder comen: en dan seldi weder te  
huus reynen. En als hi dit ghesit hadde tot ludowic.  
soe sondede hi hem en toech wech en quam  
tot des keisers hof daer men die camp vrechtē sou-  
de met gwidē. Ende ludowic? bleef in dat hof des  
conincs alexanders. Des anderen daghes quam  
ludowicus voert alleens of hi alexander die coninc  
had gheweest en trouwede alexanders bruyt voer  
die heylighe kercke en hilt grote werck en bruy-  
lofte. Ende dede alle den heren goet sie. ende be-  
wees hem seer vriendeliken tot allen menschen.  
Ende alst nacht gheworden was. ghinc hi te bed-  
de. ende leyde sijn bruyt neuen sijn side. ende hā  
nam een bloot swaert. ende leyde dat tusschen hē  
ende sijn bruyt. daer si haer seer of vermonderde.  
mer nachts soe en seide si een woert niet. Ende  
also lach hi des nachtes altoes met haer also lau-  
ghe als alexander wt was. **H**ier en binnen lo

quam die coninc alexander ten ghesetten daghe  
totten kepler en seide **H**eer kepler al heb ic mi  
nen vader seer siec ghelaten: so ben ic nochtan ghe  
comen om mijne eren wille om die te bescherme  
Doe seide die keiser **G**hi hebt seer wel ghedaen die  
auontuer sel metter rechtuaerdicheit richten **A**ls  
des keplers dochter vernam dat alexander ghes  
comen was. sende si om hem. ende was seer blide  
van sijner coemste **E**nde doe hi tot haer quam. viel  
si hem om sinen hals en cussede hem. en seide **G**heb  
dit moet wesen die vrede dat ic u mochte wesen  
**E**n wilt mi doch segghen waer ghi mijn lief ludo  
uicum ghelaten hebt **D**oe seide hi haer alle dic  
en hoe hi hem coninc in sinen rike ghelaten had  
de **D**aer na nam hi oerlof an haer en ghinc in lu  
douicus camer. ende daer en was gheen mensche  
die wiste dat hi ludouicus niet en was. dan floren  
tina alleen **D**es anderen daghes eer dat si te cam  
pe ghinghen. so seide alexander den kepler daer  
gwida bi stont **H**eer kepler dese gwida heeft mi  
met seliker diffamien waer u bedraghen. **E**n dat  
segghen ick ende sover bi alle dat god is. dat uwe  
dochter van mi niet bekent en is. dat ick oec dese  
gwida hupden op u laf sel dhalen **D**oe seide gwi  
da weder. **I**c segghen hi alle dat god is dat ghile  
beheit hebt. dat ic hude in u hoeft beproeuen sel.

Hier na laten si beyde op haer paerde en raecten  
malcander dapperliken met slaghen. en vorchtē  
langhe tyt. Daer na wort alexander bet gemoet  
ende sloech gwyndo sijn hoeft of met enen herden  
slach. ende sende dat hoeft der maget. daer si seer  
blide of was. en brochte dat haren vader ende sei  
de Siet vad dat hoeft des gheens die mi valsche  
liken beloghen en diffameert heeft. Doe die ke  
ser vernā van die victorie. sende hi ter stont ont  
alexander. dien hi meende dat ludouicus was en  
seide hem **O** lieue ludouice ghi hebt huden v eere  
en minre dochter eer eerliken beschermt. Daer a  
feldi mi voert meer lieuer en waerdigher wesen.  
en so wie v meer belastert. sel mijn onwaerdichz  
op hem verhalen inder ewicheit. Alexander ant  
woerde ende seide **G**od helpt die ghene die in hē  
hopen. ende wil altoes zoeken dat onnossel bloet  
**W**er nu mijn lieue heer bidde ic een bede van v.  
In dien dat ic mijn vader siec ghelaten hebbe dz  
ghi henghen wilt. dat ic wed tot hē trecke. en als  
hi daer het aē is. so sel ic sond verterc weder comē  
Doe seide die kepler **H**et belieuet mi also. behou  
delic dat ghi mi niet en laet. want ic en wil v niet  
onberen **A**lexander van also oerlof vanden kei  
ser. en toech weder in sijn rūt **E**n als hem ludoui  
cus sach; wort hi otermaten seer verblūt. ende hi

m iij

ontfinc hē seer vriendeliken segghende. **O**ltre-  
liefte van allen vrienden segghet mi hoe ghi dz  
merc ghevrocht hebt. Doe seide hi. Ganc totten  
kepler ende dient hē als ghi tot noch toe ghegaē  
hebt. want ic hebbe dat hoest unnes viants of ge-  
slaghen. Doe seide ludouicus. **O**ltre liefste vā al-  
len vrienden ghi hebt mi mijn leuen onthouden.  
niet alleen nu op dit pas: mer oec dicwilen hier  
voertits. dat ick v nu niet verghelden en mach.  
mer god moet v loen sijn en hem beuele ic v ende  
also toech hi ten kepler waert. **O**ec en was daer  
nientant die wiste dat alexander wech was dan  
ludouicus alleen. Ende alst nacht gewordt was  
ende hi met sijnre coninghinnen te bedde was ge-  
gaen. sprac hi haer minliken toe. en bewees haer  
vrientscap en omheldele. Doe seide si. Ghi hebt  
die tāt seer langhe ghemect. dat ghi mi nye tey-  
ken der vrientscappen bewelen en hebbet. Doe  
seide hi. Waer om segghet ghi dat. **S**i seide. Alle  
naches als ic te bedde ghegaen was: so leydet  
ghi een blauck swaert tusschen v ende mi. ende  
en hebt mi nye aen ghetast ofte gheraect dan mi.  
**A**ls dī die coninc hoerde: so mercte hi die trouwte  
sijnz ghesellen. ende hi seide haer. **O** mijn alre  
liefte coninghinne dat en is niet voer niet ghe-  
schiet: mer het is ghedaen om een grote prouige

tot een ewige minne: mer si dachten in haer seluen  
die ewighe minne en seldi nimmermeer hebben:  
**E**n ore dachte si dat in hem te werken dat hise so  
wofmadet hadde. **D**oe was daer een ridder dien  
si te wozen wat lief hadde ghehad: desen began si  
meer en meer lief te crighen. alsoe dat si onderlin  
ghe dochten met wat maniren si den coninc sou-  
den mogen dodē. **E**n daer om bereiden si wēnt  
en vergaue den coninc daer mede: mer want hū  
van seer stercker naturen was. so en mocht hem  
dat **J**enūn niet doden: mer het wrochte een grote  
lazarie in hem. **E**n als sū heren saghen dat hū  
malaets was. so verswadente hē en die conighē  
ne des ghelūcs. en seiden dat hi niet langer coninc  
wesen en mochte om dat hi malaets was en geē  
reyn hinder winnen en mochte. waer om si hem  
uten rike verdreuen. **H**ier en binnen sterf die kei-  
ser van romen. en ludowicus trouwede die dochter  
**E**n daer na **K**arf oer ludowicus vader. alsoe dz lu-  
dowicus keiser wort. en coninc van vrancrike.  
**E**n als dit die coninc alexander verhoerde: dacht  
hi in hem seluen. **R**u is mijn gheselle verheue int  
keisereue en int conincue van vrancrike. waer so  
mach ic bet gaē dan tot hē. voer wien ic mijn lūf  
dicwyl hebbe ghewrecht. **A**ldus stont hi in eenre  
nacht op en nam sūen hor en sūen houten cleppe  
m iij



eū reysde totten kepler waert Eū als hi daer ghe-  
samen was. ghinc hi sitten voer den poerten des  
pallaes daer die and' malaetsche saten om aelmil-  
len te ontfanghen Eū f' bequamer tijt als die her-  
ser voer sūn pallaes ghinc. soe clepten si alle met  
haer houten cleppen Eū die coninc alexand' dede  
ver des ghelūts: mer hē en wort gheen aelmille  
ghegeuen: maer om hi wachte tot dat die kepler  
ouer tafel sat. Doe ghinc alexander ter poertē eū  
elopte daer aen. Ende die poertier vrachde wat  
daer waer Alexander antwoerde Ic ben hier een  
arm verstaet mensche: mer om gods wil bidde  
ic en wilt mi niet vsmaden om die selicheit mīns  
aenslichtes: mer wilt om dat ewighe loen mi een  
doetcrappe doen anden kepler. Hi seide. wat is  
die sake Alexander seide Wilt hem legghen dat  
ter een malaets' wilsche is die seer gruweliken is  
aen te sien: die hē bidt om gods wille. eū om des  
conincs alexanders wille. eū begheert dat hi hu-  
den voer hem sūn aelmille eten mach opter aer-  
den Die poertier seide Mi verwōdert dat ghi dat  
van minen heere deruet begheren. want alle die  
sake is vol van princen eū heren eū edele mannē  
ende waert dat si v aensaghen. hem allen soude  
walghen voertmeer spise te nemen: mer want  
ghi mi alsoe seer in gods namen vermaent. ende

ghebeden hebbet so sel ic uwe boetscappe doer oec  
wat daer of coemt Aldus so ghinc hi totten ke-  
ser ende dede die boetscap. Ende doe die kepler  
den naem hoerde van alexander den coninc van  
egypten. doe seide hi den poertier. Brenghet hem  
in ter stont hoe leelic hi oec is. en ordineret hē een  
stedekijn dat hi hier voer mi eten mach Die poer-  
tier brochte hem ter stont in. ende ordinerde hem  
een stede. ende sette hem spise voer: Ende als hi  
aldus wel ende lecherliken at. seide hi een vande  
dienre. wilt mijn lieue vrient mi een boetscap  
aenden kepler doen. ende segghet hem dat ic hem  
bidde om die minne van gode ende alexanders  
lijns vrients. dat hi mi in sinen nap drinckē sen  
den wil Die dienre seide. Om gods wille sel ick  
uwe boetscap doen. nochtans meen ic dattet u n-  
gheschpen en sel dat ghi biddet: want waert dat  
sake dat ghi eens wt mijns heren nap ghedrōc-  
ken haddet. hi en soude daer voert meer niet wt  
drincken willen. Hoe wel dattet alsoe was: soe  
dede hi nochtan die boetscap aen den kepler. En  
doe die kepler den coninc alexander hadde horen  
nomen: soe gheboot hi dat men sinen cop vullen  
soude vanden besten wijn. ende brenghense den  
siecken En als hi den wijn ontfanghen hadde: so  
goot hien in sijn flesche. ende nam den rinc die

hem ludouicus ghegeuen hadde: en seydese inder  
scalen . en seydese so weder totten kepler . **E**n als  
die kepler den rinc sach. bekennde hi dattet dē rinc  
was dien hi alexander in een teyken d vrien **K**rap  
pen ghegheuen hadde doe hi van hē scheide . **E**n  
dachte in sijn herte . dat alexander doot waer . en  
die mensche wonderlike gheromen was an dien  
rinc **D**oe gheboat hi den siecken dat hi niet roech  
gaen en soude . hi en hadde hē reest ghesproken:  
want hi gheen kennisse van hē en hadde . en hū  
hem oec niet aen en sach voer alexander **D**aer na  
als dat mael ghedaen was : doe nam die kepler  
den malaetschen mensche . en waghede hē hoe hi  
aen den rinc gheromen was **A**lexander waghede  
de den kepler en seide **B**ekendi oec heer kepler dē  
rinc wel **D**ie kepler seide **J**a ic kenne den rinc seer  
wel **A**lexander waghede **W**eet ghi oec wien ghi  
dien ghegheuen hebt **D**ie kepler antwoerde **I**ck  
weet seer wel wien dat icken ghegheuen hebbe .  
**D**oe seide alexander **H**oe illet dat ghi mi niet en  
kennet: want ick ben alexander dien ghi den sel  
uen rinc ghegheuen hebt . **D**oe dat die kepler  
hoerde . viel hi neder op die arde van weemoes  
dicheit . en scoerde van droefheit sijn coninclike  
cleet . en began iammerlic te slaghen en te kermen  
en seide **O** alexander ghi die sūt die helst vā mūre

lielen. hoe is d'jn edel lichaem dat so teed was al  
dus ianmerliken metter lazarien beulecket.

Alexander antwoerde en seide Dit is mi geschiet  
om die grote trouwe tot mi. die ghi opten bedde  
mijn te bruut bewaren en houden wout legghen  
de een swaert tusschen v en haer. waer om si toer  
nich is gheworden op mi. also dat si en ee ridder  
dat haer boel was mi met penen vergheue heb-  
ben. also dat ic half doot gheweest hebbe. ende al  
dus mismaert als ghi sien moghet. en hebben mi  
daer en bouen wt minen rike verdreuen Als dit  
die keiser hadde ghehoert. so stont hi op ende viel  
hem om sinen hals ende seide O mijn lieue alexa-  
der broeder. ick hebbe otermaten groten rouwe  
van uwen laste. och of ic steruen mochte voer v  
mer mijn alse liefste. wilt v een luttelkin tijts li-  
den thent dat wi ons helpen metten meestere  
van medicinen. hoe datmen v soude moghen hel-  
pen. Ende ick dattet mogheliken si datmen v  
ghesont maken ende helpen mach. wi en sellen  
noch onse rike noch heerlicheit. noch gheen tueli-  
ke haue of goet sparen voer uwe ghesontheit:  
Doe wort hem ghegheuen in des keisers hof een  
verlike tamer. waer i hem al besorghet wort des  
hem noot wesen mochte. Ende die keiser sepende  
sijn boden wt in allen lantscappen om te soekē

wise besochte meesters van medicinen also dat  
binnen zure waent vergadert worden vertich  
die alce abelste subtilste meesters diemen vinden  
mochte **D**oe die kepler die meesters sach seide hē  
hē **W**ān lieue heren en meesters ic heb en vrient  
die iāmerliken metter lazarien besmet is dien ic  
gaerne gheholpen hadde. waer waer ic gheen dic  
sparen en wil. en alle siluer en gout en goet wil  
lichlic oter gheuen om sine ghesontheit. want in  
der tijt niet en is dat ic lieuer hebbe dan hē. **D**ie  
meesters antwoerden en seiden. **W**et dat waer  
waer heer kepler. dat alle dat den doctor en van  
medicinen maghelic mach wesen te doen dat sel  
di in ons viden **D**oe wort hē luden die siecke ghe  
presenteert **E**nde also vroech als si den sieckē sa  
ghen en die materie sūre siecken wel hadde ont  
tast: so gauen si dat oerdel dat die siecke vā geēre  
subtilre cansten van enighen mensche inermēer  
ghenelen en soude maghen worden **D**oe dat die  
kepler hoerde: wort hi seer bedroeft. en heerde hē  
ter hulpen van gode. en liet tot hē comen gherste  
like deuote menschē ende ander arme deuote per  
sonen. beuelende hem. dat si niet vasten ende ghe  
biden en onsen lieuen heer god verwerpen wil  
den hulpe ende traest waer sinen lieuen vrient.  
**D**es gheleēts dede die keplerinne oetmoedeliken

haer onederende in ghebeden en goddienſtighen  
werken. Op een tijt als alexander in ſijn gebede  
was. quā een ſtēme tot hē legghende Waert dat  
die keſer doden woude met ſijnſ ſelſs hant. ſijn  
twe kinderkins die hē die keſlerinne ghewonnē  
heuet. en uwe lichaē baden in dat warm bloet d  
kinderkins: so soude v vleisch alsoe ghesont en  
gheheel worden. als dat vleisch van enen iongē  
kinde. Als dit die coninc alexand ghehoert had:  
so dachte hi in hē seluen. dattet gheen verbar en  
waer d wiſioen te openbaren. om dattet d natu  
ren ſeet contrarie was. dat enich man dodē sou  
de ſijn eyghen kideren. om ghesontheyt des licha  
mes van enen vreemden man te crighē Die keſ  
ser hadt nacht en dach god van hemelrike om ge  
sontheyt van alexander te crighen. also dat tē ſel  
ten die ſtēme oec quā totten keſler en leide: Hoe  
lange ſelſtu aldus tot mi corpen. alſt alexander  
gheopenbaert is en te kennen ghegheuen hoe hi  
ghelont worden ſel Doe dat die keſler hadde ges  
hoert. ghinc hi tot alexander en leide. O alre lief  
ſte van allen vrienden. ghebenedāt moct ſijn die  
almachtighe god die nremants ghebrek en ver  
ſmaet die in hē hopet. van wien ic vſaen heb dat  
v geopbaert is. hoe ghi gelont wordē ſelt. waer  
v ic v bidde dat ghāt mi opēbaren wiſt. dat ic mē

u daer of verbliden mach. **E**n islet dat ghi mīn-  
re daer in behoeft. ick sel dan doen dat ic mach. en  
mi seluen oec niet sparen: want al dat ick hebbe  
noec u wt setten wil. **D**oe antwoerde alexander  
**O** heer kepler die manier van mi ghesont te ma-  
ken en derf ic u niet openbaren: want si bi na ba-  
uen gaet d' onmoghender natueren. daer o en derf  
ic u des niet te kennen gheue hoe wel ic groot be-  
trouwen op u hebbe. **D**oe seide die kepler Alexā-  
der hebt vrilic gaet betrouwe in mi: want al dat  
moghelic is te doen om uwe ghesontheyt te crige  
dat sel ic volbrēghen. daer en wilt oec niet aē twi-  
uelen noch mi oec onbrēghen houdē. **D**oe antwoer-  
de alexander. **I**c heb vā gode vstaen. **W**aert sake  
dat ghi beyde u kinderen doden wout en mi i dz  
warm bloet wout baden. **L**oe soude ick ghesont  
worden. **E**n daer om heb ic dit dus ghesweghen.  
want mi duncket dattet der naturen alheel con-  
trarie is. dat een vader sijn enghen kinderen do-  
den soude. om ghesontheyt te hebben van eenen  
vzeemde mā. **D**ie kepler seide. **E**n wilt niet leggē  
dat ghi vzeemde sāt. want ghi sāt mi so lief ende  
waerde als ic mi seluen ben. **E**n daer om al had  
ic tien kinderen. ic en soude se al niet sparen om u  
ghesont te maken. **H**ier na begā die kepler te d-  
nemen eenighe tūt dat die keplerinne met hare

camerieren van huus wesen soude. dat hi dan dē  
verhaer soude doen mogen. Daer na alst bequaē  
tijt was. en die conighinne van huus was. ghic  
hi hi die camer. daer die twee ionghe kinderē wa-  
ren. en nā sijn dagghe en stac beide sijn kinderen  
die keel of. en ontfinē dat bloet in een vat. en ale-  
xander bade daer in. En also vzoech als hi gheba-  
det hadde. so wort sijn vleisch vswandelt in gheli-  
ke eens iongē kides. Doe bekēde die kepler ē stot  
sijn aertlich te deghe dat hijt selue was. en ruste  
hē vzelndelic en seide. **O** goede alexand nu sie ick  
v inder gedaenten daer ic v te vorē in te sijn plach  
en menichweel grote ghenoechte heb gehad. Nu  
si des ghebenedijt die almachtighe heer god van  
den hemel die mi dese kinderen hadde ghegheuen  
daer ic v mede gesont soude maken. En noch en  
milt niemant vand kind doot. dan die kepler en  
alexand. En doe die kepler sach dat alexand alheel  
ghesot gewordē was. seide hi hē. Ic sel v gheue ē  
eerlike familie. en ghi selt van mi nu treckē tien  
milen van hier. en des anderen daghes als ghi  
daer ghecomen sijn seldi mi enen bode senden die  
mi openbaerliken kundighen sel van uwe toe-  
roemte. en dan sel ic v te ghemote comē m; gro-  
ter solemnitept en eeren. en houden v dan bi mi.  
tot dat wijt van uwē staet ands sijn ordineren.



Desen raet behaghede alexander seer wel. en het  
gheschiede also Des anderē daghes quā eē bode  
totten keiser. boetscappende hem die toecomste  
des canics alexandrs. En als dat die keiserkane  
hoerde was si seer blide en seide totten keiser O  
heer keiser en sellen wi niet hebben grote feest en  
bliscap nu caninc alexander coemt. die wi in lan  
ghen tidē niet ghesien en hebbē En daer o trecket  
hē teghen met uwen princen en heren. en ic sel u  
volghen met minen vrouwen en camerieren En  
noch en wiste si niet vanden doot haerre Vnderē  
Doe togghen die keiser en keiserinne te ghemaete  
met grote ghelinc en waerdigher eren den canic  
alexander En doe alexander bi hem luden ghera  
men was. ontfeighen si hē met seer groet vrolichz  
en brochten hē so met groter eren ten pallase En  
doe die tijt ghecomen was ten werlcappe te sittē  
wort die caninc alexander gheset tusschen dē kei  
ser en o keiserinen. en die keiserinne bewees hem  
alle vrientcap die si machte En als dit die keiser  
sach. was hi daer of seer vblit. en seide o keiseri  
nen O florentina bouen alle dinc verblide ic mi.  
dat ic sie dat ghi so minnentliken bewiset den ca  
ninc alexander Doe seide si Waer om en soude ic  
dat niet doen. wāt sijn coemste is ons begdē gra  
te vroechde ende bliscap; mer sonderlinge u heer

kepler: want ghi bi hem kepler gheworden sūt.  
ende hi oec die wā lān lūt om uwen wil ghewa  
ghet heeft. eā v vander doot verlost heeft. Die  
kepler seide haer doe weder **I**c bidde v lieue flore  
tina **W**ilt verstaē die woerden die ic v segghe sal  
**S**aghet ghi niet den malaetschen mensche die an  
der daghes voer ons sat. ende bat van mi dat ic  
hem schencken woude drincken om die mine vā  
alexander des conincs **S**i antwoerde **I**ae ic heer  
ic sach hem wel. ende van minen leuen en sach ic  
nie lē **D**aer mismaecter siecker malaetschen. **D**oe  
seide die kepler **N**u so vraghe ic v oft so waer dz  
dat gheweest hadde die coninc alexander vnde dz  
hi in gheure maniren ghesant ghemaect wordē  
en mochte dan metten bloede uwer kinderen die  
ghu mi beide op enen dach gheuannen hebt. sou  
det ghi dan wel willen dat haer bloet wt gestor  
tet worde. dat hi daer in baden mochte. ende also  
gheheele ghesantheit verrighen. als ghi liet dat  
hi nu heeft. **D**oe antwoerde si. **O** heer waer om  
so vraghet ghi mi dat **I**ek segghe v dat sekerli  
ken. al hadde ic tien kinderen. die woude ick alte  
mael selue metter hant doden. ende dat bat berei  
den. dat ic hem daer in wasschen mochte. eer det  
ic hem in also groten perikel soude laten: want  
god die mochte mi ander kinderen verleenē. mer

al sulken vrient weder te crighen waer hi na on-  
moghelic. **A**s dat die kepler van haer ghehoert  
hadde. wort hi in hem seluen wat vertraest. ende  
leide **V**rouwe: want ghi dan lieuer hadde den  
doot uwer kinderen. dan dat alexander maelaets  
loude welen. soe wilt dan die waerheit der saken  
weten en verstaen. **D**ien malaetschen mensche die  
ghi saghet. was alexander die hier teghenwoor-  
dich sittet. ende hi is ghesant ghemaeft metten  
blaeue onser kinderen. eode si sijn brude doot.  
**A**s dit die keplerinne hoorde: soe wort si **V**edru-  
ket als vander naturen wegghen. hoe wel dat si  
te wazen geseit hadde. dat si lieuer hadde ghesien  
haerre kinderen doot dan alexander in sulcker pi-  
nen te laten. **A**s dit verhoert hadden die voer-  
sters der kinderen: soe maecten si groot gheroe-  
p ende ghescrep. ende ouer alle dat hof wort grote  
draefheit om des keplers kinderen. **D**ie voerters  
liepen haesteliken ter cameren daer die kinderen  
waren. **E**nde als si daer quamen. sagen si die kin-  
derkens te samen lopen spelen. en songhen **A**ue  
maria gracia plena. **D**oe ghingen si ter stant voer  
den kepler en seiden hem dz die kindkens leuedich  
waren ende wel te passe ende dat om hoer keel en  
gulden cirkel omeghin: daer die wonden hadde  
gheweest. waer om dat grote bliscap gheschpede

ouer al dat hof van des keplers volcke . die god  
den heer ghehādiden en loueden en dancken van  
so grote mirakel Daer na vergaderde die kepler  
een seer groot heer van volcke . en toech mettē ca  
ninc alexander en brachte hē weder in egipten en  
dede die coninghine en die ridder die met haer in  
ouerfpuul leefden verbarē te puluer . En doe dat  
alfo geschiet was . had hi een enighe suster die hi  
alexander tot een huusrouwe gaf En doe die ca  
ninc alexander al sijn rē in vreden beset hadde .  
so toech die kepler weder tot sijn rike . en die ca  
ninc alexander was wijs en ārenghe in alle sijn  
wercken En doe hi in groter glorien en macht ge  
confirmert was . dorchte hi op sijnen vader en moe  
der die hem in die zee geworpen hadden En wāt  
si in verre landen van daen woerden . sende hū  
enen hode tot hē . en dede hē weten dat die coninc  
van egipten op enen betepkenden dach tot hē co  
men wilde met hē vralikē te wese En doe die ho  
de tot hē luden gheromen was : so ontfinghēse hē  
seer minliken . en begaefden hē met ghiften en ot  
boden den coninc hare willighen dienst : mer dz si  
daer cleyn toe waren . dat die coninc hē soude ghe  
waardighen salulcke eer hē luden te bewisē dz hū  
spise ende dranc met hem nemen woude En als  
die hode weder gheromen was : so vertelde hi dē

u u

coninc hoe minliken dat si hē ontfāghen hadden  
en met ghiftē en gauē eerliken dāen. en hoe wil-  
lichliken si hē andē gauen totten gheboden des co-  
nincs also dat die coninc daer of seer verblift was  
**T**en gheleiten daghe quā die coninc met tameli-  
ker familien tot sūns vaders huus. mer die vader  
en die moeder en wisten niet dat si ouders waren  
vanden coninc **E**n doe die coninc bi sūns vaders  
casteel ghenaecke. reet hē die ridder te ghemoe-  
te. **E**n doe hi bidē coninc quā. trat hi van sinē paer-  
de en groete den coninc al tatter aerden tot weigē  
de. mer die coninc nam hem vander aerden op-  
ende gheboot hem weder op sūn paert te sitten.  
ende reden also bi malcander hant aen hant tottē  
casteel toe **E**nde doe si voer dat slot quamē. quā  
die moeder hem te ghemoe-ten. en vallende ter aer-  
den groete si den coninc **E**n die coninc namse op  
en ruste seer vriendeliken. ende si leide tot hem.  
**O** heer coninc ghi doet os met tegenwoerdich-  
siwer edelce personen also grote eer die wi nimer  
meer waerdich en moghen worden **D**aer na als  
alle dinghen bereit en besickert waren. ende men  
ter tafelen soude gaen: so quam die vader mettē  
berken ende wateruat. ende die moeder metter  
dwaalen segghende **H**eer coninc alle dinghen sūn  
nu bereydet ghesiet u water op uwe handen

te nemen en si begonden dat water te geue Doe  
 dat die coninc sach lachede hi in hē seluen . ende  
 seide binnens monts . **N**u is die sanc der nachte  
 gaen volbracht in dien dat mān vader en moedi  
 dat gaerne souden hebben volbracht had ict wil  
 ken hebben Die coninc en woude dat water van  
 hem luden niet nemen en seide . uwe ouerdont  
 is sa eerbaer dat ic dat ghezins toe laten en wil  
**E**n hi riep een van sinen diensres die hem daer in  
 diensde was Doe seide die ridder **O** heer coninc  
 wilt doch henghen dat wi dat doer tot onser erē  
 want wijs doch niet waerdich en sijn . Die coninc  
 antwoerde **E**n hebbe ics u niet gheseyt . dat ic dz  
 uwe eerbaer ouerdō verdraghe **E**nde doe die co  
 ninc sitten ghinc ter tafelē . sette hi sijn moeder aē  
 sijn rechter side en sijn vader aen sijn linker side  
**E**n si saghen hem dicwyl in sijn aensicht als lij  
 best mochten Daer na doe dat mael ghedaē was  
 ghic die coninc in d' camer . en riep den ridder ende  
 sijn vrouwe dat hē . en gheboot alle die ander tot  
 te gaen **E**nde doe si alleen waren . seide die coninc  
**M**ijn alder liefste hebt ghi enighe kinder **S**i ant  
 woerden . **N**een heer coninc . wi en hebben soen  
 noch dochter Die coninc vraghede noert **S**egget  
 mi of ghi enich kint ghehadt hebbet Doe antwoer  
 de die ridder . **W**i hebben enen soen ghehadt . mer

die is doot Die coninc seide. hoe is hi ghestoruen  
Hi seide. met den natuerliken doot Doe seide die  
coninc Of icket bewisen mochte dat hi anders ghe  
storuen waer: so soudet ghi op die soghen ghewo  
den worden Doe vraghede die ridder en seide. O  
heer coninc waer om vraghet ghi aldus van on  
sen soen. Die coninc antwoerde. Dat en doe ic so  
der sake n: En daer om wil ic weten met wat do  
de hi ghestoruen is. ende en wildijs mi niet seg  
ghen: so sel ic u laten doden. Doe si dat hoerden  
so vielen si ter aerden: ende baden van hem ghe  
nade haers lijfs. Die coninc buerde se op ende sei  
de Ic en ben daer om niet tot uwen huse gecome  
uwe broot te eten. dat ic een verrader soude wel  
mer segghet mi die waerheit: want het is mi te  
wazen ghecomen dat ghi hem ghedoot hebt. ende  
waert dattet dan voer recht ghebracht worde: so  
soudet ghi doch moete steruen qunder doot. Doe  
seide die ridder Heer coninc mijns lijfs ghenade.  
ic sel u die rechte waerheit segghen. Doe seide die  
coninc En wreeft niet veruært u en sel n: mischie  
de Ende doe seide die ridder. Wi hebben heer co  
ninc gehad enen enighen sone die seer wijs was  
van sinnen. ende verstandel. ende was wel ghe  
leert. die welcke als hi op een tūt voer ons stont  
ter tafelen dienēde; so quam daer een nachtegale

die seer soeteliken sanc **E**nde onse soem die began  
ons te beduden die meeninghe haers langhes. en  
seide **D**ese voghel siaghet. dat ic noch soe groten  
hoesel worden. dattet u eer sel duncken te welen  
waert datment minen vader henghen woude dz  
hi water korten soude op mijn handen te wal  
schen. **E**nde mijn moeder soude die dwael daer  
toe houden om te draghen. **D**aer om doe ick dat  
hoerde. wort ick toerich. ende werp hem daer u  
in die zee om te verdrencken **D**oe seide die coninc  
**W**al quaet hadde u daer of mogen comen of hij  
groot en verheuen hadde geworden. mi duncket  
dattet uwe eer ende profut soude hebben geweest  
**D**oe seide die ridder **H**eer coninc het was bute re  
den in groter toernicheit gheschpet. **D**oe seide die  
coninc **H**et was seer dwaelliken ghedaen van u  
dat ghi teghen den wille gods doen woude. mer  
uu weet dat sekerliken dat ic uwe soen ben. den  
welcken dien ghi in die zee gheworpen hebbet. en  
god die almachtighe heer heeft mi bi sinre gratie  
onthouden. ende oech tot desen staet ghebracht  
**D**oe sijn vader ende moeder dat hoerde. doe wor  
den si oterliken seer verblidet. ende vielen hem te  
waeten. ende hi buerdese doechdeliken weder op  
**E**nde hi seide doe tot haer **E**n wilt u niet ontsien  
mer wael seer blide ende vrolike; want ghi daer



om gheen verdriet liden en selt: mer mijn ohefti-  
ghe sel uwe glorie sijn en ewich profijt en so cul  
sede hi sijn vad en sijn moed met groter vriende-  
licheit Doe began die moeder van bliscappen te  
scryuen Doe seide haer die coninc En wilt n; scrij-  
en mer sijt gorts moets: want in mijn rijc seldi  
mi altoes bouen gaen also langhe als ic leue En  
daer na nam hise met hem in sijn rijc en brachte  
se in sijn palleas Daer si bleuen met hem also lan-  
ghe als si leefde in geliker eer en glorie volbrzen,  
ghende haer leuen met groter vrolicheit

Die bedudinghe vanden voerseiden exempel  
des keisers soens

**D**oe seide des keplers soen Heer vader hebt  
ghi wel verstaen dat ic gheleit hebbe. Die  
kepler antwoerde en seide Ic hebt seer wel ostaen.  
Doe seide die soen **M**ijn lieue eerwaerdighe vad  
d; mi god almachtich wijsheit ende verstaenisse  
ghegheuen heeft bouen vele menschen dat en is  
niet tot verminderighe uwer eren ofte moghent-  
heit: mer het is veel meer in vermeerderinghe en  
profijt van u ghelikerwijs als des conincs mo-  
ghentheit die van sijn ouders in die zee ghewor-  
pen wort: niet ghekeert en wort in scanden ende

ronckups sijne vuds: mer tot groter eren en pro-  
fat van hem luden: want also langhe als si leef-  
den waren si onthouden bi haren soen in sijn ruc-  
**D**oe seide die kepler. **I**c wil di lieue soen alheel  
vughten dat keplerruc te regieren: want ic so on-  
derwelen ben van uwen exempel dat ghi mi ghe-  
leit hebt. Dattet mi best is dat ic voertmeer ruste  
van minen arbeit want ic out ben. en des rustes  
voertmeer behoeuen sel. **D**ie soen antwoerde sine  
vader en seide. **N**een heer vader. also en selt niet  
welen. mer also langhe als ghi leeft: so seldi heb-  
ben die macht van dat ruc al te ghehieden ende te  
doen dat den kepler toe behoert: mer trouwen in  
den arbeit ende in anderen saken die arbeitelikē  
sijn wil ic altoes bereit welen v daer in te dienen  
Jaet mi nu voert gaen totter sentencien teghens  
der keplerrinnen. **D**oe dede die kepler die rechters  
te rechte sitten. **E**nde die keplerinne met al haren  
vrouwen die worden daer inder vier scaren ghe-  
presenteert. ende die papier wort daer mede ghe-  
set in vrouwen habite voer allen menschen.  
**A**ls dit gheschiet was: soe epschede des keplers  
soen die sentencie ouer dese luden. ende seide.  
**G**eerwaardighe vader ende heere soe als ghi siet  
kepler van alle der warelt. en uwe moghentheit  
epschet te doen recht vonnisse in allen nacen vā

menschē diet van u verlosken Nu eplike ic hū  
den verdēl en recht vander valscheit die mi bider  
coninghinen op gheleit is Waer om ic seuwē  
uen ter galghen gheleit hebbe geweest. ende daer  
of dat si u ontrouwe gheuerst heeft. als ghelike  
lien hebbet daer ic oec recht en vommisse of eplike  
+ dat ghi ghebieden wilt uwen raet en bisitters dz  
+ si sentencie daer of gheuen sellen Doe dat die kris  
+ terinne hoerde. viel si ter aerden voer des keisers  
en der ander rechtērs voeten. ende badt ghenade  
dat haer nochtan niet helpen en mochte. wāt des  
keisers soen seer doer veruolchde op die rechtē  
+ dighe sentencie te hebben Doe spraken die rechtē  
+ ende seiden Haer eeghen belpeden sel haer odo  
+ men. ende dat seker ghetuuch des ribauts en des  
+ bozues die hi haer gevonden is. bewiset oec hem  
+ seluen Waer om gheuen wi sentencie ende verdēl  
+ segghen der keplerinnen. dat si ghebonden worde  
+ nen eens paeres staert. ende so ghesleept sel wor  
+ den daer alle straten ende segghen totter steden  
+ daermense metten ouer verbarren sel. Doert soe  
+ wisen wi voer verdēl en recht. datmen den ribaut  
+ van lede tot lede onleiden sel Dese vommissen die  
+ worden van allen menschē gheprezen Hier na  
+ in corter tūt so stark die kepler. ende d'poclesiaen  
+ sijn soen regierde dat rūt met groter wylheit. en

onthilt sijn meesters bi hem i groter eerē ende re-  
uerensien . met welker raet hi dat rijk regierde .  
also dat hi bouen alle sijn vaders recht ende oer-  
del dede in allen iusticien . ende ghinc hem allē bo-  
uen in rijkheit der scatten Ende sijn meesters had-  
den hem vtermaten seer lief . alsoe dat si dicwile  
hem seluen setten in perikel des doots voer hem  
ende brochten also te samen hoer leuen met gode  
in een goet eynde . **A R E R .**

**H**ier eyndet die hystorie vanden seuen wise  
meesters van romen . Ende is gheprint te Delft  
in **H**ollant : Ant iaer ons heerē viertienhondert  
ende drie en tachtich den dertienden dach in Ja-  
nuaria . op sinte ponciens auont

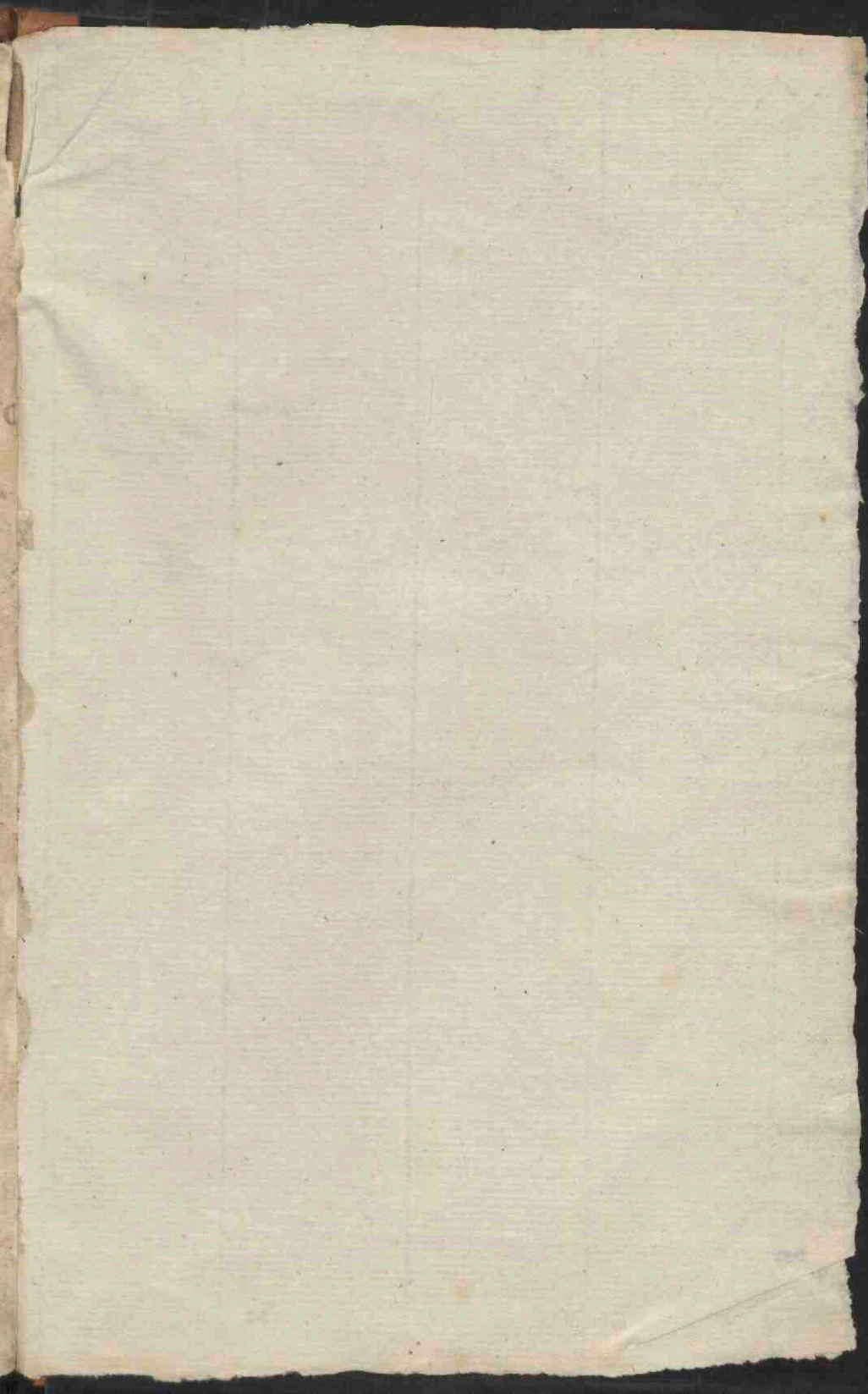


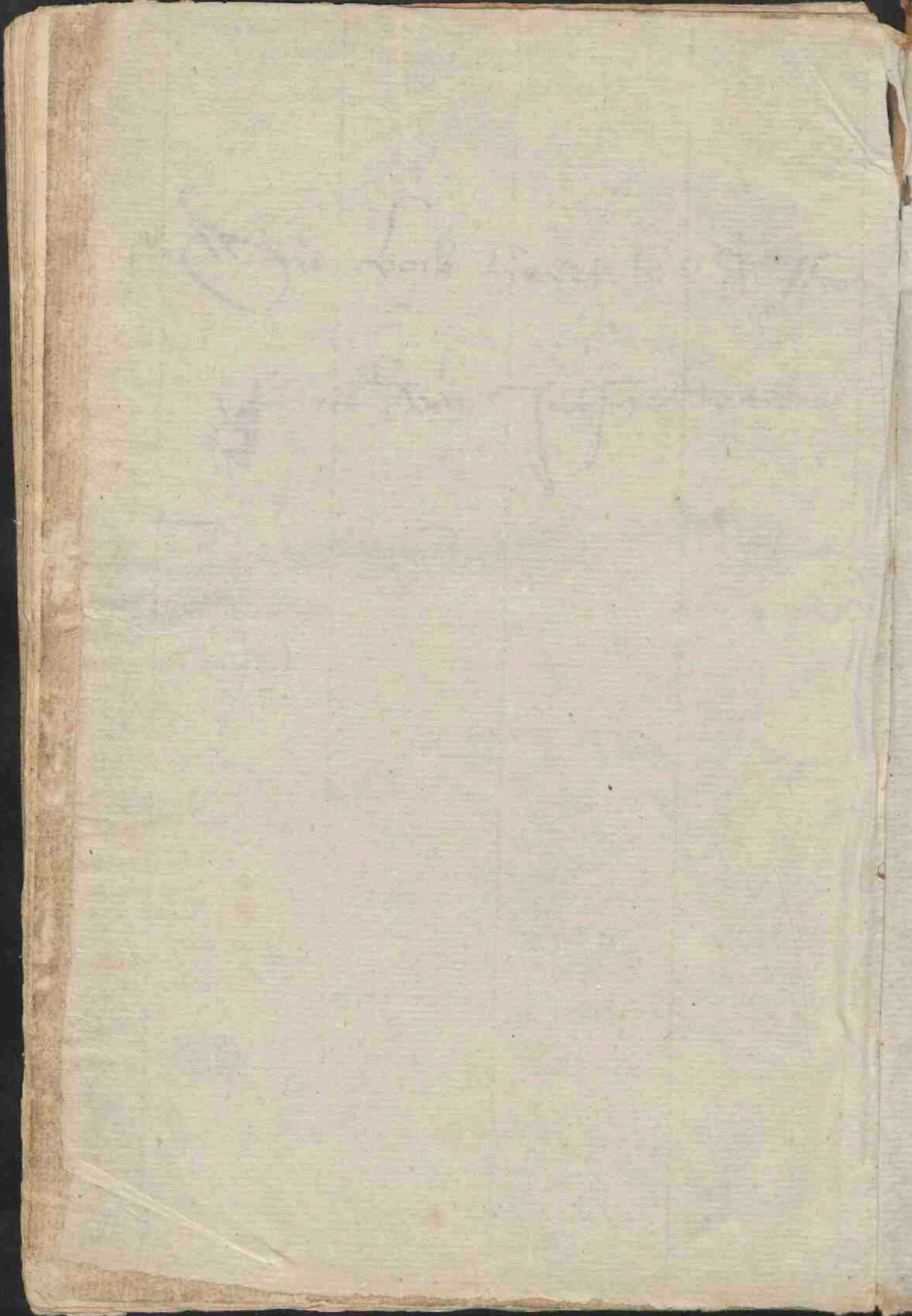
Die Werk boert toe Joffrou

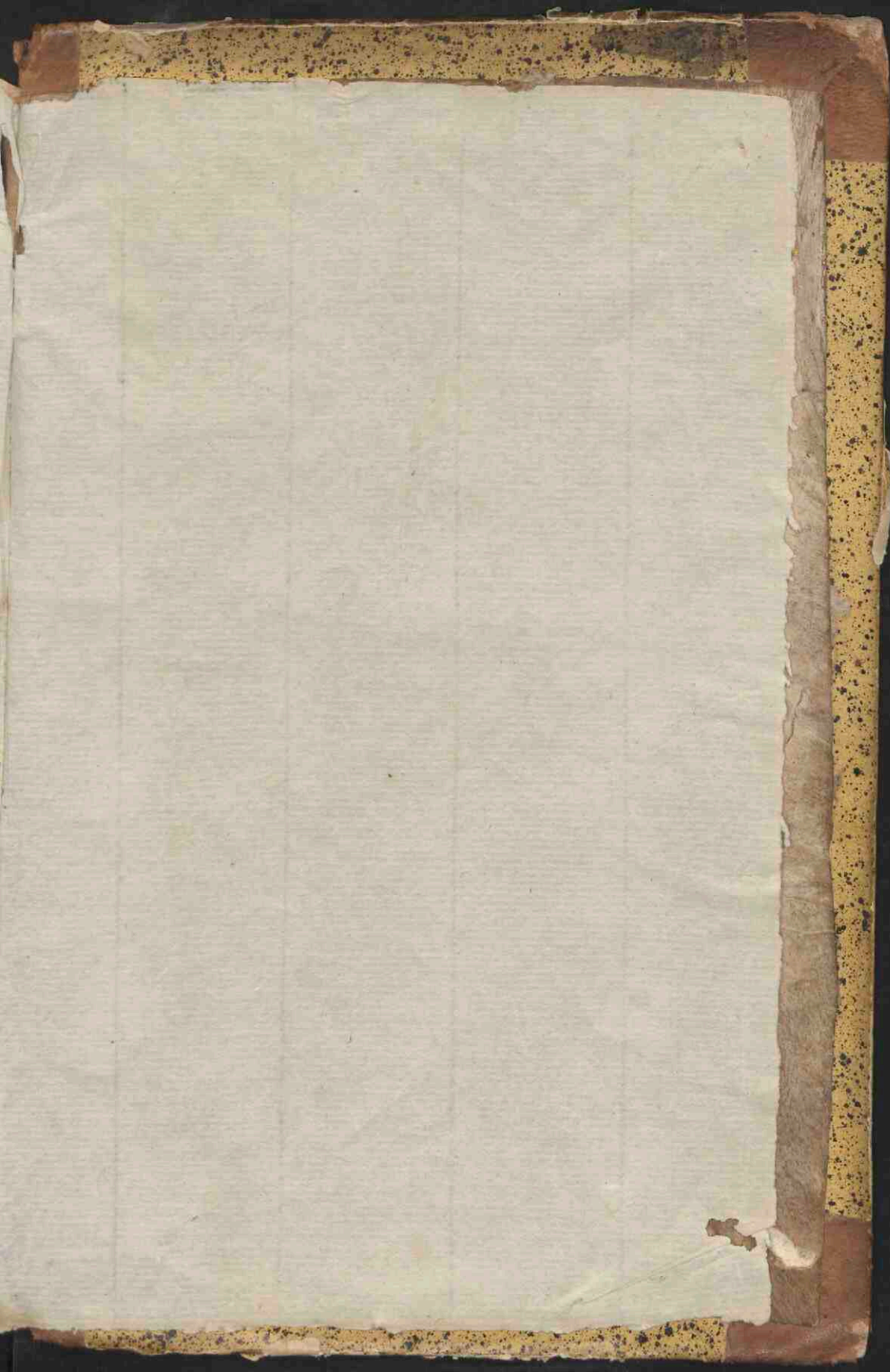
Florie van Juffre b. d. d. d.

~~Juffrou~~  
26

Handwritten text in red ink, possibly a signature or date, partially obscured by a red line.











3464-64.

